

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL
MİRAS EĞİTİMİNE YÖNELİK ETKİNLİK TEMELLİ BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Çağrınur SAĞ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Fatma ÜNAL

BARTIN-2018

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL
MİRAS EĞİTİMİNE YÖNELİK ETKİNLİK TEMELLİ BİR EYLEM
ARAŞTIRMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Çağrınur SAĞ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Fatma ÜNAL

BARTIN-2018

KABUL VE ONAY

Çağrınur SAĞ tarafından hazırlanan "İlkokul Sosyal Bilgiler Dersinde Somut Olmayan Kültürel Miras Eğitime Yönelik Etkinlik Temelli Bir Eylem Araştırması" başlıklı bu çalışma 26/06/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Selahattin KAYMAKCI

Üye : Doç. Dr. Fatma ÜNAL

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Harun ER

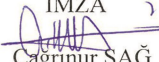
Bu tezin kabulü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../..... tarih vesayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Nuriye SEMERCİ
(Enstitü Müdürü)

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Fatma ÜNAL'ın danışmanlığında hazırlamış olduğum “ İlkokul Sosyal Bilgiler Dersinde Somut Olmayan Kültürel Miras Eğitime Yönelik Etkinlik Temelli Bir Eylem Araştırması” adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

26./06/18..

İMZA

Çağrınur SAĞ

ÖN SÖZ

Yüksek lisans tez çalışmam, benim akademik camiadaki ilk göz ağrımdır. Öncelikle yüksek lisans tez konumun seçiminden bugüne kadar olan süreçte engin bilgilerini benimle paylaşan, desteğini her daim üzerimde hissettiğim, tükendiğimi hissettiğim zamanlarda beni tekrardan heyecanlandıran ve her daim pozitif enerjisiyle yaratıcılığımı artıran değerli tez danışmanım Doç. Dr. Fatma ÜNAL'a ve kıymetli ailesine teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışma sürecimde, desteklerini bir an olsun esirgemeyen ve her koşulda yanımda olan biricik ailem, Ayfer SAĞ ve İsmail Oğuz SAĞ'a sonsuz teşekkürlerimi ve sevgimi sunarım. Bu süreçte yanımda olamayan fakat varlığını ve desteğini her daim kalbimde hissettiğim canım babam İbrahim SAĞ'a teşekkür ederim.

Araştırma uygulamalarımı gerçekleştirdiğim Karabük İli Safranbolu İlçe'sinde bulunan okulun müdür ve müdür yardımcılara, sınıf öğretmenine ve araştırmaya gönüllülükle katılan tüm öğrencilere teşekkür ederim.

Çağrınur SAĞ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

İlkokul Sosyal Bilgiler Dersinde Somut Olmayan Kültürel Miras Eğitime Yönelik Etkinlik Temelli Bir Eylem Araştırması

Çağrınur SAĞ

Bartın Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fatma ÜNAL

Bartın-2018, Sayfa: X + 121

Somut olmayan kültürel miras; toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar anlamına gelmektedir. Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras eğitime yönelik etkinlik temelli uygulamaların etkilerini incelemektir. Sosyal bilgiler dersi kapsamında 4. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilen somut olmayan kültürel miras eğitime ilişkin bu uygulamalı çalışmada eylem araştırması yönteminin kullanılması tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Karabük Safranbolu İlçesi'ndeki bir ilkokulun 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Anket, görüşme, gözlem, öz değerlendirme ve günlük veri toplama araçlarının kullanıldığı araştırma için, etkinlik temelli bir eylem planı hazırlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmanın verileri betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Etkinlik temelli eylem planı uygulama sonucunda, 4. sınıf öğrencilerinde somut olmayan kültürel mirasa ilişkin önemli bir farkındalık oluştuğu, öğrencilerin somut olmayan kültürel miras öğelerini tanıma, tanıtma, tanımlama, örnekler vererek açıklama yönünde başarılı oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin beyin fırtınası, zihin haritası, sergi, sözlü tarih, gezi çalışmalarından keyif aldıkları ve bu çalışmaların öğrenme süreçlerine önemli katkıda bulunduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonunda, eğitimcilere örnek olarak sunulabilecek uygulamalı kültürel miras eğitime yönelik farklı çalışmalar yapılması gibi öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, Somut olmayan kültürel miras eğitimi, Etkinlik, Eylem araştırması, Safranbolu.

ABSTRACT

Master's Thesis

An Action Research Based On Activities On Intangible Cultural Heritage Education In Primary School Social Studies Class

Çağrınur SAĞ

Bartın University

Institute of Educational Sciences Department of Turkish and Social Sciences

Education Department of Social Studies Education

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Fatma ÜNAL

Bartın-2018, Sayfa: X + 121

Intangible cultural heritage means practices, representations, tellings, information, skills, instruments and cultural places that communities, groups and sometimes individuals describe as one part of their cultural heritage. The purpose of this research is study effects of activity based practices on intangible cultural heritage in social studies class. In the context of social studies class, in this practical study about intangible cultural heritage teaching, activity research method is preferred to be used. The study group of this research is 4th grade students in a primary school in Safranbolu, Karabük. For this study in which survey, interview, observation, self assesment and daily data collection instruments are used, an activity based course of action was prepared and implemented. Data of this research was analyzed through descriptive analysis. At the end of activity based course of action practice, for the 4th grade students important awareness on intangible cultural heritage developed, it was understood that they succeeded in familiarizing, introducing , describing intangible cultural heritage elements and explaining through examples. It was concluded that students enjoyed brain storming, mind map, demonstration, oral history and those contributed to students' learning process importantly. At the end of the research some suggestions were provided such as different actions on applied cultural heritage education which can be presented to trainers should be taken.

Keywords: Social studies,Intangible cultural heritage education, Activity, Action research, Safranbolu

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	II
BEYANNAME.....	III
ÖN SÖZ.....	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER.....	VII
TABLolar LİSTESİ	IX
EKLER LİSTESİ.....	X

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1.Problem.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	2
1.3.Araştırmanın Önemi	3
1.4.Sayıtlar.....	4
1.5.Sınırlılıklar	4
1.6.Tanımlar.....	4

İKİNCİ BÖLÜM: ALANYAZIN İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2.1.1. Kültür	5
2.1.2. Kültürel Miras	8
2.1.3.Somut Kültürel Miras	10
2.1.4.Somut Olmayan Kültürel Miras	11
2.1.5. Safranbolu.....	13
2.1.6. Safranbolu’ nun Somut Kültürel Mirası.....	14
2.1.7. Safranbolu’nun Somut Olmayan Kültürel Mirası	15
2.1.8. Kültürel Miras Eğitimi	22
2.1.8.1. Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Konularının Öğretimi	22
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	35
3.1. Araştırma Modeli	35
3.2. Çalışma Grubu	36
3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması	37
3.4. Verilerin Analizi	47
 DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR	 50
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	50
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	60
 BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	 80
5.1. Sonuçlar	80
5.2. Tartışma	82
5.3.Öneriler	85
 KAYNAKÇA	 87
EKLER	95
ÖZGEÇMİŞ.....	121

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo No	Sayfa No
2.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda öğrenme alanları ve sınıflara göre kültür ve kültürel miras konularının dağılımı	25
3.1. Araştırma sorularıyla veri toplama araçlarının ilişkilendirilmesi	37
3.2. Eylem araştırması sürecine ilişkin uygulama planı	38
4.1. Öğrencilerin sözlü tarih çalışmalarının değerlendirme sonuçları	67
4.2. Sözlü tarih soruları ve cevaplardaki somut olmayan kültürel miras ögesi örnekleri	67

EKLER LİSTESİ

EK		Sayfa
No		No
1.	Araştırma Eylem Planı/Aşamaları ve Veri Toplama Araçları	95
2.	Resmi İzin Belgesi	114
3.	Etkinlik Uygulama Fotoğraflarından Örnekler	115

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayılıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem

Kültür; bir ülkeyi, bir milleti diğer milletlerden, ülkelerden ve toplumlardan ayıran en önemli belirleyicilerden biri olarak kabul edilir. Kültürün, millet üzerindeki etkisi göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür. Bu etkinin asimile olmaması ve her milletin özgün kültürünü koruyabilmesi ve ötekileşmemesi bağlamında kültüre; somut olan ve somut olmayan kültürel değerlerine sahip çıkması ve bu değerlerini kuşaktan kuşağa aktarabilmesi gereklidir. Günümüzde toplumsal yaşamın bir parçası olan ve ancak toplum var olursa varlığını sürdüren kültür kavramıyla ilgili yüzlerce tanımlamaya ulaşmak mümkündür. Farklı tanımlamalar yapılsa bile kültür tanımlamalarının tümü için ortak olan tespit, kültürün organik olduğu ve dirik bir anlam taşıdığıdır(Ünlü,2012,s.78).Bununla birlikte kültürel miras, insanın binlerce yıllık yaşam deneyiminin, aklının ve yaratıcılığının bugüne ulaşmayı başarmış kalıntılarıdır.

Geçmişin izleri diye düşündüğümüzde, aklımıza önce arkeoloji ve tarih ile ilgili kalıntılar gelse de, kültürel miras; kimliğimizle, kültürümüzle, tarihimizle ilgili somut ve somut olmayan varlıkların ve değerlerin tümüdür. Kaleler, saraylar gibi anıt eserler, arkeolojik alanlar, tarihi kentler ve dokular, kültürel peyzajlar kadar dil, gelenek, dans, müzik, tören gibi yaşayan ama somut olmayan değerler de kültürel mirastır(Sidekli & Karaca,2013,s.21).Kültürel miras olarak ifade edilen dokunulabilir (insanların ürettiği araç gereçler, teknolojik ürünler ve yapılar) değerler somut miras, dokunulamayan (davranışlar, değerler ve kurallar) değerler ise soyut miras şeklinde iki grupta incelenmektedir(Ayaz,Apak ve Sünbül,2018,s.3-4).Kültürlerin somut olmayan alanına; diller, dinler, gelenekler, görenekler, töreler, anonim halk edebiyatının sözlü ürünleri, seyirlik oyunlar, ritüeller, mitler vd. girmektedir(Oğuz,2008). Bir başka tanım da manevi (somut olmayan) kültür, dini inançları, ahlaki değerleri, insan ilişkilerini düzenleyen yazılı ve yazısız kaynakları, hukuk sistemini, insan davranışının gerisindeki duygu ve düşünceleri vb. kapsamaktadır(Arkan ve Doğan,2013,s.31). Kültürel mirasın somut ve somut olmayan

unsurları ülkemizde ve yurt dışında çeşitli anlaşmalarla güvence altına alınmıştır. Anlaşmalarla güvence altına aldığımız bu kültürel miras unsurlarını gelecek kuşaklara aktarabildiğimiz ve onların da yaşatabildiği sürece bu anlaşmalar nihai amacına ulaşabilir.

Kültürel miras aktarımında eğitimin rolü önemlidir. Özellikle okullarda farklı derslerde yapılacak kültürel miras eğitimi yoluyla hem bu mirasın korunması hem de gelecek kuşaklara aktararak yaşamasına katkıda bulunulabilir. Kültürel miras eğitiminin yapıldığı önemli derslerden biri de sosyal bilgilerdir. Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanmanın; sosyal bilgilerin toplumsal kişilik kazandırma, bireyin toplumsallaşmasını sağlayarak çevreye uyumunu kolaylaştırma, işbirliği sağlama, düşünme, empati kurma gibi becerileri, sevgi, saygı, hoşgörü gibi değerleri kazandırma amaçlarına ulaşmaya katkı sağladığı söylenebilir(Deveci,2009,s.3).Bu bağlamda bireyin bütün bu amaçları gerçekleştirilebilmesi için kültür, kültürel miras konularına sosyal bilgiler dersinde ağırlık verilmesi, somut ve somut olmayan kültürel mirasın öğrencilere kazandırılması gerekmektedir.Kültürel miras öğelerine sahip çıkabilme ve gelecek kuşaklara aktarabilembireylerin farkındalığıyla doğru orantılıdır. Şöyle ki, bireylerin kültürel miras konusundaki farkındalıkları arttıkça kültürel miras öğelerini koruma, sahiplenme ve gelecek kuşaklara aktarma arzuları da artacaktır. Bu nedenle, bireylere kültürel miras eğitiminin küçük yaşlardan itibaren verilmesi ve aldıkları eğitimi gerçek yaşamlarına uyarlayabilmeleri kültürel yozlaşmanın engellenmesi açısından son derece önemlidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras eğitimine yönelik etkinlik temelli uygulamaların etkilerini incelemektir.Bu amaç doğrultusunda, etkinlik temelli uygulamaların ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras eğitimine yönelik farkındalık düzeylerinde meydana getirdiği değişim ortaya konulmak istenmiştir. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Etkinlik temelli uygulamalar öncesi ve sonrasında, öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeyleri nasıl değişmiştir?
2. Etkinlik temelli uygulamalar sırasında ve sonrasında, öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeylerindeki değişiklikler nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Kültürel ve doğal mirasın korunması 2000’li yıllarda devletlerin ve toplumların en çok ilgisini çeken konulardan biri olup, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği ve çeşitli organlarının çalışmalarının odaklandığı bir alan durumundadır. Korumaya ilişkin bir çok uluslararası düzenlemenin yanında, doğal ve kültürel çevrenin (mirasın) korunması artık insan hakları (3. kuşak haklar, dayanışma hakları, çevre hakkı vb.) ile birlikte değerlendirilmeye başlanmıştır(Dağıstan Özdemir,2005,s.20).Bu anlamda Türkiyekültürel miras açısından göz ardı edilemeyecek bir zenginliğe sahiptir. Bu zenginlik yalnızca somut kültürel miras unsurları ile sınırlı olmayıp somut olmayan kültürel mirası da kapsamaktadır. Toplumlar bu sahip oldukları kültürel miras unsurlarını korumakla yükümlüdür ve koruma kavramının tam anlamda gerçekleşebilmesi için bu değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılması gerekmektedir.Koruma bilincinin yeterli düzeyde olmadığı toplumlarda, bu bilinci geliştirebilecek en etkili yollardan biri eğitimidir. Kültürel mirasın korunmasına yönelik eğitimin ilköğretim düzeyinden itibaren sistemli bir şekilde verilmesi gerekmektedir(Karip,2012,s.3).Bu çalışma, hem kültürün hem de kültürel mirasın öneminin yanı sıra somut olmayan kültürel mirasın Safranbolu örnekleminde daha iyi anlaşılması, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras konularının öğretiminin önemini ortaya koymak ve mevcut çalışmalara katkı sağlaması açısından önemlidir.

Devletler, kültürel miraslarını korumak için çeşitli eylem planları hazırlarlar. Bu eylem planları hazırlanırken daha çok mimari yapılara önem verildiği görülmektedir. Bu çalışmada bunun aksine somut olmayan kültürel miras öğelerinin üzerinde özellikle durulmuştur. Eylem planları hazırlanırken kültür, somut ve somut olmayan kültür öğeleri özelinde bir bütün olarak ele alınmalıdır. Çünkü bu iki kültür ögesi birbirinden bağımsız düşünülemez. Öyle ki kültür öğeleri bir milleti var eden en önemli unsurlardandır. Geçmişte asimile politikası uygulayan birçok devlet öncelikle diğer milletlerin kültürlerini değiştirmişler ve unutturmuşlardır. Unutulmamalıdır ki geçmişteki kültürel değerlere sahip çıkılmadan ve gelecek kuşaklara bu değerler aktarılamadığı takdirde bir gelecek inşa edilemez.

Kültürel miras, somut kültürel miras, somut olmayan kültürel miras ve kültürel mirasın korunması alanında yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Ancakyapılan araştırmada, Safranbolu örnekleminde somut olmayan kültürel miras eğitiminin etkinlikler yoluyla verildiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma ile sosyal bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras eğitimine yönelik etkinlik temelli uygulamaların

etkilerini incelemek amaçlanmıştır. Aynı zamanda etkinlikler yoluyla verilen kültürel miras eğitiminin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ilişkin konuların öğretilmesindeki etkisi ortaya konularak alanyazına katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

1.4. Sayıtlılar

Araştırmada aşağıda verilen sayıtlılar belirlenmiştir.

1. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları yeterlidir.
2. Araştırmaya öğrenciler gönüllü katılmışlardır.
3. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarındaki sorulara öğrenciler içtenlikle cevap vermişlerdir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Karabük İli'nin Safranbolu İlçesi'ndeki bir ilkokulun 4. sınıfında öğrenim gören öğrenciler ile sınırlıdır.

2. Araştırmadaki bulgular, kullanılan Somut Olmayan Kültürel Miras(SOKÜM) Bilgi Formu'nda yer alan maddeler, yarı yapılandırılmış görüşme formu, öz değerlendirme formu,sözlü tarih formu ve öğrenci günlük formu ile ve bu maddelere öğrencilerin verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

BEP: Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SOKÜM: Somut Olmayan Kültürel Miras

TDK: Türk Dil Kurumu

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

vb. : ve benzeri

BÖLÜM II

ALANYAZIN İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde; kültür, kültürel miras, somut ve somut olmayan kültürel miras ile Safranbolu'nun somut ve somut olmayan kültürel mirası, sosyal bilgiler dersinde kültürel miras konularının öğretimi ele alınmıştır.

2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1.Kültür

Kültür sözcüğü alanyazına, Fransızca “culture” kelimesinin karşılığı olarak girmiştir. Kökü ise Latince “cultura” olup “Colera” kelime kökünden türemiştir. Kültür; çevirmek, döndürmek, toprağı alt üst etmek, bakım göstermek gibi farklı anlamlar taşımaktadır. Başlangıçta Latince olan bu kelime sadece tarla, toprak anlamları taşımaktadır, dolayısıyla kelime İngilizce’de “agriculture” yani tarım olarak kullanılmaktadır (Çakır, 2010, s.32). “Kültür muhtemelen ilkel sanat veya zanaat ile başlamıştır; ateş yakma, odun ve taştan araç-gereç yapma, ilkel barınak inşa etme ya da yaşamak için mağarada barınma gibi şeylerin temeli atıldığından beri bunlar geliştirilmektedir” (Malinowski, 2016, s.16).

Kültür kavramının ilk açık ve kapsamlı tanımlaması İngiliz antropolog Edward Burnett Tylor tarafından 19. yüzyılda yapılmıştır. Tylor 1871’deki yazılarında kültürü; “bilgi, inanç, sanat,hukuk, ahlak, adet, gelenek ve toplumun bir üyesi olarak kişinin yaşayarak kazandığı huylar ve kabiliyetler bütünü”(Haviland, 2002, s.64)olarak tanımlamıştır.Kültür, toplum, insanoğlu, eğitim süreci ve kültürel muhteva gibi değişkenlerin ve bunlar arasındaki karmaşık ilişkilerin bir işlevidir (Güvenç, 1970, s.13). Kültür, geçmişten edinilen, geleceğe aktarılan bir olgular, algılar bütünü olmasının yanı sıra geliştirilebilen, değiştirilebilen ve dönüştürülebilen bir yapıya sahiptir. Bu açıdan kültür; 1- kalıcı olan ve korunan 2- geliştirilen ve korunan 3- geride bırakılan ve vazgeçilmiş olarak (Gunnestad, 2006) üç farklı yaklaşımla ele alınabilir. Farklı yaklaşımlarla ele alınan kültür, yaşayan, gelişen, değişen ve hatta unut(tur)ulan değerler, araçlar ve yaşam biçimidir. Kültür insanın toplum içindeki kendini ve dolayısıyla toplumu ifade biçimidir. Bu ifade biçimi dinamik bir karaktere sahiptir: İnsan toplumsal üretim tarzı

ve ilişkilerinde (kendini üretme biçiminde) yaptığı değişiklikle yaşam biçimini, bu biçimin ifadesini ve dolayısıyla kültürünü de değiştirir. Başka bir deyişle kültürün değişimi ancak yaşamı ifade biçimlerinin değişimiyle gelir(Erdoğan,2004,s.2).

Türk Dil Kurumu (TDK, 2017) kültürü, “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin” şeklinde tanımlamıştır. Ziya Gökalp’e (2012, s.83) göre ise “Kültür (hars) halkın geleneklerinden, yapageldiği şeylerden, örflerinden, sözlü ve yazılı edebiyatından, dilinden, müziğinden, dininden, ahlakından,estetik ve ekonomik ürünlerinden ibarettir.” Kafesoğlu (2012, s.15) kültür kelimesine çeşitli anlamlar yüklemekte ve aslında Latince’de “toprağı işleme” demek olan bu tabirin, sonraları Batı Avrupa dillerinde kazandığı “yüksek umumi bilgi”manası ile Türkçe’ye de girdiğini belirtmektedir. Kültür bir tanım içinde ortaya konamayacak kadar geniş boyutlara sahip bir kavramdır. Kültürü tanımlayan kişinin çalışma alanı ve/veya disiplininin tanımın içeriğini ve sınırlarını belirlediği söylenebilir. Antropoloji disiplinde kültür ise şöyle tanımlanmaktadır:

Kültür insanı diğer canlılardan ayıran en önemli olgudur. İnsan, diğer pek çok canlı türüyle karşılaştırıldığında, doğada kendi biyolojik donanımıyla hayatta kalmayı başarmak açısından zayıf ve yetersiz bir varlık olarak görülür. Örneğin avını yakalamak ya da bir avcıdan kaçmak için gelişmiş bir hız yeteneği veya avını yakaladığında onu kolaylıkla etkisiz hâle getirip parçalayabilecek pençeleri ya da dişleri türünden biyolojik avantajları yoktur. İnsanın hayatta kalmasını ve türün devamını sağlayan yegâne avantajı, onun kültürüdür. Kültür, en genel tanımıyla, insanın doğa dışında yarattığı ve ona eklediği maddi ve manevi her şeydir (Üstündağ Aydın, 2007, s.25).

Arslanoğlu (2000, s.4) ise kültürü, antropolojik olarak ele almış ve şunları söylemiştir:

Hayvanların kültürü yoktur, bunun için ilkçağda kuş yuvasını, arı bal ve peteğini nasıl yapıyorsa bugün de aynı şekilde yapmaktadır. Oysa insan ilkçağda mağaralarda ve ağaç kovuklarında yaşarken bugün modern ve sağlıklı meskenler yapmakta ve oralarda barınmakta ve her geçen gün bunu geliştirmektedir. İşte kültür bu olsa gerektir.

Antropoloji disiplinde yapılan kültür tanımlarında insanı diğer canlılardan ayıran özellikler ile sürekli gelişen bir birikimden bahsedildiği görülmektedir. Bunun yanında kültürü bir değerler manzumesi olarak gören tanımlar da vardır. Bostancı (1995, s.15) kültürü; soyut değerler, tutumlar, zihniyetler ve teknikler toplamı olarak tanımlanmakta ve kültürün ancak dolaylı olarak insanların yaşayışlarından, alışkanlıklarından,

davranışlarından görülebileceğini belirtmektedir. Gürgil (2011, s.1) ise kültürün şekillenmesi sürecini şu şekilde açıklamaktadır: “Bir toplumun var olması için gerekli temel koşullardan biri, yüzyıllardan beri biriktirip yeni nesillere aktardığı duygu, düşünce ve davranışlardan oluşturulan maddi ve manevi değerleridir. İşte bu maddi ve manevi unsurlar kültür dediğimiz kavramın şekillenmesini sağlamaktadır.”

Kültür, insanların düşündüğü (tavır, inanç, fikir ve değerler), yaptığı (davranış ve yaşayış biçimleri) ve oluşturduğu (sanat eserleri, el sanatları ve diğer kültürel ürünler) unsurları kapsamaktadır. Dolayısıyla kültür,süreçler (insanların düşünceleri ve yaşama biçimleri) ve bu süreçler sonucundaoluşan ürünleri (binalar, el sanatları, sanat ve gelenekler) kapsamaktadır (Aliağaoğlu, 2004, s.51).

Kültür, bir ölçüye kadar bireylerin çevrelerini yorumlamak için kullandıkları bir kodlar ve genel kurallar dizisidir; bireyler kuralları içinde bulundukları duruma uyarlar. Dahası, insanlar yalnızca uygun değil, aynı zamanda akıllıca çözümler ararlar; bunlar kesin olarak uygun olmasalar da, zorlukların üstesinden gelmelerine ve hedeflerine ulaşmalarına olanak sağlayan çözümlerdir (Bates, 2009, s.50). Greverus(1982) da kültür kavramının tanımını şu şekilde yapmaktadır:

“Kültür, insanın bir organizma ve bir tür olarak hayatta kalabilmek için, değiştirerek ve biçimlendirerek dış ve iç doğaya dâhil olma potansiyeldir. İnsan, bu süreç içerisinde kendi çevresinden hareketle ve bu çevreyle ilgili olarak araçlar ve değerler yaratır. Bu araç ve değerler, değişen dünya koşullarına göre bunlardan uzaklaşmak gerekinceye kadar, kurumsallaşmalarla ve geleneklerle bağıntılıdır. Kültür, insanın icra ettiği tüm alanları kapsar. Yani, materyallerle ilgili yaşam güvencesinden hareket ederek, sosyal yaşam düzenleri üzerinden geçip, estetiğe ve değerlere uyumlandırılmış çevre şartlarına kadar uzanır.” (akt. Ültanır, 2003, s.295-296).

Kültür insanı saran geniş bir çevre olarak düşünülebilir. Tanımlardan anlaşılacağı üzere kültür insan yaşamındaki tüm alanları kapsayan düşünce, davranış, ürün kısaca yaşam biçimidir. Bu yaşam biçimi bir millete özgü olabileceği gibi, Ültanır’a göre (2003, s.298) ülke sınırlarını aşan kültür veya birbirinden çok farklı bölgelerde paralel kültürler bulunabilir. Yeryüzündeki kültür sınırları siyasi sınırlara bağlı kalmaksızın yüzlerce yıldan beri gelişip genişlemekte ve özellikle 1950’li yıllardan sonra önceki yıllara oranla kültürler daha yoğun bir biçimde birbirlerini etkilemektedir. Özellikle bilgi ve kitlesel iletişimde son yıllarda yaşanan baş döndürücü gelişme bu süreci daha da hızlandırmıştır (Ünal, 2013, s.614). Kültür kavramının tarihsel gelişim sürecinde gözlenen en belirgin değişim,

kavramın somut içerikli kullanımının zamanla insanın düşünce gelişimine paralel bir şekilde soyut içerik kazanması olmuştur(Oğuz,2011,s.137).

2.1.2 Kültürel Miras

Kültürel miras; geçmişten miras alınan ve değişik gerekçelerle geleceğe miras bırakılmak istenen, fiziksel olarak varlığı olan ve insanlar tarafından yapılmış her türlü eserler ile bir topluma ait değerler bütünüdür (Can, 2009, s.22). Kammen (1997), toplumun tarihsel hafızasında toplanan ve kabul gören her şeyi kültürel miras olarak tanımlarken Lowenthal (2005) aynı zamanda, kültürel mirasın özel bir tarihsel anlatının bir “kutlaması”olduğunu da belirtir (akt. Aslan ve Çulha, 2008, s.133). Kültürel miras, “atalarımızdan bize miras kalan, bireysel ve toplumsal olarak anlam yüklediğimiz için korumayı seçtiğimiz, insan iletişiminin ve davranışının eserleri ve ifadeleridir.”(HEREDUC, 2005, s.12). Kültürel miras aynı zamanda; kimliğimizle, kültürümüzle, tarihimizle ilgili somut ve soyut değerlerin tümüdür. Tarihi kentler ve dokular, kültürel peyzajlar, anıtsal yapılar, arkeolojik alanlar kadar dil, gelenek, dans, müzik, ritüeller gibi yaşayan ama somut olmayan değerler de kültürel mirası oluşturur(Öksüz Kuşcuoğlu ve Taş,2017,s.60).

Avrupa Konseyi (2005) kültürel mirası, “insanların sürekli değişen değerlerinin, inançlarının, bilgilerinin ve geleneklerinin bir ifadesi ve yansıması olarak mülkiyetten ayrı olarak tanımladıkları geçmişten miras kalan kaynaklar” olarak tanımlamaktadır. Kültürel mirasın, zaman içerisinde insanlar ile yerler arasındaki etkileşim neticesinde oluşan çevrenin tüm öğelerini içerdiği belirtilmektedir. Bir diğer tanımıyla kültürel miras, insanlığın tüm zaman dilimleri içinde yaşadığı, biriktirdiği, geliştirerek yeni sentezlerle var oluşunu sürdürerek, zenginleştirerek ve sürekliliğini sağlayarak kendinden sonrakilere aktardığı veriler dizisi, varlığının kanıtıdır. Kültürel mirasta insanlığın tarihsel ve kültürel evrelerini, diğer kültürlerle olan ilişkilerini görebiliriz. Artun’a (2006) göre, kültürel miras kavramı sadece elle tutulur gözle görülür taşınmaz kültür varlıklarını değil aynı zamanda somut olmayan kültürel değerleri de kapsamaktadır.

Erkal’a göre (2010, s.1) kültürel miras, insanın binlerce yıllık yaşam tecrübesi içerisinde biriktirdiği, geliştirdiği, kuşaktan kuşağa aktararak günümüze getirdiği zenginlikler bütünüdür. Kültürel miras, tek bir mimari yapı ya da tarihi kalıntılar gibi maddi unsurları içeren formların yanı sıra örf, gelenek, görenek ve sözlü kültür unsurlarını da kapsamaktadır. Bütün bunların yanında kültürel miras zenginliğinin de kimi

dönemlerden itibaren tahrip edilmeye hatta yok edilmeye başlaması ile korunması fikri oluşmaya başlamıştır. Kültürel mirası koruma düşüncesinin Fransız İhtilali ile başladığı ve ihtilalin kentlerde yaptığı yıkımlar sonucu kentlerin korunması düşüncesinin yayıldığı kabul edilmektedir. Endüstrileşme ve kentleşmenin ortaya çıkardığı sorunların doğal ve tarihi çevreye zararlar vermesi bu çevrelerin korunmasına ivedilik kazandırmıştır (Aslan ve Çulha, 2008, s.133).

Kültürel mirasın korunması konusunda Fransız İhtilali'nden bu yana uluslararası kuruluşların plan ve programları ile birlikte koruma hem yaygınlaşmış hem de daha sistematik bir hâl almıştır. Uluslararası kültürel mirası koruma kuruluşlarının en önemlisi olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) tarafından 1972 yılında hazırlanan Dünya Kültür ve Doğa Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmesi'ni kabul edip imza atan devletler, sınırları içindeki kültür mirasını koruyacaklarını taahhüt etmişlerdir. Türkiye'nin de taraf olduğu bu sözleşmeye göre kültürel miras öğeleri şunlardır:

Anıtlar: Tarih, sanat veya bilim açısından istisnai evrensel değerdeki mimari eserler, heykel ve resim alanındaki şaheserler, arkeolojik nitelikte eleman veya yapılar, kitabeler, mağaralar ve eleman birleşimleri,

Yapı toplulukları: Mimarileri, uyumlulukları veya arazi üzerindeki yerleri nedeniyle tarih, sanat veya bilim açısından istisnai evrensel değere sahip ayrı veya birleşik yapı toplulukları,

Sitler: Tarihsel, estetik, etnolojik veya antropolojik bakımlardan istisnai evrensel değeri olan insan ürünü eserler veya doğa ve insanın ortak eserleri ve arkeolojik siteleri kapsayan alanlar(UNESCO, 2017a, s.2).

Miras birçok insan tarafından olumlu bir değer olarak düşünülür. Miras, günlük kullanılan sanat objeleri, mimari, peyzaj biçimleri gibi somut kültür olduğu kadar; dil ve insan belleği, dans performansları, müzik, tiyatro ve ritüeller gibi somut olmayan kültürel mirası kapsayan, genellikle ortaklaşa paylaşılan herkesin yararına olan değer (Silverman ve Ruggles, 2007, s.3) olarak tanımlanır. Kültürel mirasın korunması, içinde bulunduğumuz çağda zorlaşan ekonomik koşullar ve nüfus artışının yarattığı rant baskısının da önemli etkisiyle, gün ve gün daha da zor bir boyut kazanmaktadır(Aygün, 2011,s.201). Uluslararası ve ulusal kuruluşların çalışmalarına ve uluslararası ve ulusal yasal düzenlemelere rağmen kültürel mirasın yeterince korunamadığı görülmektedir. Bu durumda, kültürel mirasın korunmasında vatandaşların bilinçlendirilmesinin önemi ortadadır (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014, s.428-429).Bütün bunlara paralel

olarak Tonta(2014, s.7) kültürel mirasın geleceğinden bahsettiği çalışmasında şunları söylemiştir.

“Öyle görünüyor ki, hepimiz hâlen binlerce yıl önce Anadolu’da yaşamış olan çeşitli milletlerin genlerini taşımaktayız. Bu genetik mirası (kısmen ya da tamamen) reddetmemiz mümkün değildir. Anadolu’da yaşayan milletlerin genetik mirasının kültürel miraslarına da yansımından daha doğal bir şey olamaz. Nasıl ki geriye baktığımızda millet olarak ‘Kimin genlerini taşıyoruz?’ sorusuna kesin bir yanıt vermek mümkün değilse, ‘Kimin kültürü?’ sorusuna da Anadolu’da yaşamış olan ve hâlen yaşayan bütün kültürlerin miraslarını kucaklamadan doyurucu bir yanıt veremeyiz. Yani, genetik miras konusunda nasıl ‘seçici’ davranamıyorsak kültürel miras konusunda da ‘seçici’ davranamayız, davranmamalıyız. Bizden önce yaşayan bazı milletlerin kültürel miraslarını kabul edip koruma altına alırken, diğerlerininkini yüzüstü bırakıp bu kültürlerin yok olmasına göz yumamayız, yummamalıyız.”

Tarihi çevre bilinci toplumun her kesimine iyice benimsetilip yerleştirilmedikçe, yasalar, kurullar ve yetişmiş uzmanlar da kültürel mirasın korunmasında yeterli ve etkin olmayacak ve/veya olamayacaklardır(Sayan,2009,s.157).Cornea (1993), turizm alanlarında toplumsal ve kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasının bazı ilkelerin yerine getirilmesi ile mümkün olduğunu vurgulamaktadır. Bunlar;

- Yerel halkın önceliğinin sağlanması,
- Yerel halkın kararlara katılımının sağlanması,
- Toplumsal ve kültürel kimliklerin korunması,
- Kültürel yaşam ve kültürel varlıkların korunması (akt. Duran,2011,s.307).

2.1.3 Somut Kültürel Miras

Somut kültürel miras; tarihi kasabalar, binalar, arkeolojik sitler, kültürelpeyzajlar ya da taşınır kültürel özellikteki öğeler gibi kültürel değeri olan fiziksel, somut varlıkları içerir (Okuyucu, 2011).1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi’ne göre oluşturulan Dünya Mirası Listesi’ndeTürkiye’nin 14’ü kültürel, 2’si karma olmak üzere 16 miras alanı bulunmaktadır. Bunlar şunlardır:

1. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (1985)
2. İstanbul’un Tarihi Alanları (1985)
3. Göreme Millî Parkı ve Kapadokya (1985) (Karma Miras Alanı)
4. Hattuşa: -Hitit Başkenti (1986)
5. Nemrut Dağı (1987)
6. Hieropolis-Pamukkale (1988) (Karma Miras Alanı)
7. Xanthos-Letoon (1988)
8. Safranbolu Şehri(1994)
9. Truva Antik Kenti (1998)
10. Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (2011)
11. Çatalhöyük Neolitik Kenti (2012)
12. Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğu’nun Doğuşu (2014)
13. Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (2014)
14. Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı (2015)
15. Efes (2015)
16. Ani Arkeolojik Alanı(2016) (UNESCO, 2017b).

2.1.4.Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut olmayan kültürel miras terimi UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi ile birlikte kullanıma girmiş ve kavramsallaştırılmıştır(Karabaşı,2014, s.100).Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi öncesinde UNESCO'nun iki programı somut olmayan kültürel mirasın korunması alanında çok önemli ve etkili olmuştur. Bu programlardan biri Yaşayan İnsan Hazineleleri (YİH) diğeri İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Mirası Başyapıtları İlanı (İSSOMBI) programlarıdır(Oğuz,2008b, s.5). Bu sistem, UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması kapsamında oluşturulmuş ve ilk ortaya atıldığı 1993 yılından beri sürekli olarak geliştirilmiştir. UNESCO, bu sistem aracılığı ile somut olmayan kültürel mirası üreten insana dikkat çekmek istemektedir. Bu sisteme göre, somut olmayan kültürel mirası üreten ve gelecek kuşaklara aktarmakta olan usta kişiler “insan hazineleri” olarak adlandırılmakta ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine zarar vermeden kültürün korunmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına yapacakları katkıya vurgu yapılmaktadır(Oğuz,2008a, s.6).Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'ne göre;

Somut olmayan kültürel miras; toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar anlamına gelmektedir. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu miras, toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak, sürekli biçimde yeniden yaratılır ve bu onlara kimlik ve devamlılık duygusu verir; böylece kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunur (UNESCO, 2017c).

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesibağlamında, sadece, uluslararası insan hakları belgeleri esaslarına uyan ve toplulukların, grupların ve bireylerin karşılıklı saygı gereklerine ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun olan somut olmayan kültürel miras göz önünde tutulmaktadır (Oğuz, 2009,s.167).Somut olmayan kültürel miras öğeleri, bir toplumun içinde yaşayan insanların geçmişten gelen yaşayış şeklini, geleneklerini, el sanatlarını, ritüellerini içine alan bir kapsamdadır. Bu öğeler, o toplumda yalnızca baskın olan kültürden değil, aynı zamanda çeşitli alt kültürlerden oluşmaktadır (Akcaoglu, 2017, s.17).

“Somut olmayan miras” terimi, Richard Kurin'in de belirttiği gibi “folklor”, “sözlü miras”, “görenek”, “yaşayan kültürel miras” ve “popüler kültür” gibi terimlerin uluslararası ve karşılaştırmalı bağlamda farklı kullanımları ve yanlış anlaşılımları önlemek için tercih

edilmiştir (Gürçayır, 2011, s.6).Girard’a (2017, s.3) göre ise somut olmayan kültürel miras ya da yaşayan hazine, söz konusu toplulukların ve grupların kendi kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları bilgi, beceri, değer, anlatım ve uygulamalardan müteşekkildir. Bu miras, çoğunlukla sözlü olarak (şifahen) nesilden nesile aktarılır. Ayrıca sürekli olarak sosyal ve kültürel çevredeki değişikliklere mukabil, yeniden yaratılır. Fertlere, gruplara ve topluluklara bir kimlik ve devamlılık duygusu katarak sürdürülebilir kalkınmanın devamını da güvence altına alır.

Bağcı’ya (2016, s.85) göre, somut olmayan kültürel miras, gelenekleri, formları,tasavvurları, ifadeleri, bilgileri, görgü ve yatkınlıkları ifadeetmektedir, aynı zamanda da onlarla bağlantılı olan araç-gereçleri,nesneleri, mekânları, muhtelif faktörleri, değişik grup ve toplumkesimleriyle kültürel yaygınlaşmayı, bazı hallerde farklı şahıslarlaşıyan onların kültürel miras parçasını kapsamaktadır. Türkiye’nin UNESCO tarafından onaylanmış somut olmayan kültürel miras listesi şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Meddahlık Geleneği (2008)
2. Mevlevi Sema Törenleri (2008)
3. Âşıklık Geleneği (2009)
4. Karagöz (2009)
5. Nevruz (Azerbaycan, Hindistan, İran, Kırgızistan, Özbekistan ve Pakistan ile ortak dosya, 2009 – Afganistan, Azerbaycan, Hindistan, Irak, İran, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Pakistan, Tacikistan ve Türkmenistan ile ortak dosya 2016)
6. Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer, 2010)
7. Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah (2010)
8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)
9. Geleneksel Tören Keşkeği (2011)
10. Mesir Macunu Festivali (2012)
11. Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)
12. Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı (2014)
13. İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka (Azerbaycan, İran, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye ile ortak dosya)
14. Geleneksel Çini Sanatı
15. Bahar Bayramı Hıdırellez(UNESCO, 2017d).“Islık Dili” ise 2017 yılında Acil Korunma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine eklenmiştir.

UNESCO somut olmayan kültürel miras listesinde Türkiye’den oldukça az kültürel ögenin yer aldığı görülmektedir. Türkiye geçmişten günümüze tarihi ve kültürel birikimiyle çok büyük bir kültürel miras zenginliğine sahipken somut olmayan kültürel miras öğeleri gün geçtikçe unutulmaya ve önemini kaybetmeye başlamıştır. Kabul edilmelidir ki somut yapılar daha çok korunarak gelecek kuşaklara aktarılmaya çalışılırken

somut olmayan kültürel miras öğeleri (gelenekler, görgü kuralları, sözlü gelenek unsurları vb.) yaşanan çağın gereklilikleriyle birlikte değişime ve unutulmaya daha yatkın olmaktadır. Bu bağlamda, çağdaş kentin eski kültürü unutturduğunu vurgulayan Somut Olmayan Kültürel Miras Komitesi Başkanı M. Öcal Oğuz'un (2008, s.15-16) şu ifadeleri dikkat çekicidir:

“Çocukların dizilerden ve filmlerden öğrendiği başka alanlar var. Mesela çocuklar Sevgililer Günü'nü, Cadılar Bayramı'nı, Şükran Günü'nü yeni kültür bağlamında öğreniyorlar.1980'li yıllarda,1980'in başlarında genç olanlar Sevgililer Günü'ni kolay kolay hatırlamazlar. O zamanlar bu gün o kadar medyatik değildi, fakat şimdi çok önemli. Kredi kartlarının kullanım yüzdesine baktığımız zaman Sevgililer Günü'nün çok önemli bir kent kültürü olduğunu görüyoruz. Oysa bilmek gerekiyor ki her yeni çağdaş kent kültürü bir eski kültürü unutturarak geliyor. Neyi unutturuyor örneğin? Çiğdem Günü'nü, Saya Gezmesi veya Mayıs 7'sini. Nedir bunlar? Üniversiteye yeni gelen öğrencilere Cadılar Bayramı nedir diye sorduğumda, en azından birkaç cümle ile size bilgi veriyor. Şükran Günü nedir? O konuda da bilgi veriyorlar, fakat Mayıs 7'si nedir diye sorduğumda bilmiyorlar. Çiğdem Günü nedir diye sorduğumda bunu da bilmiyorlar.”

Somut olmayan kültürel miras öğelerinin bir an önce koruma altına alınması ve yaygınlaştırılması için sistemli bir eylem planı hazırlamak oldukça önemlidir. Bunun yanında somut olmayan kültürel mirasın unutulmasını önlemek ve yaygınlaştırmak için formal eğitimin de sorumlulukları olduğu unutulmamalıdır. Aksi takdirde, Türk milletine ait somut olmayan kültürel miras öğeleri başka çevrelerce sahiplenilmeye, değiştirilmeye ya da unutulmaya mahkûm kalacaktır.

2.1.5. Safranbolu

Safranbolu, Karabük ilinin turistik bir ilçesidir. Karabük il merkezinin 8 km kuzeyinde bulunmaktadır. Safranbolu ismini, bölgede yetişen ve nadir bir bitki olan safrandan alır. Tarihte Paflagonya olarak adlandırılan bölgede bulunan Safranbolu, birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Türkler tarafından kesin olarak alınışı 1196 yılındadır. Osmanlı Devleti zamanında 17. yüzyılda, İstanbul-Sinop yolu üzerinde olması nedeniyle tarihteki en önemli dönemini yaşamıştır (Karabük, 2017). Safranbolu'da iklim, Karadeniz ve İç Anadolu iklimi arasında geçiş iklimi özelliği göstermekte olup yazları sıcak, kışlar soğuk, baharlar ılık ve serin geçer. Yağışlar ilkbahar, sonbahar ve kış aylarında görülür. Rengi, kokusu ve ekonomik değeri açısından oldukça önemli bir bitki olan ve Safranbolu'ya adını veren safran (*Corocus Sativa*) bitkisi ülkemizde sadece Safranbolu'da yetişmektedir (Türker ve Çetinkaya, 2009, s.316).

Tarih boyunca değişik uygarlıkların etkileri altına girmiş bulunan Safranbolu tahmin edileceği üzere her uygarlık döneminde çeşitli adlarla söylenegelmiştir. Uygarlıklar sahip oldukları bölgelere o bölgenin kimi özelliklerini göz önünde bulundurarak isimlendirme yapmışlardır. Bu isimlendirmelere dair örneklerden bazıları şunlardır: Bizans döneminde “Teodorapoli” daha sonra “Dadybra” ve “Zalifre” ile kaleli kent anlamına gelen “Borglu”. Bir süre sonra da “Zalifre Borglu” adlarını alan Safranbolu zaman zaman da “Taraklı boru” adı ile anılmıştır. 19. yüzyıldan sonra da çevresinde yetiştirilen safranın bolluğu nedeni ile önceleri safran anlamına gelen “Zağfiran” daha sonra ise Safran Şehri anlamında “Zağfiranborlu”, Cumhuriyet döneminden sonra da “Safranbolu” adını almıştır (Gönenç, 1994, s.12). Görüldüğü üzere kimi dönemlerde askeri özelliklerine yönelik isimler alırken kimi dönemlerde de yol güzergâhındaki öneminden ya da bölgedeki bir bitkiden esinlenilerek Safranbolu'ya ait isimlendirmeler yapılmıştır.

2.1.6. Safranbolu’nun Somut Kültürel Mirası

Anadolu ilk çağlardan bu yana, birçok farklı uygarlığın yerleşme ve gelişip dağılma alanı olmuştur. Bu topraklar üzerinde çok sayıda uygarlığın gelişmesi, yaşayış tarzları, değişik düşünceleri ve yaşam biçimlerini ortaya çıkarmıştır. Safranbolu tarihin izlerini taşıyan ve günümüze kadar başarı ile korumuş ve korumaya devam eden ender şehirlerimizden birisidir. Bunun doğal sonucu olarak da 1994 yılında Safranbolu’nun UNESCO tarafından “Dünya Mimari Miras Listesine” alınması, yöreye olan yerli ve yabancı turist akışını hızlandırmış ve turizmin gelişmesine hız kazandırmıştır (Gürbüz, 2002, s.40).

Dünya Miras Listesine alınan Safranbolu’nun, miras niteliğindeki kültürel öğeleri oldukça fazladır. Konak tipli evleri, camileri, çeşmeleri, hamamları, Cinci Hanı, Yemeniciler Arastası, Demirciler Çarşısı, saat kulesi, güneş saati, eski hükümet konağı, eski ceza evi, tabakhane, Hıdırlık Tepesi ve çeşitli el sanatları söz konusu kültürel öğeler arasındadır (Özdemir, 2007, s.133). Bu kültürel öğelerin zenginliği hiç şüphesiz Safranbolu’nun tarihi geçmişi ile ilgilidir.

Şehir çok eskilere dayanan bir tarih ve kültür birikiminin ve Osmanlı Devleti’nin en güçlü dönemlerinde elde edilen ekonomik zenginliğin ürünüdür. Bugünkü hâliyle Safranbolu, geleneksel Türk toplum yaşantısının tüm özelliklerini taşıyan, onun tarihi ve kültürel ürünlerini orijinal çevresi içinde dünya insanına sunan nadide bir kent olma özelliğindedir. Safranbolu’yu, Türkiye’de ve dünyada ön plana çıkaran en önemli unsur

geleneksel Türk mimarisi tarzındaki Safranbolu evleridir(Arca, Bayık, Acar, Alkan ve Şeker, 2011, s.2). Dünya Kültür Mirasına dahil olup sit alanı ilan edilen eski şehir merkezinde 1 özel müze, 25 cami, 5 türbe, 8 tarihi çeşme, 5 hamam, 3 han, 1 tarihi saat kulesi, 1 güneş saati ile yüzlerce ev ve konak koruma altına alınmıştır. Bunların dışında höyükler, tarihi köprüler ve kaya mezarları da bulunmaktadır.

2.1.7. Safranbolu’nun Somut Olmayan Kültürel Mirası

Safranbolu’yu somut ve somut olmayan kültürel mirası ile bir bütün olarak gören Tarihi Kentler Birliği (2017), Safranbolu’nun somut olmayan kültürel mirasını şu şekilde sıralamıştır: Demircilik, Bakırcılık,Kalaycılık, Semercilik, Saraçlık, Yemenicilik, Dericilik, Kunduracılık, Mestçilik, Keçecilik, Sayacılık, Nalbur ve Nalbantlık, Safranbolu Düğünleri, Safranbolu Folkloru, Safranbolu Lokumu ve Şeker, Safranbolu Türküleri, Safranbolu Yöresel Yemekleri, Yağmur Duası. Bu somut olmayan kültürel miras öğeleri alt başlıklar hâlinde açıklanmıştır.

2.1.7.1. Demircilik

Demircilik zanaatı Safranbolu’da hâlen varlığını sürdüren ve küreselleşmenin getirdiği değişimden en az etkilenen somut olmayan kültürel miras ögesidir. Acar (2011a, s.35-36), Safranbolu’da demircilik zanaatıyla ilgili olarak şunları söylemektedir:

“Safranbolu’da demircilik sanatının geçmişi oldukça eskidir. Osmanlı dönemine ait 1568 tarihli tahrir defterlerinde Safranbolu’da demircilik mesleğine sahip olanların mevcudiyetinden bahsedilmektedir. Demirciler Çarşısı’nda dün olduğu gibi bu günde çekiç sesleri duyulmaya devam etmektedir. Diyebiliriz ki kaybolmaya yüz tutan sanat dalları içerisinde en şanslı olanı demircilerdir. İnsanların demire, demirle ilgili araç gereçlere olan ihtiyacının içerik değiştirmiş olmasına rağmen hâlen devam etmesi,bu sanat dalının varlığını korumasında en önemli etkenlerden biri olmuştur Safranbolu demircileri, Demirciler Çarşısı’nda toplanmıştır. Çarşıda bulunan dükkânların bir bölümü çalışır vaziyettedir. Her demirci ustasının bir damgası vardır. Bunu yaptığı malın üzerine vurur. Ustaların dediğine göre bu damga olmasa bile her ustanın, Onların deyişiyle ‘çekici farklı olduğundan’ ustalar kendi yaptığı malı hemen tanır.”

Demircilik zanaatının; Safranbolu’da hâlen yaşamaya devam etmesi, diğer somut olmayan kültürel miras öğeleri gibi unutulmaya yüz tutmayacağı anlamına gelmemektedir.Çünkü gelişen ve değişen dünya şartlarında küreselleşme ve teknolojik gelişmeler ihtiyaçları ve zanaatları/meslekleri değiştirmeye devam etmektedir.

2.1.7.2. Bakırcılık ve Kalaycılık

Diğer birçok el sanatında olduğu gibi teknolojik gelişmelerin ve fabrikasyon üretimin hayatın dışına ittiği mesleklerden birisi de kalaycılıktır. Bakır mutfak eşyası kullananların iyice azalmasıyla, kalaycılara pek iş kalmamıştır. Kalaycı dükkânları da artık tarihi birer sembol niteliği taşır hâle gelmişlerdir. Bakır kapların mutfakta kullanılabilmesi için bilindiği gibi kalayla kaplanması gerekmektedir. Kalaycılık, bakırcılığa bağlı olarak varlığını devam ettiren bir yan uğraştır. Kalaycılık ve bakırcılık birbirini tamamlayan iki önemli zanaattır. Bunun neticesinde, Anadolu gelenek ve göreneklerinin bir gereği olarak mutfak eşyası arasında bakır kap kakmak gerçek bir zenginlik belirtisi olarak görülmekte, bakır eşya çeyiz sergilerinde zengin bir yer tutmaktadır. Kısıtlı olsa da sürdürülmeye çalışılan bu zanaat dalı Safranbolu’da Demirciler-Bakırcılar Çarşısı’nda yapılmaktadır.

2.1.7.3. Semercilik

Semercilik, tekerleğin yaygınlaşmasıyla birlikte yavaş yavaş terk edilmiş bir halk sanatıdır. Beygir, katır, merkep gibi binek hayvanlarının sırtlarına yerleştirilen üzerine yük bağlanan ya da binilen, iskeleti ağaçtan yapılmış bir araç olarak tanımlanabilir. Semerci ustaları üç türlü semer yapmaktadır. Bunlar, merkep, katır ve at semeridir. Bu tür semerlerin dışında aynı isimle anılan merkep, katır, at palanı adı verilen palan türleri vardır. Palan, eğer ve semerin ortası sayılabilir. Daha çok binmek amaçlı yapılır ve ağır yük çekmede kullanılmaz. Semere göre daha küçüktür ve hayvanın sırtına oturur.

2.1.7.4. Saraçlık

At takımları ve araba koşumlarıyla, deri ve meşinden muhtelif eşya yapılan ve satılan yere saraçhane denir. Arapça bir tabirdir, halk arasında saraç şeklinde kullanılan “sarraç”, at vesair hayvanlara eyer, yular, koşum yapan sanatkâr demektir. Teknolojinin hayatımızda hızlı bir şekilde yer almasıyla birlikte yük ve insan taşımada at, katır, merkep gibi hayvanların yerini motorlu araçların alması saraçlık mesleğinin adeta sonunu hazırlamıştır. Çakmak, gözlük, tabanca, çakı kılıfları, cüzdan, at başlığı, dizgin, inek, merkep ve at yuları, paldım aşırıma, kolan (semeri hayvanın gövdesine bağlayan kuşak), Çerkez eğeri, Osmanlı eğeri, çarık, köpek ve kuzu tasmaı ,belleme (eğerin altına koyulan örtü), halı heybe, keçe saracı (hayvan terlediği zaman terini alması için üstüne örtülen örtü), hamut, önlük, çanta, bel kemeri, dizgin, saraçların hünelerlerini göstererek yaptıkları araçlardır.

2.1.7.5. Yemenicilik

Üstü deri, altı köseleden oluşan yemeni, astarı da deri olan tamamen doğal bir ayakkabıdır. Yandaki dikişler elde işlenir. Terletme ve kokutma yapmayan çok rahat bir ayakkabı çeşididir. Tarih boyunca Türklerle birlikte Asya ve Avrupa'ya yayılan ve Anadolu'da ortak yapım özelliği gösteren el yapımı yemeniler, gelişen teknoloji ile işlevselliğini yitirmeye başlamıştır. El yapımı yemeni üretimi günümüzde birkaç ilde/ilçede az sayıda sanatkâr ile devam etmektedir. Bunlardan biri de Karabük'e bağlı Safranbolu ilçesidir. Bugün Safranbolu'da yemenicilik sanatı içinde bulunduğu tüm olumsuzluklara rağmen, bu sanatı yaşatmaya çalışan 1967 yılı doğumlu Erhan Başkaya isimli usta ile devam etmektedir (Özdemir ve Çelik, 2013, s.539).

2.1.7.6. Dericilik (Tabaklık)

Safranbolu'da dericilik ya da tabaklık adı verilen zanaat hâlen yaşayan son ustaları ile devam etmektedir. Safranbolu'da dericilik zanaatının sürecini Acar(2011a, s.48-51) şu şekilde tanımlamaktadır.

Deri işlemenin diğer adları tabaklama, debagat, sepilemedir. Anadolu'da yaşayan çeşitli uygarlıklar yüzyıllar boyu deriyi öldürülmüş hayvandan yüzmüşler; ayak ve üst giyiminde, ev gereci olarak, müzik aleti, hayvanın koşum takımı vb. birçok alanda kullanmışlardır. Safranbolu'da tabaklık yani deri işlemeciliğinin merkezi tabakhanedir. Tabakhane, yerel deyişle "tabahna" adıyla anılan dere boyunca bir vadi içinde yer alır. Derinin tabaklandığı su oluklarının yoğunluğu üretime mahsus koku bu bölgede yerleşimi zorlaştırdığı için kurulduğu günden 1924'lere kadar Tabahna'daki yapıların tümü deri imalathanesi olarak yapılmıştı ve konut olarak kullanılmamaktaydı. Safranbolu'da "*Kabak bostandan dışarı, tabak esnaftan dışarı*" diye, yaygın bir deyim vardır. Bu söz tabak mesleğini ve meslekle uğraşanları küçümsemek için değil yapılan işin şehir dışında yapılmasını gerektiren yanları olduğu içindir. Tabakhanelerde, manda, sığır,dana ve davar(koyun,keçi) derisi işlenir.Zor zanaattır tabaklık, zahmeti ve alın teri fazladır. Gün gelir Karabük'te Demir Çelik Fabrikası açılır. Bu tarihten sonra yavaş yavaş gerilemeye başlar tabaklık ve diğer zanaat dalları. Çok zahmetle yapılan, çekilen zahmete karşılık emeğinin karşılığını tam olarak alamayan Safranbolu'nun zanaatkârları, Demir Çelik fabrikasına yönünü çevirmiş ve burada çalışmaya başlamıştır. Zamanla ustalar çirak bulamaz hâle gelmiştir. Birçok zanaat dalı son 50 yıl içerisinde tüm gelenekleriyle birlikte ortadan kalkmıştır.

Günümüzde Safranbolu'da deri imalatı yapılmamakla birlikte turistik amaçlı olarak çevre illerden (özellikle Gerede) alınan parça deriler ile çeşitli süs eşyaları, ayakkabı, çanta yapılarak sergilenmekte ve ekonomik kazanç sağlanmaktadır.

2.1.7.7. Kunduracılık

Safranbolu ilçesinde Kunduracılar adını taşıyan bir sokağın olması bu zanaatın eski dönemlerde yaygın olarak yapıldığının bir göstergesidir. Kunduracılıkta çıraklığa verilecek çocuk, babası tarafından ustasına teslim edilir. Bundan sonrasını ustaya bırakırdı. Çırak, kalfalık duasının yapılmasını ustasından iş ahlakı gereği isteyemezdi. Usta onay verirse kalfalık duası yapılır. Yeni kalfa önce dua yapan imamın, daha sonra ustasının ve diğer ustaların elini öper ve gelenlere ikramda bulunurdu. Duaya gelen esnaflara loncadan ayrılırken lokum şekeri ikram ederlerdi (Acar, 2011a, s.55). Bu da lokum kültürünün Safranbolu’da mesleklerle özdeşleştiğinin ve kökünün geçmişe dayandığının bir göstergesidir.

2.1.7.8. Mestçilik

“Dışarıda üzerine lastik giyilen yumuşak deriden hafif kısa konçlu ayakkabı, çedik,abdest için üzerine mesh edilebilir.” şeklinde tanımlanan mestin, Safranbolu’da ne zaman yapılmaya başlandığına dair herhangi bir bilgi ve belge olmamasına rağmen çok eski bir sanat dalı olarak yemenici ve kunduracılar arasında kendilerine yer buldukları muhakkaktır. Önceleri Safranbolu tabakhanesinden alınan deriler, tabakhanelerin kapanması üzerine Gerede’den (Bolu) getirilir olmuştur (Acar, 2011a, s.65-67).

2.1.7.9. Keçecilik

Koyunyünü ya da eşek tüyünden yapılır. Çarşıda dükkânlardan yapılmakla beraber, bazen mutfaklık ipinin eğrildiği yerde de yapılmaktaydı. Keçelerin yapıldığı yerlere keçeci karhanesi denilmektedir (Acar, 2011a, s.80). Günümüzde Safranbolu’da keçecilik turistik amaçlı, esnaflar içinde hobi olarak gündeme gelmiş olsa da eski dönemlerdeki ekonomik değerini kaybetmiştir. Dericilikte olduğu gibi imalatı yapılmaksızın hazır malzemelerden birtakım ürünler elde edilerek tarihi çarşıda küçük çaplı olarak ekonomik kazanç sağlanmaya çalışılmaktadır.

2.1.7.10. Sayacılık

Kunduracılık, yemenicilik ve mestçilik mesleğine yardımcı mesleklerden biri ve en önemlisi sayacılıktır.Sayacılar ayakkabı,yemeni ya da mestin yüzünü oluşturan deri kısmını birbirine çatan yani diken ustalardır.Önceleri kunduracılar,mestçiler, yemeniciler sayalarını kendileri dikerken daha sonra sayacılar tarafından yapılmaya başlanmıştır.

2.1.7.11. Nalbur ve Nalbantlık

Temeli tarım ve hayvancılığa dayanan bir ekonomide hiç şüphe yok ki nalbur ve nalbanta olan ihtiyaç azımsamayacak kadar çoktur. Nal yapımı ile uğraşan kişiye nalbur, hayvanlara nal çakan kişiye nalbant adı verilmektedir. Safranbolu’da sadece nalburluk yapan esnaf olduğu gibi nalburluk ve nalbantlığı bir arada yürüten esnaflar da bulunmaktadır. 1923 yılında Safranbolu’da 80 kişinin nalbantlık işi ile uğraştığını göz önünde bulundurursak bu mesleğin geçerli bir meslek olduğu ortaya çıkmaktadır (Acar, 2011a, s.75). Ama maalesef aradan geçen yıllar diğer birçok sanat dalında olduğu gibi nalbant sayısının hızla azalmasına sebep olmuştur. Teknolojinin hızla gelişmesi ve motorlu araç sayısının çoğalması nalbantlık sanatının adeta sonunu hazırlamıştır.

2.1.7.12. Safranbolu Düğünleri

Safranbolu düğün gelenekleri genel olarak devam ettirilmekle birlikte günümüzde düğünler daha kısa sürmekte ve popüler kültürün egemenliği ağır basmaktadır. Bununla birlikte Safranbolu düğün gelenekleri kısaca şöyledir:

Safranbolu’da düğünler pazartesi günü başlar. Düğün başlar başlamaz kız evi bir sini baklava yaparak oğlan evine gönderir. Düğünün başlangıç günü oğlan evi, gelinin elbiselerini bir sandığa koyarak kız evine gönderir, “sepet” denilen bu sandığı evvela oğlan evi düğünde bulunanlara açar ve gösterir. Sonra kız evi de davetlilerine gösterir. Düğün oğlan ve kız evlerinde ayrı ayrı kurulur. Düğünün kapısı herkese açık olur. Buna rağmen kapıda iri yarı bir adam nöbet bekler ve gelenleri buyur eder. İçeride merdivenin başında çarşafı almak ve gelenlere yer göstermek için bir kadın bulundurulur. Düğün gündüz öğleden sonra başlar. Düğün evi kadınlarla tamamen dolduktan sonra evvelce özel surette tutulmuş ve düğün için tutulması mutlak olan yerli çalgıcı ve türkücüler, oturdukları yerden türkülerini söylemeye başlar, saz takımı zilli maşa, küp (darbuka), tef ve türkücülerden oluşur. Davetliler hep sırayla otururlar. Saduç (sağdıç) teşrifatın bakıcısıdır gelenlere yol göstermek ve hoş hal etmekle görevlidir (Tunçözgür, 2012, s.188-190).

2.1.7.13. Safranbolu Folkloru

Safranbolu folklorunun, geçmişten günümüze değin ilk haliyle oynanmaya devam ettiğini gösteren araştırmalar vardır(Acar, 2011b, s.19). Halk oyunları ve türküler konusunda komşu diğer tüm ilçeleri etkilemiş olan Safranbolu, 1927 yılına kadar Kastamonu iline bağlıdır. Safranbolu’nun, Kastamonu folklorundan da etkilendiği bilinmektedir.

2.1.7.14. Safranbolu Lokumu ve Şeker

Safranbolu lokumu ilk kez ticari olarak 1920’li yıllarda Safranbolulu helva ustaları tarafından üretilmeye başlanmış ve daha sonra 1939’da Karabük Demir Çelik Fabrikası’nın kuruluş sürecinde ticari hayat ve ziyaretçi sayısının artmasıyla yaygınlaşmış, 1940’lı yıllarda daha iyi tanınan geleneksel bir lezzet durumuna gelmiştir. Aynı yıllarda Hindistan cevizinin ithal edilmeye başlanmasıyla lokum çeşitlerinin içine Hindistan cevizli lokumlarda girmiştir. O yıllarda halk arasında “kürklü lokum” olarak anılan bu lokum yüksek fiyatı nedeniyle herkesin alamadığı bir ürün durumundadır. Safranbolu lokumu; yoğun kıvamlı olmasına rağmen ağızda sert kalmayan ve yapışmayan, yüksek oranda şeker içermesine rağmen gırtlakta yanma ve doyumluk hissi vermeyen özellikleriyle diğer lokumlardan ayrılmaktadır. Ancak bu özellikler kullanılan hammaddelerden ziyade Safranbolu lokumu ustalarının yıllar boyunca kazandığı üretim tecrübesi ve becerisinden kaynaklanmaktadır (Ortakçı, Gürses ve Sert, 2011, s.145). Bu tecrübe, beceri ve lezzetten kaynaklıdır ki Safranbolu lokumunun ünü günümüzde de artarak devam etmektedir. Bu da yaşayan zanaatkarların usta çırak ilişkisi ile bu zanaatı hâlen sürdürdüğünü ve somut olmayan kültürel miras içerisinde en şanslı miras ögesinin Safranbolu lokumu olduğunu göstermektedir.

2.1.7.15. Safranbolu Türküleri

Karabük ve yöresinde özellikle Safranbolu’da ilçeye ait çok sayıda derlenmiş türkü vardır. Bu türkülerin bir kısmı TRT repertuarına da girmiştir. Safranbolu türkülerinin bazıları Kastamonu etkisindedir. İlçe 1927 yılına kadar Kastamonu vilayetinin bir kazası olması sebebiyle buradan etkilenmiş olması mutlakıtır. Safranbolu türkülerinin bazıları şunlardır (Acar, 2011b, s.67):

1-Açkapıyı Ben Geldim (Açkapı Oyun Havası), 2- Albayrak Irmazan (Ramazan Türküsü/Bahşış Toplama Havası), 3-Alçak Cevüz Dalları, 4-Alçacuk Duvardayım (Eflani Fidaydası/ Safranbolu Varyantı), 5- Aman Değirmenci Guzum Değirmenci (Değirmenci Türküsü), 6-Baça Duvarını Aştım, 7-Beyler Aman (Evlerine Varamadım Arimden/Kastamonu Varyantı), 8-Beyler Bahçasında Vurdular Beni (Safranbolu Varyantı), 9- Bir Gelinin Bir Gızınan Cengi Var, 10-Bir Giderim Beş Ardıma Bakarım (Amani), 11-Burma Da Burma Duman Tüter Dağın Belinden (Safranbolu Varyantı), 12- Çadır Gurdum Eğr’ova’nın Düzüne, 13-Çadır Gurdum Şu Derenin Düzüne, 14- Çayırıkta Çimenlikte Evim Var (Çerkeş Varyantı), 15- Çıtırdak (Çırdak).

2.1.7.16. Safranbolu Yöresel Yemekleri

Geleneksel Türk mutfağının zengin yemek çeşitlerini Safranbolu mutfağında da görmek mümkündür. Yöreye özgü yemek türlerinin yanı sıra sonbaharda yapılan kış hazırlıkları da önemlidir. Bu hazırlıklarda tarhana, domates salçası, yayım ve para makarna örnek gösterilebilir. Bahçelerde yetişen dut,erik,ayva,elma,kızılcık(kiren),üzüm gibi çeşitli meyvelerden elde edilen dut kurusu pekmez,pestil, tavşut (elma kurusu),erik kurusu 40-50 sene öncesinde ticari kazanç kaynaklarıdır.Hamur işi ve tatlıların Safranbolu mutfağında ayrı bir yeri vardır. Bayram, düğün gibi günlerin başlıca yemekleri pirinç çorbası, bütün et diye anılan parça et, yaprak dolması,pilav,börek ve baklavadır.Diğer Safranbolu yemekleri ise; Delioğlan Sarığı,Çingene Baklavası,Su Muhallebisi,Pelte,Höşmerim,Haluşka, Galle, Şebit,Bandırma,Et Yemekleri,Ekşili Köfte,Su Böreği,Cevizli Çörek,Göbü,Kuyruğu Sulu,Un Helvası ve Tel Helva,Yayım,Bükme,Sini Çöreği,Perohi,Borana ve Çılbır'dır(Tunçözgür,2012,s.154-156).Safranbolu'nun yemek kültürü de zaman aşımına uğramayan ve değişimden etkilenmeyen kültürel miras öğelerinden biri olarak yaşatılmaya devam etmektedir. Bunda, bireylerin ev yaşamında çocukluktan bir yemek kültürü, damak zevki ile yetiştirilmiş olmasının etkisi büyüktür. Günümüzde hâlen düğünlerde, bayramlarda vb. özel günlerde Safranbolu'ya özgü yemekler yapılmakta ve yöreye özgü yemeklerden turistik amaçlı ticari kazanç sağlanmaktadır.

2.1.7.17. Yağmur Duası

Yağmur duası genellikle su olan bir yerde ya da türbe yanında yapılır. Taş okuma geleneği vardır; sayıları farklı olsa da yörede yapılan yağmur dualarında küçük taşlar okunur, bir çuvala konulup su kaynağına ya da akarsuya bırakılır.Yağmur duası yapılacak yere gitmeden önce duadan sonra verilecek olan yemek için her evden birer tabak bulgur ve fasulye alınır, hane başına 1-1.5 kilo yufka yapılır,bir dana ya da düğe kesilir. Sabahtan çevre köylerden gelen katılımlar ile oluşan kalabalık grup önde köyün imamı, hemen arkasında çocuklardan oluşan grup ve onların arkasında yetişkinler olmak kaydı ile tekbir sesleri ile yağmur duası yapılacak yere hareket edilir.Çevre köylerden gelen insanlar dualar ile karşılanır(Acar,2011b,s.89).Günümüzde yağmur duası yapılan köyler azalmakla birlikte, geleneklere uygun olarak yağmur duasına çıkan köyler bulunmaktadır. Safranbolu'da yağmur duası somut olmayan kültürel miras ögesi olarak yok olmaya yüz tutan değerler arasındır.

2.1.8. Kültürel Miras Eğitimi

2.1.8.1. Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Konularının Öğretimi

Kültür, formal ya da informal eğitim aracılığıyla nesilden nesile aktarılmaktadır. Kültür aktarımında eğitimin rolü yadsınamaz bir gerçektir, bu bağlamda kültür ile eğitim birbiriyle bütünleşmiş ve bağımsız düşünilemeyecek iki kavramdır. Kültür ile eğitim arasındaki ilişkiyi Bacanlı (2013, s.157), “Kültür, çocuğun nefes aldığı ortamın kültürel düzeyini ifade etmektedir.” şeklinde açıklamaktadır.

Kültürel miras eğitimi, tarih ve kültürü birinci elden öğretim kaynaklarından, tarihsel binalardan, insanların maddi kültüründen elde ettikleri bilgileri kullandıkları bir öğrenme- öğretme yaklaşımı olarak öğrencilerin tarih ve kültür hakkında bazı tarihsel kavramları ve ilkeleri anlamalarını güçlendir (Hunter, 2008). Kültürel miras eğitimi, bir toplumun tarihi, mimarlık, müzeler ve tarihi kentler, kültürel peyzajlar ve sokak görünümleri, şehitlikler, gelenekler, fotoğraflar, gazeteler, dokümanlar, mahkeme kayıtları, aile belgeleri, hatıratlar, el ürünleri ve objeleri içeren bütün yönlerinin korunmasını, takdir edilmesini ve öğrenilmesini içerir(Avcı,2014,s.25). Her toplum, genç üyesine kendi kültürünü tanıtır ve var olan kültürü yaşatmaya ve geliştirmeye çalışır. Eğitim programları incelendiğinde kültürlere görevinin özellikle sosyal bilgiler dersi ile gerçekleştirilmeye çalışıldığı görülür (Safran, 2011,s. 6).

İlkokul ve ortaokulda somut olmayan kültürel miras öğretimine katkı sağlayacak derslerden birisi de sosyal bilgilerdir.Çünkü geçmişteki kültürel değerlere sahip çıkılmaz ise gelecek inşa edilemez. Bu bağlamda öğrencilere kültürel değerleri kazandırma, öğrencilerde kültürel değerlerle ilgili farkındalık oluşturma ve öğrencilerin kültürel değerlerine sahip çıkmanın yolu “etkili vatandaş” olmaktan geçer, bu da sosyal bilgilerin en temel amacıdır. Sosyal Bilgiler dersini ezber bir ders olmaktan çıkarmak için yapılabilecek en önemli çalışmalardan biri konuları yaşamla ilişkilendirerek, öğretim sürecinde çeşitli yöntem ve teknikler kullanmaktır. Herhangi bir konu üzerinde laboratuvar çalışması gibi, müzeler ve tarihi mekânlar da sosyal bilgiler öğretiminde kavramların ve olayların öğretimi açısından başka bir yerde toplayamayacağı bilgileri ve elde edemeyeceği deneyimleri sağlama yeridir(Meydan ve Akkuş, 2014,s.404).

Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS),1992 yılında sosyal bilgilerin tanımıyla ilgili tartışmalara son vermek amacıyla alana kapsamlı bir tanım getirmiştir. Bu tarihten itibaren sosyal bilgiler uzmanları tarafından üzerinde uzlaşa sağlanan ve temel referans kabul edilen bu tanım şöyledir(Savage ve Armstrong,1996,s.9; akt. Öztürk,2012, s.4):

“Sosyal bilgiler, sosyal ve beşeri bilimleri vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk,felsefe, siyaset bilimi,psikoloji,din ve sosyolojinin yanı sıra beşeri bilimler,matematik ve doğa bilimlerinden kendine mal ettiği içerik üzerinde sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar.Sosyal bilgilerin öncelikli amacı,karşılıklı olarak birbirine bağlı bir dünyada,kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda,genç insanlara bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktır.”

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın temel felsefesinde “Millî ve manevi değerleri merkeze alarak, öğrencilerin kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâkî,sosyal ve kültürel yönlerden milli kimliklerinin gelişmesini temel alır.”maddesi yer alırken, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın genel amaçlarında “Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayankültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri amaçlanmaktadır.” ifadesine yer verilmiştir (MEB, 2018, 3-4).

Millî Eğitim Temel Kanunu’nun (1739) genel amaçlarında yer alan “Madde 2: Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek” maddesi ile yine kültürel değerlere dikkat çekilmiştir (Millî Eğitim Temel Kanunu, 2017).

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde sekiz anahtar yetkinlik bulunmaktadır. Anahtar yetkinlikler, hayat boyu öğrenmek kapsamında her bireyin kazanması beklenen tanımlanmış yetkinliklerdir. Bunlar arasında “Kültürel farkındalık ve ifade” anahtar yetkinliği, kişinin doğuştan gelen kapasitesini kullanarak medya yoluyla bireysel ifade kadar sanat ve performans çalışmalarına değer verip keyif almasını içerir. Bu beceriler aynı zamandakültürel faaliyetlerde sosyal ve ekonomik fırsatların farkındalığı, kişinin kendi yenilikçi yönünü ve diğerlerininbakış açısını ifade etmeyi kapsamaktadır (MEB, 2018, 5). Bütün bunlarla beraber belirtilen becerilerle doğrudan veya dolaylı bir ilişki içinde sosyal bilgiler dersiöğretim programında yer alan beceriler (değişim ve sürekliliği algılama vb.) yoluyla da kültürel miras aktarımı sağlanmak amaçlanmaktadır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın yapısınıincelendiğinde; kültür, kültürel miras konularının öncelikli olarak “Kültür ve Miras” öğrenme alanı ile ilişkilendirildiği ve bu

öğrenme alanını “Birey ve Toplum”, “İnsanlar Yerler ve Çevre”, “Bilim Teknoloji ve Toplum”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, “Etkin Vatandaşlık” ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanlarının takip ettiği görülmektedir (MEB, 2018, 9-10). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda öğrenme alanları ve sınıflara göre kültür ve kültürel miras konularının dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: SosyalBilgiler Öğretim Programı’nda öğrenme alanları ve sınıflara göre kültür ve kültürel miras konularının dağılımı

Öğrenme Alanı	Sınıflara Göre Kazanımlar			
	4. sınıf	5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf
Birey ve Toplum	SB.4.1.2.Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.	SB.5.1.3. Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.	SB.6.1.1. Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceler. SB.6.1.2. Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder. SB.6.1.3. Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklılıklara yönelik ön yargıları sorgular. SB.6.1.4. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.	SB.7.1.3. Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır.
	SB.4.2.1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelerden yararlanarak aile tarihi çalışması yapar. SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir. SB.4.2.3. Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır.	SB.5.2.1. Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder. SB.5.2.2. Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır. SB.5.2.3. Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler. SB.5.2.4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder. SB.5.2.5. Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihi gelişimini değerlendirir.	SB.6.2.1. Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur. SB.6.2.2. İslamiyet’in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar. SB.6.2.3. Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasal, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder. SB.6.2.4. Türklerin Anadolu’yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder. SB.6.2.6. Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar.	SB.7.2.5. Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.
Kültür ve Miras		SB.5.3.3. Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme	SB.6.3.3. Türkiye’nin temel beşerî coğrafya özelliklerini harita üzerinde gösterir.	SB.7.3.1. Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında
İnsanlar, Yerler ve Çevre				

		üzerindeki etkilerine örnekler verir.	çıkarımlarda bulunur.
Bilim, Teknoloji ve Toplum		SB.5.4.1. Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.	
Üretim, Dağıtım ve Tüketim		SB.5.5.1. Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder. SB.5.5.2. Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanıır. SB.5.5.3. Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.	SB.6.5.1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir. SB.6.5.6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırır. SB.7.5.2. Üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir. SB.7.5.3. Kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rollerine örnekler verir. SB.7.5.4. Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanıır.
Etkin Vatandaşlık			SB.6.6.6.Türk tarihinden güncel örneklerden yola çıkarak kadına verilen değeri fark eder.
Küresel Bağlantılar	SB.4.7.1. Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır. SB.4.7.2. Türkiye'nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrar. SB.4.7.3. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır. SB.4.7.4. Farklı kültürlere saygı gösterir.	SB.5.7.1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır. SB.5.7.3.Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar. SB.5.7.4. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.	SB.6.7.3. Ülkemizin sahip olduğu siyasi, askerî, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz eder. SB.6.7.4. Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular. SB.7.7.3. Çeşitli kültürlere yönelik kalıp yargıları sorgular.

Sosyal bilgiler dersinde, kültürel miras öğretiminin daha çok “Kültür ve Miras” öğrenme alanında yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun yanında derste bulunan yedi öğrenme alanının hepsinde kültür ve kültürel miras konusuyla doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili olan kazanımlar bulunmaktadır. Sosyal bilgiler; kültürel miras aktarımı, kültürel farkındalık oluşturma konusunda en önemli derslerden biridir. Dördüncü sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanı kapsamında tanımlanan kazanımların bazıları farkındalık oluşturacak düzeydeyken, bazıları doğrudan kültür varlığı konusunda bilgi edinilmesini sağlayacak niteliktedir. Amaçlanan kazanımların öğrencilerce edinilmesinde sınıf-okul içi ve okul dışı etkinlikler ile inceleme gezisi önerilmektedir (Uçar, 2014, s.87). Bağcı (2016, s.168) somut olmayan kültürel mirasın sahiplenilmesi bağlamında şunları söylemiştir:

“Çağdaş uygulamada onun öğrenilmesini tesis ederek korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasını; somut olmayan kültürel mirası yaşatan ve taşıyanların özgün ortamlarında öğrenilmesini; somut olmayan kültürel mirasın değişik vasıtalarla tespit edilerek kayıt altına alınmasını; somut olmayan kültürel mirasın yazılı kaynaklardan öğrenilmesini; somut olmayan kültürel mirasın edebiyat ve sanat eserlerinde yorumlanmasını ve işlenmesini; somut olmayan kültürel mirasın müzecilik olarak yeniden kurulmasını; zamanın etkisi altında kıymetini yitirmiş olan varlıklara yeniden gereken fonksiyonunu ve kendi kendine üretilebilirliğinin kazandırılmasını; tiyatrolaştırarak somut olmayan kültürel mirasın aktifleştirilmesini; çeşitli rollü oyunlar, askeri-tarihsel kulüpler, sanat evleri, amatör icracılar vasıtasıyla somut olmayan kültürel mirasın canlandırılmasını; yeniden kurma ve turizmin gelişmesi için somut olmayan kültürel mirasın aktifleştirilmesini zorunlu bir vazife ve sorumluluk olarak görüyoruz.”

Kültürel mirasın sürekliliğini sağlamak ve belge niteliğini koruyarak gelecek nesillere aktarmak adına öğrenilmesi, tanınması ve korunması oldukça önemlidir. Bu noktada geleceğimiz olan çocuklar ve gençlerde bu bilincin verilmesi son derece önemlidir. Bilinçlendirme yapılırken sıradan yöntemler yerine farklı etkinlikler geliştirilerek oyun temelli öğrenme metotları kullanılmasının kişilerin algı sürelerini kısaltması açısından etkili bir yöntem olduğu düşünülmektedir (Halaç ve Demir, 2017, s.1445). Kültürel mirasın öğrencilere aktarılmasında diğer bir önemli yöntem ise sözlü tarih yöntemidir. İlk insandan bugüne toplum hayatında meydana gelen değişiklikler, tarih sayesinde özellikle sözlü tarih sayesinde günümüze kadar gelebilmektedir. Sözlü tarihten yararlanılırken, tarihçiye yardımcı olan ve malzeme sunan farklı bir disiplinden de yararlanılabilir. Örneğin destanlar, masallar, halk hikâyeleri, menkıbeler, mesneviler bu disiplinler içerisinde gösterilebilir (Ulusoy, 2011, s.160).

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Prott, Lyndel, O’Keefe ve Patrick (1992), “kültürel miras” teriminin “kültürel varlık” kavramının yerini aldığını öne sürdükleri çalışmalarında, var olan “mülkiyet” hukuksal kavramının, korunmaya çalışılan insan yaşamının tüm delillerini kapsamadığı ve bunu denememesi gerektiğini savunmuşlar, yaşam tarzını ifade eden şeylerin ve geleneklerin belirli bir toplumun düşüncesi; entelektüel ve ruhsal başarılarının kanıtı olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Shepherd (2007), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)’nün kültürel miras politikalarını ve çağdaş Tibet’teki Çin devlet yönetimli turizm politikalarını incelediği çalışmasında, Tibet’teki turizm endüstrisine kısa bir genel bakışla başlamış ve UNESCO’nun dünya kültürlerinin evrensel değerler adı altında korunmasına odaklanması konusuna değinerek, bu yardımların devlet üzerindeki bir araç olarak kültür üzerindeki otorite iddialarını nasıl ifade ettiğine dikkat çekmiştir.

Bölücek’in (2008) sosyal bilgiler öğretiminde türkülerin akademik başarı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmasında, türkülerle destekli eğitimin öğrencilerin “Ya istiklal Ya Ölüm” ünitesi başarılarını artırmada önemli bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenci görüş anketinden elde edilen bulgulara göre, sosyal bilgiler öğretiminde ders aracı olarak türkülerin öğrencilerin motivasyonunu, konular arasında bağlantıları kurmayı, öğrenilen bilgileri zihinde canlandırmayı kısmen sağladığı belirtilmiştir.

Kutlu (2009), “Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında eğitime yönelik ilk adım: halk kültürü dersi” adlı çalışmasında dersin temel gerekçeleri, “Halk Kültürü Dersi Öğretim Programı” hazırlık süreçleri, dersin yapısı ve gelecekte yapılması gerekenler konusunu ele almıştır. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu’nun kısa bir deneme döneminden sonra “seçmeli” statüden “zorunlu” statüye geçirmeyi planladığı bu dersin, somut olmayan kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında etkin ve önemli bir araç olacağı ve İlköğretim Okulları (6. 7. 8. sınıf) Halk Kültürü Dersi Öğretim Programları, halk kültürünü gelecek kuşaklarla örgün eğitim alanında buluşturma çabası olduğu kadar somut olmayan kültürel mirasın tanınmasını, saygı duyulmasını ve geliştirilmesini sağlamada, sözleşmeden doğan yükümlülüklerimizi yerine getirmede somut bir adım hatta ülkemiz adına övünebileceğimiz bir gelişme olacağı vurgusu yapılmıştır.

Erkal'ın (2010), Çek Cumhuriyeti, Fransa, Japonya, Kore Cumhuriyeti, Senegal, Tayland, Nijerya, Filipin Cumhuriyeti ve Türkiye'nin UNESCO Yaşayan İnsan Hazineleini oluşturan sistemlerini açıkladığı; bu sistemleri UNESCO Yaşayan İnsan Hazineleeri Ulusal Sistemlerinin Kurulmasına İlişkin Kılavuz İlkelerde yer alan Yaşayan İnsan Hazineleeri Sistemlerinin Kurulmasına İlişkin Unsurlar çerçevesinde karşılaştırdığı çalışmasında, Türkiye sistemi için öngörülen; teşvik, belgeleme ve aktarma ana başlıklarındaki düzenlemelerin yapılması ile hayata geçirilebileceği sonucuna ulaşmıştır.

Vecco (2010), Batı Avrupa ülkelerinde kültürel miras kavramının evrimini analiz ettiği çalışmasında, 20. yüzyılın son yıllarında, “miras” teriminin, genişleme ve anlamsal aktarım ile karakterize edildiği, bu kelimenin kullanımının anıt ve kültürel mülkiyet gibi başka bir yerde sıklıkla kullanılan bir genellemeyle sonuçlandığı, ancak, tüm bu terimlerin aynı semantik alanı kapsayamadığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Gümüş ve Adanalı (2011), Buca'da tarihi ve kültürel mirasa yönelik ortaöğretim öğrencilerinin tutum ve davranışlarını ortaya çıkarmayı amaçladıkları çalışmalarında, öğrencilerin tarihsel ve kültürel yapılarla ilişkin tutum ve davranışlarının %12 olumsuz, %17 olumlu ve %71 ise orta düzeyde olduğu; tutum ve davranışlar okul, cinsiyet, yaş, sınıf ve seçilecek meslek grubuna göre incelenmiş ve tutum ve davranış puanlarının ortalamasının üzerinde olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Öğrencilerin tarihi ve kültürel mirasa yönelik tutum ve davranışları beklenen düzeyde olmakla birlikte ilgi ve beğenin ötesine geçemediği tespit edilmiştir.

Ulusoy' un (2011), Türk toplum hayatında yaşatılan kahve ve kahvehane kültürüne ilişkin yapmış olduğu çalışmasında, yabancı kahve ve içecek çeşitlerine göre neredeyse yok denecek kadar az tanıtımı yapılmasına rağmen, Türk kahvesi kültürünün yaşamakta olduğu, ayrıca kahvehanelerde güncel, sosyo-ekonomik ve kültürel konular gibi alanlarda sohbetler, etkinlikler ve faaliyetler yapılıyor olmasının önemli bir durum olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Yeşilbursa (2011), ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde miras eğitiminin öğrencilerin kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisini incelediği araştırmasında, sosyal bilgiler dersinde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği ve benzer şekilde sosyal bilgiler dersinde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa yönelik akademik başarılarını artırdığını tespit etmiştir. Araştırmanın nitel bulgularına göre ise, miras eğitimi alan öğrencilerin somut kültürel mirasa yönelik olumlu bir tutum sergiledikleri, somut kültürel mirasın

korunması gerektiği, somut kültürel mirasın geçmiş hakkında bilgi kaynağı olduğu, kültürü yansıttığı ve gelecek nesillere aktarılması gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır.

Arıkan (2012), ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel miras ile ilgili başarı düzeylerini ve tutumlarını bazı değişkenler ile incelediği araştırmasında, cinsiyetin kültürel mirasa yönelik tutumu ve başarıyı etkilemediği, fakat sosyo ekonomik düzeyin kültürel mirasa yönelik başarıyı ve tutumu etkilediği, geliri asgari geçim seviyesinin altında olan ailelerin çocuklarının kültürel mirasa yönelik başarıları ve tutumlarının düştüğü, anne-babanın eğitim seviyesi arttıkça başarı ve tutumun da arttığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Çengelci (2012), 4, 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programlarında somut olmayan kültürel mirasa ilişkin kazanım ve etkinlik örneklerini incelemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada, somut olmayan kültürel mirasa ilişkin en fazla kazanım ve etkinlik örneğinin 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Program'ında yer aldığını tespit etmiştir. Araştırmada, ayrıca somut olmayan kültürel mirasa ilişkin kazanım ve etkinlik örneklerinin en fazla Kültür ve Miras öğrenme alanında, daha sonra Küresel Bağlantılar ile İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında yoğunlaştığı sonucuna ulaşmıştır.

Kılcan ve Akbaba'nın (2013), sosyal bilgiler 6 ve 7. sınıf öğretim programında yer alan kültürel mirasa duyarlılık değerinin sekizinci sınıf öğrencileri tarafından nasıl algılandığının belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında, sosyo-ekonomik düzey farkı gözletilmeksizin katılımcıların büyük bir çoğunluğunun kültürel mirasa duyarlılığı; “koruyan-kollayan” ve “dış etkenlere karşı koruduğu ve insanı aydınlattığı” şeklinde algıladıkları ve kültürel mirasa duyarlılığın “gösterilen öneme ve duyarlı olmaya bağlı olduğuna” yönelik algılara sahip oldukları sonuçlarına ulaşmışlardır.

Ünal (2013) “İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alan Halk Kültürü Öğelerinin Değerlendirilmesi” adlı araştırması sonucunda, ders kitaplarında en çok mevsimlik bayramlar, çocuk oyunları, evlenme, işleme, kadın giysisi-kuşam-süslemesi, yemek-yiyecek-içecek, Karagöz, atasözü, halk müziği/çalgısı, Türk halk oyunları, güreş ve cirit halk kültürü öğelerine yer verildiğini tespit etmiştir. Sosyal bilgilerin disiplinlerarası bir alan olması nedeniyle, bu derse ait ders kitaplarında halk kültürünün bütün öğelerine yer verilebileceğini örneklerle sunmuştur.

Yeşilbursa'nın (2013), altıncı sınıf öğrencilerinin somut kültürel mirasa yönelik görüşlerini ortaya koymayı amaçladığı çalışmada, somut kültürel mirasın korunması gerektiği, somut kültürel mirasın geçmiş hakkında bilgi kaynağı olduğu, kültürü yansıttığı ve gelecek nesillere aktarılması gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır.

Ablak, Dikmenli ve Çetin(2014), Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı ve Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıftaki öğretmen adaylarının Kırşehir ilinde bulunan tarihî ve kültürel turizm değerleri hakkındaki tutumlarını farklı değişkenler açısından belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında, sosyal bilgiler öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarına göre tutum puanları daha yüksek olduğu, ayrıca 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının diğer sınıflarda öğrenim gören adaylara nazaran tutum puanlarının daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Akhan' nın (2014), sosyal bilgiler dersleri için öğretmenlere somut olmayan kültürel miras öğretimi ile ilgili örnekler göstermeyi ve somut olmayan kültürel miras öğretimi ile ilgili öğretmenlerin görüşlerini ortaya koymayı amaçladığı çalışmasında, sosyal bilgiler öğretmenlerinin somut olmayan kültürel mirası açıklayabildikleri, sosyal bilgiler dersi ile ilişkilendirebildikleri, ilkokul ve ortaokul dönemi öğrencileri için somut olmayan kültürel miras öğretiminin önemli olduğunu düşündükleri, sosyal bilgiler öğretmenlerinin somut olmayan kültürel miras öğretiminde Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nı ve kendilerini yeterli görmedikleri sonuçlarına ulaşmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri için Halk Kültürü seçmeli dersine girmenin somut olmayan kültürel miras konularının öğretiminde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çetin ve Gürgil' in (2014),Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin yaşadıkları kentte bulunan doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında, üniversite öğrencilerinin Bartın ilinin doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik tutumlarının cinsiyet ve öğrenim gördükleri bölümler açısından farklılık gösterdiği, yine katılımcıların doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik bilgi düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonuçlarına ulaşmışlardır. Ayrıca sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin bilgi düzeyinin fen bilgisi öğretmenliği bölümünde okuyanlara göre daha yüksek olduğu, araştırmaya katılan ikinci sınıf öğrencilerinin söz konusu değerlere yönelik bilgi düzeylerinin birinci sınıfta öğrenim görenlere oranla daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Çiçekoğlu (2014), “somut olmayan kültürel miras taşıyıcıları: Rize el sanatları ustaları üzerine bir inceleme” adlı çalışmasında, alan araştırmasıyla tespit edilen ve Yaşayan İnsan Hazine kriterleri doğrultusunda değerlendirilen Rize el sanatı ustaları

yer almaktadır. Çalışmada Türk el sanatlarının genel özelliklerine, ustaların ilgilendikleri sanatların etimolojik ve tarihsel süreçlerine yer verilmiştir. Ustaların sanatlarını icra ediş teknikleri ve kullandıkları malzemeler anlatılmıştır. Sonuç olarak; el sanatlarına olan ilginin azalması ve aktarımın en önemli aracı olan usta-çırak ilişkisinin bitme noktasına geldiğini belirtmiştir.

Çoban (2014), Mardin’de yaşayan yetişkinlerin tarihi ve kültürel miraslarını tanıma, tanıtmaya ve koruma yönündeki bilinçlilik durumunu saptamak amacıyla yapmış olduğu çalışmada, Mardin’in tarihi ve kültürel mirası konusunda erkeklerin, kadınlara göre daha çok bilgi sahibi olduğu, Mardin’deki yaşam süresi arttıkça, Mardin’de yaşama isteğinin de arttığı, Mardin’de yaşama isteğinin, erkeklerde, kadınlara; yaşlılarda, gençlere; eğitim düzeyi düşük olanlarda, yüksek olanlara göre daha fazla olduğu, Mardin’in taş yapı sanatında ve mimarisinde; Süryanilerin, Osmanlı, Arap ve Türklere göre daha etkili olduğu, Mardin’in tarihi yerlerini erkeklerin kadınlardan daha fazla bildiği, aynı zamanda daha fazla gezip, gördüğü, eğitim düzeyinin yükseldikçe, Mardin’in tarihi yerlerini gezmeden önce tarihleri hakkında bilgi edinme oranının arttığı, katılımcıların, çocuklarını ve bölgeyi tanımayan konukları geldiğinde, müzelere ve tarihi mekânlara götürme durumunun; yaş, eğitim düzeyi ve Mardin’de geçen yaşam süresi yükseldikçe arttığı, yetişkinlerin, tarihi ve kültürel değerleri koruma ile ilgili yasa, yönetmelik benzeri mevzuatlar ve yaptırım güçleri hakkındaki bilgilerinin sınırlı olduğu, Mardin’deki eski yapıların üstüne yapılan yeni binaların yıkılmasını en az 58 yaş ve üstü grup ile okuryazar olmayan grubun istediği sonuçlarına ulaşmıştır. Araştırmaya katılanların çok büyük bir çoğunluğunun, Mardin’in tarihi ve kültürel değerlerinin atalarından kendilerine kalmış ortak bir insanlık mirası olduğu ve bu değerleri koruma görevleri bulunduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Karabaş (2014), “Uygulamaları açısından somut olmayan kültürel miras ve folklor” adlı çalışmada UNESCO’nun belgelerine dayanarak somut olmayan kültürel mirasın folklorla aynı şey olmadığını ortaya koymuş ve böylece uygulama çalışmalarında karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin önerilerde bulunmuştur.

Yeşilbursa ve Uslu’nun (2014), Türk ve Amerikan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültürel miras eğitime yönelik tutumlarını karşılaştırdıkları araştırmalarında, hem Türk hem de Amerikan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültürel miras eğitime yönelik başlangıçta oldukça yüksek olumlu tutuma sahip oldukları, fakat nitel sonuçları karşılaştırdıklarında hem Türk hem de Amerikan sosyal bilgiler öğretmen

adaylarının tarihi yerleri değerli bir öğretim ve öğrenim aracı olarak gördükleri ve hem Türk hem de Amerikan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarihi yerleri korumanın önemli olduğunu düşündükleri sonuçlarına ulaşmışlardır.

Yolcu' nun (2014), Nevşehir'in kültürel belleğini araştırmak, tarihsel geçmişlerinden hareketle geleneksel mesleklerin etrafında oluşmuş çeşitli gelenek ve inançları ortaya koymak, bu mesleklerin sorunlarını ilgililere duyurmak, konuyu SOKÜM eksenli koruma tedbirleri ile kültür ekonomisi bağlamında mesleki sunumların uygulanabilirliğini tartışmak amacıyla yaptığı çalışmasında, Nevşehir yöresinde yaşayan geleneksel mesleklere genel olarak bakıldığında, bu mesleklerden turizme yönelenlerin, çağın gereklerine ve taleplerine cevap verenlerin ve buna yönelik olarak değişim ve dönüşüm geçirenlerin ayakta kaldığı, yaşamaya devam ettiği ve edeceği, insan ihtiyaçlarının hızla değiştiği günümüz dünyasında geleneksel olanı eskiye ait ve durağan olarak düşünmenin yanlış olacağı, geleneğin kendi unsurlarını bozmadan çağın gereklerine cevap verebilir niteliğe dönüşebilirse geleceğe aktarılabilceği, aksi takdirde ortadan kalkarak bir hatıra konumuna geçeceği sonuçlarına ulaşmıştır.

Ar'ın (2015), turist rehberlerinin somut olmayan kültürel mirasın korunmasında üstlendikleri rolleri ve bu rollere yönelik turist algılarını ortaya koymaya çalıştığı araştırmasında, turistlerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik bilgi ve deneyim edinmede turist rehberlerini önemli bir araç olarak gördükleri tespit edilirken somut olmayan kültürel miras unsurlarını koruma bilinci oluşturmada rehberlerin turistleri olumlu tutum sergilemeye teşvik ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca çalışmada turistlerin büyük çoğunlukla, rehberleri "kültür tanıtımcısı" olarak tanımladıkları saptanmıştır.

Gürkan'ın (2015) sosyal bilgiler ders kitaplarında somut olmayan kültürel mirasın yerini belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmasında, ders kitaplarının tümünde somut olmayan kültürel miras öğelerinin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak 4. 5. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında somut olmayan kültürel mirasın boyutlarının tümüne rastlanırken 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında beş boyuttan yalnız üçünün yer aldığı görülmüştür.

Pehlivan'ın (2015), ortaokul açık öğretim ve örgün eğitim sosyal bilgiler ders kitapları ve öğretim programlarında SOKÜM öğelerinin incelenmesi amacıyla yapmış olduğu çalışma sonucunda,Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda Somut Olmayan Kültürel Mirası'nın (SOKÜM) beş ögesine de yer verildiği, SOKÜM öğeleri ile ilgili kazanım ve etkinlik örneklerinin en fazla kültür ve miras öğrenme alanı kapsamında

ve 7. sınıfta yer aldığı, programda en fazla “sözlü gelenekler ve anlatımlar” ögesine yer verildiği, “gösteri sanatları” ile ilgili etkinlik örneklerine 5. ve 6. sınıfta hiç yer verilmediği ancak 7. sınıfta sadece iki konuda gösteri sanatlarının yer aldığı tespit edilmiştir. Örgün eğitim ile ilgili araştırma sonucunda; örgün eğitim ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarında SOKÜM ögelerine üç sınıf seviyesinde de yer verildiği, örgün eğitim basamağında SOKÜM ögelerinin en fazla 5. sınıf ders kitabında, en az ise 7. sınıf ders kitabında yer aldığı, program ile kıyaslandığında 7. sınıf program ve ders kitabı arasında uyumsuzlukların olduğu belirlenmiştir. Açık öğretim ile ilgili araştırma sonucunda ise açık öğretim ders notlarında beş ögenin sadece dördüne yer verildiği, örgün eğitim ders kitabı ile karşılaştırıldığında SOKÜM ögelerinin açık öğretim ders notlarında sınırlı şekilde yer aldığı görülmüştür.

Altunsabak (2016) somut olmayan kültürel mirasın kuşaklar arası aktarımının bugün gerçekleşip gerçekleşmediğini ve aynı zamanda gençlerin somut olmayan kültürel mirasa karşı tutumunu incelemeye çalıştığı çalışmasında; gençlerle yapılan görüşmelerde, gençlerin toplumsal ritüellerin uygulamasını görececek bir ortamın olmadığını belirttikleri sonucuna ulaşmıştır.

Bülbül (2016), ortaokul öğrencilerine kültürel mirasın müze ile eğitim yoluyla nasıl aktarılabilmesine yönelik planlı bir müze gezisi örneği hazırladığı çalışmasında, örnek müze gezisi planlamasını; müze gezisi öncesi hazırlıklar, müze ortamındaki etkinlik süreci, müzedeki inceleme sonrası sanatsal uygulama süreci aşamaları ile açıklamıştır. Planlamanın müze gezisi öncesi hazırlıklar aşaması, izin işlemleri, araç temini, müze hakkında bilgilendirme, müze rehberi hazırlamayı içermiş, müze ortamındaki etkinlik sürecini; öğrencilerin müzedeki eserlerle ilgili sanat tarihi bilgisi edinebilme, seçtikleri bir eseri derinlemesine inceleyebilme ve bu eserin çizimlerini yapmaya ilişkin planlamalarla açıklamıştır. Müzedeki inceleme sonrası sanatsal uygulama sürecini ise öğrencilere, müzede inceledikleri eserin üç boyutlu uygulamasını yaptırma şeklinde biçimlendirmiştir.

Çelepi (2016), Üniversite gençliğinin Türklerin somut olmayan kültürel miras değerleriyle ilgili farkındalıklarını ve bağlılıklarını tespit etmek, değerlere yaklaşımlarını belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Bir milletin muassır medeniyetler seviyesine ulaşmasının en temel yolunun, bireylerin millî kültürel değerleri içselleştirmesi ve yüzyıllara uyum sağlaması olduğunu vurgulamış, bu durumda aile, eğitim ve devlet üçlüsünün bunu gerçekleştirmesinin zorunlu olduğunu belirtmiştir.

Çığır Dikyol ve Pamuk (2017) sosyal bilgiler öğretmen adaylarına kültürel miras eğitimi ile müze ve tarihsel mekânları aktif öğrenme çerçevesinde kullanmalarına yönelik bilgi, beceri ve değerler kazandırmayı ve onların bu konudaki farkındalıklarını arttırarak mesleki gelişimlerine katkıda bulunmayı amaçladıkları çalışmaları kapsamında, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda 1. sınıfta okuyan öğretmen adayları, 'Arkeoloji' ve 'Eskiçağ Tarihi ve Uygarlığı' derslerinde, müze eğitime yönelik eğitim almış ve sonrasında, somut kültürel miras öğelerine ev sahipliği yapan İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne götürülmüşlerdir. Bu çalışma sonucunda, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültürel ve tarihsel mirasa karşı farkındalıkları artmış ve bu alanların eğitsel olarak aktif şekilde kullanılabileceğini deneyimlemişlerdir. Öğretmen adaylarının pek çoğu, meslek hayatlarında kültürel ve tarihsel miras öğelerini kullanmak istediklerini, bunun yaparak yaşayarak öğrenme boyutunda ne kadar önemli olduğunun farkına vardıklarını belirtmişlerdir.

Mutsak'ın (2017), sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitime ilişkin görüşlerini incelediği araştırmasında, öğretmenlerin tarihi kültürel miras öğelerine ve tarihi kültürel miras eğitime karşı ilgisiz olmadıkları ve programda bu konunun yeterince yer almasına rağmen, 5. 6. ve 7. sınıf düzeylerinde yoğun verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca tarihi kültürel miras eğitimi verilirken görsel materyal eksikliği en çok karşılaşılan sorun olmuş ve bu konunun öğrencide kalıcı olması için en çok tercih edilen yöntem ve teknik ise gezi gözlem olmuştur. Tarihi kültürel miras eğitimi için sosyal bilgiler dışında Türkçe dersinde de verilmesinin uygun olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca çalışmaya katılan öğretmenler bulundukları il olan Denizli'deki tarihi kültürel miras öğelerine karşı ilgisiz olmadıkları sonuçlarına ulaşmıştır.

Turhan Tuna ve Saral (2018), Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi alanında, 2006 yılından günümüze kadar "eğitim" alanında yapılmış olan çalışmaların bibliyografyasını sundukları çalışmaları sonucunda; bu alanda üç lisansüstü tezin, yirmi beş makalenin, on bildirinin yapıldığını tespit etmişlerdir. Bu çalışmalar incelendiğinde, somut olmayan kültürel mirasın korunması bağlamında milli duyarlılığın artırılması gerektiği ve eğitim-öğretim kurumlarında sistemli ve planlı bir SOKÜM eğitimi verilerek bunun sağlanabileceği konusu, çalışmaların neredeyse genelinin ortak bir sonucu olduğu sonucuna varılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin toplanması, verilerin analizine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Nitel yöntemler, nicel araştırma yöntemlerinden farklı bir bilimsel araştırma yaklaşımını gösterir. İkisinin de süreçleri benzer olmasına rağmen, nitel yöntemler metin ve imgesel verilere dayanır ve veri analizinde özgün adımlara ve farklı desenlere sahiptir (Merriam, 2013). Bu çalışmada, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan “aksiyon/eylem araştırması” (action research) kullanılmıştır. Eğitimde eylem araştırmasının temelleri John Dewey'in çalışmalarına dayanmakla birlikte İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Colombia Üniversitesi profesörlerinden Stephen Corey eylem araştırmasına öncülük etmiş ve bu araştırma yöntemini eğitsel sorunların çözümünde sistemli bir şekilde uygulayan ilk kişi olmuştur (Aksoy, 2003, s. 479). Eylem araştırması var olan uygulamaların sınanması, yeni uygulamaların hayata geçirilmesi ve sonuçların değerlendirilerek var olanın geliştirilmesini hedefleyen döngüsel bir süreçtir (Balci, 2016, s. 56). Bir başka tanımla eylem araştırmaları, gerek kuram ve uygulama arasındaki boşluğu doldurmaları gerekse öğretmenin aktif katılımı ile öğretmenleri yetkili ve kuvvetli kılar. Sınıflarıyla ilgili yeni bilgiler edinmelerine yardım eder. Yansıtıcı düşünme ve öğretimi teşvik eder (Uzuner, 2005, s. 11). Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2015, s. 20), eylem araştırmasının diğer araştırma türlerinden farkını şu şekilde açıklamışlardır:

Eylem (action) araştırması, tüm yöntemlerden iki temel açıdan farklılık gösterir. Birincisi, diğer insanlar, ortamlar ya da durumlar ile ilgili genellemelere en az önem veren araştırma olmasıdır. Eylem araştırmacıları, sağlam genellemeler aramaktansa, kendilerinin de kişisel olarak dahil oldukları, belirli bir durumun koşullarını değiştirmelerini sağlayacak bilgiyi elde etmeye yoğunlaşır. Buna ilişkin örnekler arasında, belirli bir sınıftaki öğrencilerin okuma yeteneklerini geliştirmek, belirli bir okulun kütüphanesinin kullanımını artırmak ya da belirli bir okuldaki özel eğitim öğrencilerine daha iyi hizmet sağlamanın yollarını belirlemek vardır. Bu doğrultuda, daha önce ele alınan yöntemlerden herhangi biri uygun olabilir. İkinci farklılık, çalışmanın sonuçlarından etkilenebileceklerin yanı sıra deneklerin de (yani, hakkında veri toplananlar) çalışmaya aktif katılımlarına önem verilmektedir. Dolayısıyla, eylem araştırmasında yaygın olarak kullanılan terimler

*katılımcılar ya da taraflardır ve onları “araştırma ekibinin” bir parçası olarak araştırma sürecine doğrudan dahil etme amacını yansıtmaktadır.*Katılımın boyutu, sadece araçları seçmeye ve/veya veri toplamaya yardımcı olunması, araştırmanın amacının ve araştırma sorusunun kesin olarak ifade edilmesine yardımcı olunması ile başlangıçtan bitişe kadar araştırmanın tüm yönlerine gerçekten katılım arasında değişmektedir.

Mills (2003) eylem araştırması sürecini şu şekilde açıklamıştır;eylem araştırmasının eylemi planlama, planı eyleme geçirme, veri toplama ve çözümleme ile yansıtma süreci şeklinde gerçekleşen döngüsel bir uygulama biçimi olduğu söylenebilir. Eylem araştırmasının bu aşamaları doğrusal bir yapıya sahip değildir; gerektiği takdirde bazı aşamaları çıkarılabilir, yeri değiştirilebilir veya gerekli durumlarda bazı aşamaları tekrarlanabilir(akt. Keskin ve Öğretici,2013,s.152).Eylem araştırmasının 10 anahtar özelliği bulunmaktadır. Bunlar;

1-*Eylem araştırması sistematiktir.* Veriler belli bir özgürlükte toplanabilse,analiz edilebilse ve sunulabilse bile sistematik bir bakış yolu yaratmak zorundasınız.2-*Bir yanıtla başlamazsınız.*Herhangi bir araştırmanın altında yatan varsayım, ne bulacağınızı bilmememizdir;önyargısız gözlemcisiniz.3-*Bir eylem araştırmasının kesin veya etkili olması için karmaşık veya ayrıntılı olması gerekmez.*Birçok yeni araştırmacı,titiz olmak gayretiyle araştırmalarının her ayrıntısının yoğun betimlemesini yaparak hata yaparlar.Bu sıklıkla amacı bozabilir.4-*Veri toplamaya başlamadan önce araştırmanızı yeterince planlamalısınız.*Veri toplamaya başlamadan önce bir plan ve program olması sistematik bir sorgulamayı,izlenimciliğe dayanan bakıştan ayıran şeydir.5-*Eylem araştırması projeleri çeşitli uzunluktadır.*Bir eylem araştırmasında verileri toplamanın uzunluğu; sorularınız,sorgulamanızın doğası, araştırma ortamı ve veri toplama parametrelerinize göre belirlenir.6-*Gözlemler düzenli olmalı fakat uzun olmak zorunda değildir.*Gözlemlerin süresi 1 dakikadan bir saate veya daha fazla olabilir.7-*Eylem araştırma projeleri basit ve resmi olmayandan,ayrıntılı ve resmi olana kadar bir aralıkta yer alır.*Belirtildiği gibi,bazı ilginç araştırma projeleri kısa ve basittir.8-*Eylem araştırması bazen kurama gömüktür.*Soruları,bulguları ve sonuçları var olan bir kuramla ilişkilendirmek araştırmanızı anlamak için bağlam sağlar.9-*Eylem araştırması nicel araştırma değildir.*Eylem araştırmalarını yapmaya yeni başlayanlarla konuşulduğunda bu nokta zihin karışıklığının en yaygını olarak gözükmemektedir.10-*Sayısal eylem araştırması projelerinin bulguları sınırlıdır.*Eylem araştırmasında nicel yöntemler kullanılabilmesine rağmen,genellenmiş sonuçlara varmada veya sonuçları daha geniş nüfusa uygulamada tedbirli olmak gereklidir (Uzuner ve Girgin,2014).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmacı tarafından, tez çalışmasına başlamadan önce Karabük ili kapsamındaüç devlet okulu müdürü, müdür yardımcıları ve sınıf öğretmenleriyle görüşülerek araştırma konusu ve uygulama aşamaları hakkında açıklayıcı bilgiler verilmiştir. Bu okullar içerisinde araştırmaya en ılımlı yaklaşan ve destek olan müdür ile sınıf öğretmenin

bulunduğu okulda çalışmanın yürütülmesine karar verilmiştir.Bu doğrultuda araştırmanın çalışma grubu seçilirken amaçlı örneklemede kolay ulaşılabilir örnekleme yaklaşımından yararlanılmıştır. Bu rnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve şimşek, 2016, s.123).Bu yaklaşım doğrultusunda araştırmanın çalışma grubunu; Karabük ili Safranbolu ilçesinde,2017-2018 eğitim-ğretim yılında bir devlet okulunun 4.sınıfında öğrenim görmekte olan 7’si kız ve 4’ erkek olmak üzere 11 kişilik bir ğrenci grubu oluşturmuştur. Bu öğrencilerden biri tanılı kaynaştırma ğrencisi olup ona ğretmeni tarafından hazırlanan Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) uygulanmaktadır.

Çalışma grubunun ilkokul 4. sınıf öğrencilerinden oluşmasının nedeni, 4. sınıf sosyal bilgiler dersi “kültür ve miras” öğrenme alanında özellikle somut olmayan kültürel mirasa ilişkin kazanımların yer alması ve buna yönelik etkinlik temelli uygulamaların etkilerini incelemektir. Bunun yanında, kültürel mirasa yönelik sahip olduğu değerler nedeniyle UNESCO tarafından 1994 yılında Dünya Miras Listesi’ne alınan ve kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışmaların yapıldığı bir yer olan Safranbolu’da yaşayan öğrencilerle çalışmanın gerçekleştirilmesi önemli bir fırsat olarak görülmüştür.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

3.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırma süresince aşağıda yer alan veri toplama araçları kullanılmıştır:

- Somut Olmayan Kültürel Miras Anketi (SOKÜM)
- Yarı Yapılandırılmış Görüşme
- Öğrenci z Değerlendirme
- Gözlem
- Sözlü Tarih
- Öğrenci Günlüğü

Bunlarla ilgili olarak ise, Tablo 2’de hangi araştırma sorusunda hangi veri toplama araçlarından yararlanıldığı gösterilmiştir.

Tablo 2: Araştırma sorularıyla veri toplama araçlarının ilişkilendirilmesi

Araştırma sorusu	Veri toplama araçları
1. Etkinlik temelli uygulamalar öncesi ve sonrasında, öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeyleri nasıl değişmiştir?	- Somut Olmayan Kültürel Miras Anketi - Yarı Yapılandırılmış Görüşme - Gözlem
2. Etkinlik temelli uygulamalar sırasında ve sonrasında, öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeylerindeki değişiklikler nelerdir?	- Gözlem - Sözlü Tarih - Öğrenci Günlüğü - Öğrenci Öz Değerlendirme

Bu araştırma sürecindeki eylem aşamaları ve kullanılan veri toplama araçlarıyla ilgili olarak uygulama planı Tablo 3'te gösterilmiştir (EK-1).

Tablo 3: Eylem araştırması sürecine ilişkin uygulama planı	
Eylem Aşamaları*	Veri toplama araçları
1.Ön bilgi ve durum tespiti (1 ders saati)	- Somut Olmayan Kültürel Miras Anketi - Yarı Yapılandırılmış Görüşme - Gözlem
2.Eylem/Uygulama 1 (Safranbolu'nun Kültürel Mirası) (2 ders saati)	- Gözlem - Öğrenci Öz Değerlendirme
3.Eylem/Uygulama 2 (Safranbolu Kültür Günü) (3 ders saati)	- Sözlü Tarih - Gözlem - Öğrenci Günlüğü - Öğrenci Öz Değerlendirme
4.Eylem/Uygulama 3 (Safranbolu Kültür Gezisi) (1 gün)	- Gezi Planı - Gözlem - Öğrenci Günlüğü - Öğrenci Öz Değerlendirme
5.Son değerlendirme (1 ders saati)	- Somut Olmayan Kültürel Miras Anketi - Yarı Yapılandırılmış Görüşme - Gözlem
* Ders Kazanımı SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.	
Açıklama: Yakın çevresinde yer alan bir müze, cami, türbe, köprü, medrese, kervansaray gibi tarihi bir mekân gezisi ya da sözlü tarih veya yerel tarih çalışmaları yapılır.	
Değer: Aile birliğine önem verme, kültürel mirasa duyarlılık.	
Beceri: Kanıt kullanma, değişim ve sürekliliği algılama.	
Kazanım Bilgi/Bilişsel Süreç Boyutu: İşlemsel Bilgi/Uygulama Süreci Boyutu (<i>Bloom'un Yeni Taksonomisi: Krathwohl 2002 esas alınmıştır.</i>).	

3.3.1.1. Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM)Anketi

Anket, insanların yaşam koşullarını, davranışlarını, inançlarını veya tutumlarını betimlemeye yönelik birtakım sorulardan oluşan materyal (Büyüköztürk ve diğerleri, 2015) olarak tanımlanmaktadır. Anket geliştirme süreci; problemi tanımlama, madde yazma, uzman görüşü alma ve ön uygulama ile ankete son şeklini verme aşamalarından oluşur (Büyüköztürk ve diğerleri, 2015).

Araştırmacı tarafından problemin tanımlanmasını takip eden süreçte araştırma amacından yola çıkılarak maddeler yazılmıştır. Madde yazımında 4. sınıf öğrencilerin

verilen somut olmayan kültürel miras ögesini tam olarak bilip bilmediklerini ortaya koyabilmek amacıyla “biliyorum” ve hiç bilmiyorum” seçenekli sorulara ve bu sorulara ilişkin farkındalıklarını ve farklı bilgilerini ortaya çıkarabilecek açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Madde yazımında; UNESCO tarafından kabul edilen ve Türkiye’nin de taraf olduğu “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi” kapsamında belirtilen (UNESCO, 2107c) ve Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından örnekleri verilen(Somut Olmayan Kültürel Miras, 2018) şu alanlar dikkate alınmıştır:

- Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar (destanlar, efsaneler, halk hikâyeleri, atasözleri, masallar, fıkralar vb.),
- Gösteri sanatları (karagöz, meddah, kukla, halk tiyatrosu vb.),
- Toplumsal uygulamalar, ritüelle ve şöenler (nişan, düğün, doğum, Nevruz vb. kutlamalar),
- Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar (geleneksel yemekler, halk hekimliği, halk takvimi, halk meteorolojisi vb.),
- El sanatları geleneği (dokumacılık, nazar boncuğu, telkâri, bakırcılık, halk mimarisi vb.).

Madde yazımında ve seçiminde; öğrencilerin seviyesi, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Safranbolu’nun sahip olduğu somut olmayan kültürel miras öğeleri de dikkate alınmış olup ankette yer alan maddelerin ihtiyaç duyulan işlemsel bilgi ve uygulama sürecini kapsama konusunda ne derece yeterli olduğunu belirlemek amacıyla uzman görüşü alınmıştır. Biri sınıf öğretmeni, biri sosyal bilgiler öğretmeni, biri folklor araştırmacısı, biri rehberlik ve psikolojik danışma alanında öğretim üyesi, biri ölçme ve değerlendirme alanında öğretim üyesi, biri program geliştirme alanında öğretim üyesi, biri eylem araştırması dersleri veren öğretim üyesi, biri sınıf eğitimi alanında öğretim üyesi, üçüsosyal bilgiler eğitiminde öğretim üyesi olmak üzere toplam 11 uzmanın görüşü alınarak anketin ön uygulama formu hazırlanmıştır. Çalışma grubunda yer almayan 4. sınıf öğrencilerine (toplam 20 kişi) anketin ön uygulaması yapılmıştır. Ön uygulama sonuçları tekrar uzman görüşlerine sunulmuş ve tüm uzmanların görüş birliği/uyuşma gösterdikleri maddelerden oluşan ankete son şekli verilmiştir. Somut Olmayan Kültürel Miras Anketi’nde geleneksel yemekler, geleneksel meslekler, lokum, toplumsal uygulamalar/gelenekler, düğün, türkü, geleneksel çocuk oyunları, sözlü gelenekler ve anlatımlar, kültürel eşya ve nesneler, geleneksel el sanatları, geleneksel uygulamalara ilişkin 11 açık uçlu soru yer almaktadır. Anket öğrencilerin ön bilgi ve durum tespiti ile son değerlendirme aşamasında kullanılmıştır.

3.3.1.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme

Görüşme, araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir. Görüşme belirli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlar (Büyüköztürk ve diğerleri, 2015, 161). Hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştiren yarı yapılandırılmış görüşme (Büyüköztürk ve diğerleri, 2015, 163), görüşülene kendini ifade etme imkânı verdiği ve gerektiğinde derinlemesine bilgi sağlama avantajından dolayı bu araştırma da kullanılması tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme sorularının hazırlanmasında; SOKÜM Anketi kapsamına ilişkin aynı alanlar dikkate alınmış, aynı uzmanlardan görüş istenmiş ve uzmanların görüş birliği sağladığı sorulara yer verilmiştir. Bu veri toplama aracı ile özellikle SOKÜM Anketi'ne ilişkin derinlemesine veri elde edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubunda yer almayan iki 4. sınıf öğrencisi ile ön uygulama yapılmış ve sorulara son şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda toplam dokuz açık uçlu soru yer almaktadır. Form, öğrencilerin ön bilgi ve durum tespiti ile son değerlendirme aşamasında SOKÜM Anketi ile birlikte kullanılmıştır.

3.3.1.3. Öğrenci Öz Değerlendirme

Öğrenci öz değerlendirme formu, etkinlik uygulamalarına yönelik öğrencilerin yaşayarak yaptıkları sonucunda neler öğrendiği ile uygulama sürecinde iyi yapabildikleri, zorlandıkları ve yardıma ihtiyaç duydukları durumlar ile öğrencilerin etkinliklere ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla hazırlanmış ve kullanılmıştır. Öz değerlendirme formu için sadece aynı uzmanlardan görüş alınması yeterli görülmüştür. Formda toplam yediyedi açık uçlu soruya yer verilmiştir.

3.3.1.4. Gözlem

Gözlem, araştırmada ihtiyaç duyulan verilerin insan, toplum ya da doğa gibi belli hedeflere odaklanılarak çıplak gözle ya da bir araç kullanılarak izlenmesi suretiyle toplanması sürecini tanımlar (Büyüköztürk ve diğerleri, 2015, s.143). Gözlem formu ise, kapalı ve açık uçlu sorulardan oluşan, araştırmacının her oturum bitiminde doldurması beklenen, oturum boyunca doğal olarak yaptığı gözlemleri aktardığı bir formdur (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.169). Araştırmacı eylem planına özgü üç farklı gözlem formu hazırlamış ve kullanmıştır. Gözlem formları için sadece uzmanlardan görüş alınması yeterli görülmüştür. Bu formu kullanmaktaki amaç, eylem planına özgü uygulanan

etkinliklerin sürecine ve sonucuna ilişkin doğal ortamında gözlem yaparak veri toplayabilmektir. Gözlem formu, her öğrenci için hem araştırmacı hem de sınıf öğretmeni tarafından ders esnasında ayrı ayrı doldurulmuştur. Bunun yanında araştırmacı tarafından çalışmanın tüm uygulama sürecine yönelik yapılandırılmamış gözlem notları da tutulmuştur.

3.3.1.5. Sözlü Tarih

Sözlü Tarih Kurumu (Oral History Association), sözlü tarihin bir süreç olduğuna işaret ederek bu süreci şu şekilde özetlemektedir:

“Sözlü tarih, hem sözlü tanıklığın kaydedilmesi ve korunması hem de süreç içinde üretilmesidir. Geçmişin anlaşılmasına katkı sağlamak için kalıcı bir kayıt oluşturma bilincinde olan görüşmecinin hikâyesinin birebir şahidi olan kaynak kişiyle yaptığı görüşmenin ses ya da videoyla ile kaydedilmesiyle başlar. Bir sözlü belge, yani sözlü tarih, bu sürecin sonucudur ve başka kullanıcılar, araştırmacılar ve halk için saklanarak ulaşılabilir hale getirilir.” (OHA, 2018).

Araştırmada öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin yetişkinlerden sözlü tarih yöntemini kullanarak hem bilgi edinmeleri hem de birer kültür taşıyıcı ve aktarıcısı olan yetişkinlerle etkileşimde bulunmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla, araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak yarı yapılandırılmış açık uçlu sözlü tarih soruları hazırlanmış ve bir öğrenci ile ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Sözlü tarih çalışmasında öğrencilerin somut olmayan kültürel miras öğelerine ilişkin kanıtlar sunmaları da istenilmiştir. Böylece sözlü tarih çalışması ile öğrencilerin kanıt temelli öğrenme deneyimi yaşamaları da sağlanmaya çalışılmıştır. Sözlü tarih çalışma sonuçlarını öğrencilerin sınıfta sunmaları istenilmiş ve bu sunumlarını değerlendirmek amacıyla uzman görüşü alınarak dereceli puanlama anahtarı hazırlanmıştır.

3.3.1.6. Öğrenci Günlüğü

Yıldırım ve Şimşek’e (2016) göre, eylem araştırmalarında araştırma sürecinde, öğretmen, öğrenciler ya da araştırmaya katılan diğer bireylerden bir uygulama ya da sorunla ilgili olarak günlük tutmaları istenebilir. Günlükler bireysel gözlemlere, duygulara, tepki ya da yorumlara ve açıklamalara ulaşmada yararlı olabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.301). Bu çalışmada eylem planları doğrultusunda öğrencilerin iki farklı etkinlik (sözlü tarih/kültürel günü ve kültürel miras gezisi) için günlük tutmaları

sağlanmıştır. Öğrencilerin etkinlik uygulamalarına yönelik duygu ve düşüncelerine ilişkin veri toplamak amacıyla günlükler kullanılmıştır. Bunun yanında günlüklerine öğrencilerin etkinliğe ilişkin (çiz anlat tekniği çerçevesinde)resimler çizebilecekleri de belirtilmiştir. Günlükler yapılandırılmamış olup öğrencilerin kompozisyon şeklinde yazmaları ve resim çizmeleri istenilmiştir. Yapılandırılmamış günlük kullanılmasının nedeni ise öğrencilerin diğer veri toplama araçlarından farklı olarak kendilerini özgürce ifade edebilecekleri bir araç olmasını sağlayarak onların edindikleri deneyimler ile birlikte düşüncelerini derinlemesine keşfedebilmektir.

3.3.2. Verilerin Toplanması

Çalışma, Etik Kurulu ve Karabük İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alındıktan sonra (EK-2), 2017-2018 eğitim-öğretim yılında araştırmacı tarafından Karabük İli Safranbolu İlçesi'nde bir devlet okulunda, 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan eylem araştırmasında veri toplama süreci Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1: Eylem araştırmasında veri toplama süreci

Şekil 1’de tüm araştırma boyunca gerçekleşen veri toplama sürecinin genel çerçevesi çizilmiştir. Bu aşamaların bazıları birbirinin devamında gerçekleşirken bazıları eş zamanlı olarak yapılmıştır.

Öğretmen ve Öğrencilerle Tanışma/Ön Gözlemler: Araştırmacı eylem araştırmasını yapacağı okul ve sınıfı tespit edebilmek amacıyla Karabük Safranbolu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’nü ve Safranbolu İlçe merkezinde yer alan ilkokul müdürlüklerini ziyaret etmiştir. Araştırmaya gönüllü destek verecek bir okul ve 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenini belirlemiş ve aynı zamanda çalışma grubunu oluşturan 4. sınıf öğrenci velilerinden resmi izinleri almıştır.

Eylem Planının Hazırlanması ve Uzman Görüşü Alınması: Eylem planının hazırlanması için, araştırmacı ve danışmanı yanında bir sınıf öğretmeni ve bir sosyal bilgiler öğretmeninden oluşan ekip oluşturulmuştur. Alanyazın taraması ile birlikte ekip tarafından beyin fırtınası yöntemi ile eylem planı hazırlanmıştır. Hazırlanan eylem planı (biri sınıf öğretmeni, biri sosyal bilgiler öğretmeni, biri folklor araştırmacısı, biri rehberlik ve psikolojik danışma alanında öğretim üyesi, biri ölçme ve değerlendirme alanında öğretim üyesi, biri program geliştirme alanında öğretim üyesi, biri eylem araştırması dersleri veren öğretim üyesi, biri sınıf eğitimi alanında öğretim üyesi, üçü sosyal bilgiler eğitiminde öğretim üyesi olmak üzere toplam 11 uzman), uzmanların görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen öneriler değerlendirilerek eylem planında tüm uzmanların görüş birliğine vardıkları unsurlara yer verilmiştir.

Uzman görüşü alma sürecinde en önemli değişiklik; SOKÜM Anketi’nde bir ve görüşme formunda üç açık uçlu sorunun düzenlenmesi ile öğrenci günlüğün yapılandırılmamış olarak kullanılmasına karar verilmesi olmuştur. Bunun yanında üç uzmandan, SOKÜM Anketi ile görüşme formunda yer alan sorularda benzerlik olduğu için görüşme formunun kullanılmaması önerisi gelmiş; ancak yapılan değerlendirmede görüşme yoluyla daha derinlemesine veriler elde edilebileceği ve anket verileri ile karşılaştırma imkânı vereceği için görüşme formunun da araştırma kapsamında kullanılmasına karar verilmiştir.

Ön Uygulama ve Uzman Görüşü Alınması ile İzin Süreci: Araştırmacı tarafından hazırlanan eylem planında yer alan veri toplama araçlarından SOKÜM Anketi çalışma

grubunda yer almayan yirmi 4. sınıf öğrencisine (on iki kız ve sekiz erkek), Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu iki 4. sınıf öğrencisine (biri kız biri erkek) uygulanmıştır. SOKÜM Anketi ön uygulaması yarım saat, görüşme ortalama yirmi dakikasürmüştür. Araştırmacı özellikle öğrencilere herhangi bir örnek vermemiş ve yönlendirici bir açıklama yapmamaya dikkat etmiştir. Asıl uygulamada; anket ve görüşme formunun, öğrencilerin ön bilgi ve durumlarını doğru tespit edebilmek amacıyla, herhangi bir yönlendirici açıklama yapılmadan araştırmacı tarafından bir ders saatinde uygulanmasına karar verilmiştir. Bu karar, sınıf ve sosyal bilgiler uzmanları ile birlikte alınmıştır. Tüm bu veri toplama araçlarının sınıfta tüm öğrencilere aynı anda ve öğrencilerin forma yazmaları şeklinde uygulanmasının, ön bilgi ve durum tespitinde daha doğru olacağı düşünülmüştür.

Sözlü tarih formunda yer alan soruların anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliğine yönelik sadece bir 4. sınıf öğrencisi (kız) ile ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama bir saat sürmüştür. Uygulama da sadece somut olmayan kültürel miras öğelerine ilişkin kanıt toplama aşamasında sorun yaşanmış ve araştırmacı tarafından ek açıklamalar yapılması ihtiyacı olmuştur. Bu durum dikkate alınarak asıl uygulama öncesinde sözlü tarih yöntemi, soru sorma, kayıt alma ve kanıt toplamaya ilişkin bir eğitim verilmesinin uygun olacağına karar verilmiştir.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilecek “Safranbolu Kültür Gezisi” etkinliği için gezi planı hazırlanmadan önce çalışmanın gerçekleştirileceği okul müdürü ve sınıf öğretmeni ile görüşülmüştür. Sınıf öğretmeni ve bir öğrenci velisinin gezide yer almasının uygun olacağına ve okulun çarşıya yakınlığı göz önünde bulundurularak gezinin yaya gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Gezi güzergâhını belirlemek için, Safranbolu eski çarşı merkezinde yer alan Bakırcılar Çarşısı ve Yemeniciler Arastası ön keşif amaçlı ziyaret edilmiştir. Bu sırada çarşıda gezi etkinliğinde ziyaret edilecek zanaatkarlar ile görüşülerek destekleri istenilmiştir. Yemenici Ustası Erhan Başkaya’nın rehberliğinde, öğrencilerin bizzat yemeni yapma deneyimi yaşamalarına yönelik planlama yapılmıştır. Bu ön keşif ziyaretleri sonrasında gezi planı hazırlanarak gerekli izin süreci tamamlanmıştır.

Uzmanlarla (sosyal bilgiler ve sınıf eğitimi uzmanları olup altı kişiyle) ön uygulama sonuçları paylaşılmış, eylem planına son şekli verilerek araştırma ile ilgili Etik Kurulu ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü izinleri alınmıştır. İzin alma sürecinde Bartın Üniversitesi Etik Kurulu ile ilgili mevzuat düzenlemesinden kaynaklanan bir gecikme yaşanmış ve iki defa izin başvurusu yapılmak zorunda kalınmıştır. İlgili resmi kurumların

onayı ile ilk başvuru sonucuna göre çalışma planının aksamaması için, eylem planı aşamalarının hemen uygulamasına geçilmiştir.

*Eylem Planı Uygulamaları:*Eylem araştırması uygulama planına uygun bir şekilde, ilk olarak çalışma grubunda yer alan 4. sınıf öğrencilerinin öğrenim gördüğü sınıfta, 09/03/2018 tarihinde bir ders saatinde araştırmacı tarafından SOKÜM Anketi ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu uygulaması yapılmıştır. Bu uygulamada, araştırmacı tarafından sadece yapılan çalışma hakkında kısa bir açıklama yapılmış ve formları öğrencilerin aynı anda doldurmaları istenilmiştir.

*Eylem/Uygulama 1 (Safranbolu'nun Kültürel Mirası Etkinliği):*12/03/2018 tarihinde iki ders saatinde araştırmacı tarafından hazırlanan plana uygun olarak öğretmen merkezli bir etkinlik gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı dersin başında, etkinliğin amacı hakkında öğrencilere açıklamalar yapmıştır. Bu etkinlikte power point ile öğrencilere çeşitli görseller ve videolar gösterilerek Safranbolu'nun kültürel mirasına ilişkin bir tanıtım yapılmış, öğrencilere Safranbolu türküleri dinletilmiştir. Araştırmacı etkinlikte soru cevap, beyin fırtınası ve zihin haritası yöntemlerini kullanmış ve etkinliğe ilişkin hem araştırmacı hem de sınıf öğretmeni tarafından gözlem kayıtları tutulmuştur. Öğrencilerin öz değerlendirme formunu doldurmaları istenilmiştir. Sınıf öğretmeni etkinlik boyunca sadece gözlem yapmış ve kayıt tutmuştur. Fotoğraf çekimleri yapılmıştır.

Dersin sonunda araştırmacı/öğretmen bir sonraki hafta yapacağı kültür günü etkinliği ve sözlü tarih çalışması hakkında öğrencilere açıklamalar yaparak 2. Eylem Planı'nın hazırlığını yapmaya çalışmıştır. Öğrencilere sözlü tarih formu dağıtılmış ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı açıklanmıştır. Araştırmacı, özellikle, öğrencilerin sözlü tarih çalışmasını nasıl yapacaklarına ilişkin sınıfta bir canlandırma gerçekleştirmiş ve sorularını cevaplamaya çalışmıştır. Sözlü tarih yöntemini ilk defa duyan öğrencilerin soruları teneffüste de devam etmiş olup araştırmacı öğrencilerin bu yöntemi doğru uygulayabilmelerine yönelik ek önlemler almak zorunda kalmıştır. Ayrı bir ders saatinde, öğrencilere örnek bir sözlü tarih çalışması videosu izletilmiş ve sınıfta örnek bir canlandırma daha yapılmıştır. Kanıt olarak sınıfa getirebilecekleri somut olmayan kültürel miras öğeleri hatırlatılmış ve bir sonraki haftaya yapılacak kültür günü etkinliği süreçleri açıklanmıştır. Sözlü tarih çalışmasını iyi yapan öğrencilere ödül verileceği söylenmiştir.

*Eylem/Uygulama 2 (Safranbolu Kùltür Günü Etkinliği):*19/03/2018 tarihindeüç ders saatinde araştırmacı tarafından hazırlanan plana uygun olarak öğrenci merkezli bir etkinlik gerçekteştirilmiştir.Etkinliğin gerçekteştirileceği ders öncesindeki teneffüste sınıf içinde, araştırmacı ve öğrenciler tarafından “Safranbolu Kùltür Günü Sergisi” hazırlanmıştır. Araştırmacı derse başlamadan önce etkinliğin amacı hakkında öğrencilere hatırlatmada bulunmuştur. Bir ders saatinde, kùltürel ögeleri getiren öğrenciler önce bu ögeyi diğer sınıf arkadaşlarına tanıtmış ve sonrasında kendilerine öge ile ilgili yöneltilen soruları cevaplamışlardır.

Araştırmacı iki ders saatinde ise, öğrencilerin yaptıkları sözlü tarih çalışması sonuçlarını sunmalarını istemiştir. Sınıfta üç öğrenci yaptığı sözlü tarih çalışmasını canlandırmak istemiş ve bu öğrencilerin kısaca bu canlandırmayı yapmalarına izin verilmiştir. Bir öğrenci sözlü tarih çalışmasını hiç yapmadığı için bu etkinliğe katılım göstermemiş, üç öğrenci ise kanıt olarak sunacakları somut olmayan kùltürel miras ögesini sınıfa getirmedikleri için sadece sözlü anlatımla yetinmiştir (Bu öğrencilerden ikisi bir gün sonra, evlerinde bulunan dantel ve köstekli saati gösteren fotoğrafı annesinin telefonu aracılığıyla araştırmacıya göndermiştir.).Ders sonunda araştırmacı; dersin genel bir değerlendirmesini yapmış, öğrencilerin yaptıkları çalışmalar ile ilgili geri dönüt vermiş ve öz değerlendirme formunu doldurmalarını istemiş,öğrencilerden yapılan etkinliğe dikkate alarak günlük yazmalarını ve günlüklerini bir sonraki ders getirmelerini istemiştir. Araştırmacı bir sonraki 3. Eylem Planı kapsamında gerçekteştireceği gezi etkinliği hakkında öğrencilere bilgi vermiştir. Araştırmacı tüm öğrencileri yaptıkları çalışmalar için ayırt etmeden çikolata ile ödüllendirmiştir.

Ders bittikten sonra araştırmacı, öğrencilerin sözlü tarih formları ile kayıtlarını toplamış ve getirdikleri kùltürel miras ögelerinin fotoğraflarını çekmiştir. Sınıf öğretmeni etkinlik boyunca sadece gözlem yapmıştır.Araştırmacı ders bittikten sonra, sözlü tarih çalışmasını daha önce hazırlanan dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirmiş ve gözlem formunu doldurmuştur.

*Eylem/Uygulama 3 (Safranbolu Kùltür Gezisi Etkinliği):*28/03/2018 tarihinde bir gün boyunca (toplamda 4 saat gezi, sınıfta bir ders saati değerlendirme) araştırmacı tarafından hazırlanan gezi planına uygun olarak öğrenci merkezli ve öğrencilerin zanaatkârlarla söyleşi yaptığı Yemeni Ustası Erhan Başkaya ile birlikte yemeni yapma deneyimi yaşadıklarıbir etkinlik gerçekteştirilmiştir.Gezi etkinliğine sınıf öğretmeni ve bir

öğrenci velisi eşlik etmiştir. Gezinin ilk durağı, lokum imalatı ve satışı yapan usta ile söyleşi olmuştur. Lokum imalatına şahit olan öğrencilere usta tarafından ikramlarda bulunulmuştur. Gezi de ikinci olarak Yemeniciler Arastası'nda bulunan Yemeni Ustası Erhan Başkaya ziyaret edilmiştir. Öğrenciler, usta ile söyleşi yapmış, yemeniler incelenmiş ve tüm öğrenciler sırayla yemeni yapımının bir aşamasını ustayla birlikte deneyimlemeye çalışmıştır. Öğrencilerin tamamı yemeni yapımına özel ilgi göstermiştir. Gezinin son durağı Bakırcılar çarşısı olmuş ve öğrenciler buradaki demirci ve bakırcı ustaları ile söyleşi yapmış ve ürünleri incelemişlerdir. Gezi süresince tüm aşamalar fotoğraflanmaya çalışılmıştır. Gezi tamamlanarak öğrenciler okullarına tekrar götürülmüştür. Araştırmacı, sınıfta gezinin genel bir değerlendirmesini yapmış ve öğrencilerin öz değerlendirme formunu ve günlüklerini yazmalarını istemiştir. Öğrencilerden gezi boyunca yaşadıklarını, duygu ve düşüncelerini aktarabilecekleri bir günlük yazmalarını istemiştir. Gezi bitiminde sınıf öğretmeni ve araştırmacı tarafından gözlem formu doldurulmuştur.

Son Değerlendirme: Eylem araştırması uygulama planına uygun bir şekilde, son olarak 03/04/2018 tarihinde bir ders saatinde araştırmacı tarafından 4. sınıf öğrencilerine, SOKÜM Anketi ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu uygulaması yapılmıştır. Bu uygulamada, öğrencilerin ön bilgilerini ve durumlarını tespit etmek için kullanılan formların aynısı kullanılmış ve öğrencilerin yazarak doldurmaları istenilmiştir. Öğrencilerin gezi ile ilgili yazdıkları günlükler toplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel veri sayılar biçiminde olmayan ve görgül dünya bilgisidir ve çoğu kez sözcükler olarak tanımlanır (Punch,2005, s.58).Araştırmada kullanılan tüm veri toplama araçlarından elde edilen nitel verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada daha geçerli ve güvenilir sonuçlara ulaşmak için birbirini tamamlayacak ve hatta birbirinin kontrolü olacak veri toplama yöntemleri (anket, görüşme, öz değerlendirme, gözlem, günlük) birlikte kullanılmıştır.

Büyüköztürk ve diğerlerine (2015, s.285) göre, veri toplama yöntemlerinin birlikte kullanılması, veri toplamada zenginleştirme olarak da bilinen çeşitlemenin (triangulation) sağlanmasında daha uygun olur. Araştırmacının, araştırmanın amacını güden kişi olarak verilerin çözümlenmesinde istemeden de olsa yanlı davranabileceği mutlaka dikkate alınmalı ve çözümleme sürecinin güvenilirliği için uzman görüşü alınması, değerlendiriciler

arası uyuşum düzeyine bakılması önerilir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2015, s.285). Bu bağlamda çalışmada tercih edilen eylem araştırması sonuçlarında iç ve dış geçerliği sağlamak için, araştırmanın her aşamasında özellikle sınıf ve sosyal bilgiler alanındaki uzmanlardan (dört kişi) görüş alınmıştır. Yeni araştırmalarla desteklenmesi gereken ve küçük bir öğrenci grubu (on bir kişi) ile gerçekleştirilen bu çalışmanın sonuçlarına ilişkin genelleme yapılmamasına dikkat edilmiştir.

Büyüköztürk ve diğerlerine (2015, s.285-287) göre eylem araştırmasının kalitesini belirleyen ölçütler, farklı bakış açılarından yararlanmak, araştırma sonuçlarının sorunun çözümü olup olmadığını sınamak, etik kanıtlar ve uygulanabilirliktir. Bu eylem araştırmasının niteliğinin artırılmasına yönelik olarak şunlar yapılmıştır:

- Araştırmanın tüm aşamalarında özellikle sınıf ve sosyal bilgiler alanında çalışan ikisi öğretmen ikisi öğretim üyesi olmak üzere toplam dört uzmanın görüşü alınmıştır. Eylem araştırması uygulama planında yer alan toplam beş uygulama için uzmanlarla ayrı ayrı görüş alışverişinde bulunulmuştur.
- Araştırma sonuçlarının sorunun çözümü olup olmadığını sınamak için, araştırma kapsamında uygulanan etkinliklerle birlikte nelerin değiştiği anlık olarak hem araştırmacı hem de sınıf öğretmeni tarafından gözlenerek kayıt altına alınmış ve tüm bu kayıtlardan bulgularda yeri geldikçe faydalanılmıştır.
- Araştırma için tüm izinler alınmış ve araştırmanın tüm aşamaları fotoğraf ile kayıt altına alınmıştır.
- Araştırmanın uygulanabilirliğine yönelik olarak ise çalışmanın planlamadan uygulamaya tüm aşamaları açık olarak raporlanmıştır.

Betimsel analiz ile çözümlenen araştırmanın nitel verileri, çalışmanın alt problemleri çerçevesinde belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 239). Araştırmacı tarafından tüm veri toplama araçlarıyla elde edilen nitel veriler ayırt edilmeden dikkate alınmış ve alt problemlere göre sınıflandırılarak bulgular bölümünde sunulmuştur. Araştırmada elde edilen veriler incelendiğinde, cinsiyete göre bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu nedenle, öğrencilerin ifadelerinden yapılan alıntılar Ö1, Ö2, Ö3 şeklinde kodlanmıştır. Verilerin çözümlenmesi aşamasında araştırmanın güvenilirliğine yönelik araştırmacı ve danışmanı dışında, bir sosyal

bilgiler  ğretmeni de analiz sürecine katılmıştır. Araştırmacılar arasında analizlerde görüş birliğine varılan şekliyle raporlama yapılmıştır. Bunun yanında uygulamanın gerçekleştirildiği sınıfın öğretmenine de rapor sunulmuş, görüş ve  nerileri alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Sosyal bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras eğitime yönelik etkinlik temelli uygulamaların etkilerini incelemek amacıyla yapılan araştırmanın bu bölümünde, eylem araştırması sürecinde toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Etkinlik temelli uygulamalar öncesi ve sonrasında, öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeyleri nasıl değişmiştir?” araştırma sorusuna yönelik SOKÜM Anketi ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ile veriler toplanmış, nitel verilerin betimsel analizi yapılmıştır.

4.1.1. Etkinlik Temelli Uygulamalar Öncesinde Öğrencilerin Somut Olmayan Kültürel Mirasa Yönelik Farkındalık Düzeyleri

Öğrencilerin tamamının etkinlik temelli uygulamalar öncesinde somut olmayan kültürel mirasa ilişkin SOKÜM Anketi’nde yer alan maddelere (*geleneksel yemekler, geleneksel meslekler, lokum çeşitleri, gelenekler, türküler, geleneksel çocuk oyunları, sözlü ve yazılı anlatılar, kültürel eşya ve nesneler, geleneksel el sanatları, geleneksel uygulamalar*) “biliyorum” şeklinde cevap verdikleri tespit edilmiştir. Ancak aynı maddelerle ilgili ankette yer alan açık uçlu sorulara (*geleneksel yemekler ve lokum dışında*) cevap veremedikleri ya da yazdıklarının somut olmayan kültürel miras ögesi ile ilgisi olmadığı görülmüştür. Bu bulgunun nedeni; öğrencilerin somut olmayan kültürel miras öğelerini yaşadıkları yerde ve yakınlarından duymuş olmakla birlikte, kültürel miras öğelerine ilişkin bir bilgi sahibi ve farkındalıkları olmadıkları şeklinde açıklanabilir. Öğrencilerin evlerinde ve yakın çevrelerinde geleneksel yemeklerin yapılıyor olması, Safranbolu lokumunun ticarileşmesi ile İlçe’de çok sayıda lokum imalathane ve satış noktasının bulunması, geleneksel yemek ve lokum somut olmayan kültürel miras öğelerine ilişkin öğrencilerin farkındalıklarının temel nedeni olabilir. Bununla birlikte; öğrencilerin geleneksel yemeklerin ve Safranbolu lokumunun, somut olmayan kültürel miras ögesi olarak kabul edildiğinin farkında olmadıkları da söylenebilir.

SOKÜM Anketi maddelerini destekleyen ve kontrol sorularından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler ile öğrencilerin somut olmayan kültürel miras öğelerine ilişkin farkındalıkları derinlemesine incelenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorulara da kısmen doğru ya da genellikle yanlış cevaplar verdikleritespit edilmiştir.

Görüşme formunda yer alan, “Yaşadığınız yere ait geleneksel meslekler nelerdir?” sorusu ile öğrencilerin geleneksel mesleklere yönelik farkındalıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerden **Ö1**: “Doktor, öğretmen, şoför, yemekhane, polis, itfaiye.”, **Ö4**: “Tarımcılık”, **Ö5**: “Bilmiyorum.”, **Ö8**: “Bilmiyorum.”, **Ö11**: “Polis, itfaiyeci, ambulansçı, doktor, futbolcu, voleybolcu, elektrikçi.” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar değerlendirildiğinde, yaşadıkları yere ait geleneksel meslekleri bilmedikleri söylenebilir. Öğrencilerden **Ö3**: “Lokumculuk”, **Ö10**: “Bakırcılık, demircilik.”, **Ö9**: “Lokumculuk ve bakırcılık.”, **Ö5**: “Demircilik, kunduracılık, sayacılık.” cevaplarını vermişlerdir. Bu dört öğrencinin cevaplarından geleneksel meslekleri kısmen bildikleri görülmektedir. Bunun nedeni, öğrencilerin Safranbolu eski çarşısında bu meslekleri devam ettiren ustaları ve ürünleri görmesi olabilir. Öğrenciler SOKÜM Anketi’nde yer alan maddelerden de bu cevapları yazarken etkilenmiş olabilecekleri düşünülmektedir. Sadece geleneksel meslek isimlerini yazmaları ve hiçbir açıklamanın bulunmaması, öğrencilerin bu geleneksel meslekleri somut olmayan kültürel miras ögesi olarak farkında olmadıkları şeklinde de yorumlanabilir.

Öğrencilere “Yaşadığınız yere ait geleneksel yemekler nelerdir?” sorusu sorulmuş ve onların geleneksel yemeklere ilişkin farkındalıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerden **Ö5**: “Pilav, patates kızartması, şehriye çorbası, yoğurtlu çorba, tarhana çorbası, tost.”, **Ö10**: “Çiğ köfte.”, **Ö3**: “Bilmiyorum.”, **Ö11**: “Bandırma, tavuk suyu çorbası, patates, makarna, lahmacun, döner, kebab.”, **Ö8**: “Makarna, çorba, mantı, pırasa yemeği.”, **Ö6**: “Pilav, nohut yemeği.”, **Ö4**: “Peruhi, dolma, pilav, et, fasulye.” **Ö1**: “Çiğ köfte, lahmacun, döner, baklava.” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde, yaşadıkları yere ait geleneksel yemekler hakkında kısmen doğru ya da yanlış bilgilere sahip oldukları görülmektedir. Öğrencilerden sadece **Ö9**: “Yaprak sarma, su böreği, gözleme, dolma ve benzeri şeyleri biliyorum.” diyerek yaşadığı yere ait geleneksel yemekleri sıralayabilmiştir. Öğrencilerin geleneksel yemek sorusunu genel olarak evlerinde pişen yemekler şeklinde cevaplamayı tercih ettikleri dikkate değerdir. Bu durum, (bir öğrenci dışında) öğrencilerin geleneksel yemek ile geleneksel olmayan yemek

ayrımını yapamadıkları şeklinde de değerlendirilebilir.

Görüşme formunda yer alan, “Yaşadığınız yerdeki düğünlerde genel olarak hangi gelenekler uygulanır?” sorusu ile öğrencilerin geleneksel düğün geleneklerine yönelik farkındalıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu soru ile öğrencilerin yakın çevrelerinde şahit oldukları düğünlerin olabileceği ve birçok geleneksel uygulamaların yer aldığı düğünlerdeki bu somut olmayan kültürel miras öğelerinin ne kadarının farkında oldukları ortaya konulmak istenilmiştir. Öğrencilerden **Ö1**: “Bilmiyorum.”, **Ö4**: “Bilmiyorum.”, **Ö6**: “Bilmiyorum.”, **Ö8**: “Bilmiyorum.”, **Ö3**: “Bilmiyorum.”, **Ö5**: “Bilmiyorum.” cevaplarını vererek yaşadıkları yerdeki düğünlerde genel olarak uygulanan gelenekler hakkında herhangi bir bilgileri olmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerden **Ö7**: “Kız kaçırma, gelin arabasının önünü kesme.”, **Ö10**: “Davul zurna, kına gecesi.”, **Ö11**: “Halay, takı takma zamanı.”, **Ö9**: “Kına gecesi, söz gecesi ve damat kahvesine tuz atmak.” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplardan hareketle yaşadıkları yerdeki düğünlerde genel olarak uygulanan gelenekler hakkında kısıtlı da olsa bilgi sahibi oldukları söylenebilir. Ancak altı öğrencinin bilmiyorum cevabı dikkate değer olup öğrencilerin düğünlerdeki geleneksel uygulamaların çok farkında olmadıkları ya da önemsemedikleri bu durumun nedenleri olabilir.

Öğrencilere “Bildiğiniz ve oynadığınız geleneksel çocuk oyunları nelerdir?” sorusu sorulmuş ve onların geleneksel çocuk oyunlarına ilişkin farkındalıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerden **Ö1**: “Saklambaç, körebe, esir, sek sek, köşe kapmaca.”, **Ö4**: “Saklambaç, futbol, basketbol, yerden yüksek, körebe, vezirgen başı, sek sek, ip atlama.”, **Ö6**: “Yerden yüksek, saklambaç, istop.”, **Ö8**: “Yakar top, istop, voleybol, sek sek, körebe, topaç, köşe kapmaca.”, **Ö3**: “Yakar top, saklambaç.”, **Ö5**: “Futbol, saklambaç, yüksek, aylık, ortada, istop, yakar top.”, **Ö10**: “Sek sek, maç, saklambaç.”, **Ö11**: “Saklambaç, körebe, yerden yüksek, futbol, voleybol, yakar top.” ve **Ö9**: “Sek sek, misket, topaç oynamak, yerden yüksek vb. şeyleri biliyorum.” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin cevaplarından hareketle neredeyse tamamının geleneksel çocuk oyunlarını bildikleri ve oynadıkları söylenebilir. Öğrencilerin geleneksel çocuk oyunları hakkında bilgi sahibi olmaları yaşları gereği oyun çağında olmalarından ve okulda grupla bu oyunları oynamalarından kaynaklandığı söylenebilir. Sınıf öğretmenin, öğrencilerin okulda geleneksel oyunları sıklıkla oynadıkları ve öğretmen olarak öğrencileri bu tür grupla oyunları oynamaya yönlendirdikleri ifadeside bulguyu desteklemektedir.

“Büyüklerinizden duyduğunuz destan, masal, hikâye, fıkra, atasözü, deyim vb.

nelerdir?” sorusuna ilişkin öğrencilerden dördü “*Bilmiyorum.*” cevabını vermiştir. Öğrencilerin vermiş cevaplar değerlendirildiğinde, büyüklerinden destan, masal, hikâye, fıkra, atasözü, deyim vb. anlatıları duymadıkları ya da duysalar bile bunları somut olmayan kültürel miras ögesi olarak anlamlandıramadıkları söylenebilir. Bu bulgu, öğrencilerin çocuklara yönelik sözlü ve yazılı edebi ürünlerin yer aldığı eserleri yeterince okumadıklarının bir sonucu olarak da görülebilir. Öğrencilerden **Ö1**: “*Düdüğü kapan düdüğü çalar, anam ağlar gerisi yalan ağlar, damlaya damlaya göl olur.*”, **Ö4**: “*Gülme komşuna gelir başına, yangına körükle gidilmez.*”, **Ö3**: “*Bir bilen bir bilene danışır, sakla samanı gelir zamanı.*”, **Ö10**: “*Damlaya damlaya göl olur.*”, **Ö9**: “*Zaten inecektim, çocukluğunu özleyen kavuk, yorgan gitti kavga bitti tarzı vb şeyleri biliyorum.*” cevaplarını vermiş olup bu durum onların bazı atasözü ve deyimleri duyduğu ya da okuduğu şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin destan, masal, hikâye, fıkra vb. sözlü ve yazılı edebi ürünlerden örnekler ver(e)memeleri dikkate değer bir bulgudur. Bu bulgudan yola çıkılarak öğrencilerin ailelerinden Türk kültürüne özgü sözlü ve yazılı edebi ürünlere yönelik örnekler duymamalarının yanında, okulda da bu edebi türlere yönelik örneklerle yeterince karşılaşmadıkları veya okumadıkları söylenebilir. Öğrencilerin atasözü ve deyim örnekleri verebilmeleri ise büyüklerinden bunları duymaları ve günlük hayatta sıklıkla kullanılmaları ile açıklanabilir.

Görüşme formunda yer alan, “Evinizde ya da büyüklerinizin evinde bulunan kültürel değeri olan eşyalar nelerdir?” sorusu ile öğrencilerin yakın çevrelerindeki kültürel değere sahip eşyaların ne kadar farkında olduklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerden **Ö10**: “*Bilmiyorum.*”, **Ö11**: “*Bilmiyorum.*”, **Ö5**: “*Bilmiyorum.*”, **Ö8**: “*Yok.*” cevaplarını vermişlerdir. Evlerinde ya da büyüklerinin evlerinde kültürel değeri olan eşyaların bulunmadığını ve bu soru hakkında bir bilgileri olmadığını belirtmişlerdir. Bu cevaplar değerlendirildiğinde, öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin farkındalıklarının olmadığı söylenebilir. Öğrencilerden **Ö1**: “*Gaz lambası, çevirmeli telefon.*”, **Ö4**: “*Tabaklar ve bardaklar.*”, **Ö3**: “*Köstekli saat, eski televizyon.*” cevaplarını vermişlerdir. Bu öğrencilerin evlerde bulunan kültürel miras unsurlarına ilişkin kısmen bir farkındalıklarının olduğu söylenebilir. Öğrencilerden sadece **Ö9**: “*Evimizde sandık ve annemin düğününden kalan söz bohçası var.*” diyerek somut olmayan kültürel miras unsurundan bahsetmiştir.

Öğrencilere “Yaşadığınız yere ait geleneksel el sanatları nelerdir?” şeklinde soru yöneltilmiş ve bu konu hakkındaki ön bilgileri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Öğrencilerin altısı bu soruya “*Bilmiyorum.*” şeklinde cevap vermiş olup bu öğrencilerin geleneksel el sanatları hakkında bir farkındalıklarının olmadığı söylenebilir. Öğrencilerden **Ö4:** “*Örgü, halı ve kilim yapma.*”, **Ö1:** “*Ebru, ressam, heykel.*”, **Ö8:** “*Bakırcılık ve demircilik.*”, **Ö10:** “*Örgü örmek, patik yapmak.*” cevaplarını vermiştir. Bu öğrencilerin yaşadıkları yere ait el sanatları hakkında kısmen de olsa bir bilgiye sahip oldukları yorumu yapılabilir.

Öğrencilere “Yaşadığınız yere ait gelenek ve görenekler nelerdir?” şeklinde soru yöneltilmiş ve örnekler vermeleri istenilmiştir. Öğrencilerin yedisi bu soruya “*Bilmiyorum.*” şeklinde cevap vermişlerdir. Bu öğrenciler soyut birer kavram olan gelenek ve görenek ifadesini anlamamış olabileceği gibi, bu kavram ya da örnekleri hakkında herhangi bir bilgiye ve farkındalığa sahip olmadıkları da söylenebilir. Öğrencilerden **Ö9:** “*Düğün, kız kaçırma vb. şeyler.*”, **Ö11:** “*Nişan, düğün.*”, **Ö10:** “*Bayramlaşma, el öpmek, kurban kesmek.*” cevaplarını vermişlerdir. Bu öğrencilerin, yaşadıkları yere ait gelenek ve göreneklere ilişkin kısmen de olsa bir farkındalıklarının olduğu iddia edilebilir.

Görüşme formunda yer alan, “Yaşadığınız yerde yapılan geleneksel kutlamalar ve eğlenceler nelerdir?” sorusu ile öğrencilerin yakın çevrelerindeki geleneksel eğlencelerin ne kadar farkında olduklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu soruya “*Bilmiyorum.*” şeklinde cevap veren beş öğrencinin geleneksel eğlencelere hiç katılmadıkları ya da katılmışlarsa bile bu eğlencelerin geleneksel olduğunun farkında olmadıkları söylenebilir. Öğrencilerden **Ö10:** “*Dans, parti.*” cevabını vermiş olup öğrencinin dans ve parti türü eğlencelerle geleneksel eğlenceleri karıştırdığı görülmektedir. **Ö9:** “*Mesela kız kaçırma.*” diyerek kız kaçırmaı geleneksel bir eğlence olarak gördüğünü belirtmiştir. **Ö4:** “*Düğün, asker uğurlama, kına gecesi.*”, **Ö11:** “*Sünnet düğünü, mevlid.*” ve **Ö1:** “*Düğün, şenlik.*” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin bu cevaplarından kısmen de olsa geleneksel eğlencelere örnekler verebildikleri tespit edilmiştir. Bunun yanında geleneksel eğlence ve kutlamalardan olan Nevruz, Hıdırellez gibi örnekleri hiç vermedikleri dikkate değerdir. Özellikle Nevruz ve Hıdırellez gibi mevsimlik bayram kutlamalarına öğrencilerin hiç şahit olmaması ya da duymaması bu bulgunun temel nedeni olabilir.

4.1.2. Etkinlik Temelli Uygulamalar Sonrasında Öğrencilerin Somut Olmayan Kültürel Mirasa Yönelik Farkındalık Düzeyleri

Öğrencilerin etkinlik temelli uygulamalar sonrasında somut olmayan kültürel miras öğelerine ilişkin farkındalık düzeylerindeki değişimi tespit etmek amacıyla öncesinde

kullanılan SOKÜM Anketi ve yarı yapılandırılmış görüşme formu tekrar uygulanmıştır. Öğrencilerin öncesinde olduğu gibi SOKÜM Anketi'nde yer alan tüm maddeleri “Biliyorum.” şeklinde işaretledikleri görülmüştür. Bunun yanında uygulama öncesinden farklı olarak öğrencilerin ankette yer alan açık uçlu soruları cevaplamaya çalıştıkları kısmen ya da tamamen doğru örnekler vererek açıklamalar yaptıkları tespit edilmiştir. SOKÜM Anketi ile birlikte uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler de bu bulguyu desteklemektedir. Öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplardan örnekler aşağıda verilmiş ve yorumlanmıştır.

“Yaşadığınız yere ait geleneksel meslekler nelerdir?” sorusuna ilişkin öğrencilerden **Ö9:** “Yemenicilik, Semercilik, Mestçilik, Bakırcılık, Lokumculuk, Kalaycılık, balta yapma, tel kırma, dantel.” cevabını vermiştir. Etkinlik uygulamaları öncesinde aynı öğrencinin bu soruya iki örnek verebildiği, etkinliklerden sonra cevabına yedi örnek eklediği ve açıkladığı tespit edilmiştir. Bunun yanında öğrencinin Safranbolu Kültür Gezisi'nde görmediği ancak derste öğrendiği geleneksel meslekleri de sıralayabildiği görülmektedir. Bu öğrencinin “balta yapma” olarak tanımladığı geleneksel meslek ise demirciliktir. Öğrencilerden **Ö11:** “Bakırcılık, Yemenicilik, Mestçilik, Lokumculuk, Demircilik.”, **Ö6:** “Lokumculuk, Bakırcılık, Demircilik, Mestçilik”, **Ö10:** “Yemenicilik, Bakırcılık, Mestçilik, Çilingircilik, Demircilik, Semercilik.”, **Ö8:** “Yemenicilik, Demircilik, Lokumculuk, Mestçilik, Kalaycılık, Bakırcılık.”, **Ö5:** “Yemenicilik, Mestçilik, Bakırcılık, Demircilik, Lokumculuk.”, **Ö2:** “Yemenicilik, Mestçilik, Lokumculuk, Bakırcılık, Demircilik.”, **Ö3:** “Mestçilik, Lokumculuk, Yemenicilik, Demircilik, Bakırcılık.” ve **Ö4:** “Bakırcılık, Yemenicilik, Lokumculuk, Demircilik, Semercilik, Dantelcilik, Tel Kırmacılık.” cevaplarını vermişlerdir. Öğrenciler geleneksel mesleklerdengezide gösterilemeyen, fakat derste tanıtılan mestçilik, semercilik ve UNESCO çilingir ustasından da örnekler verebilmişlerdir. Öğrencilerden Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı(BEP) uygulanan **Ö7** bu soruya “Bakırcılık, Lokumculuk, Ayakkabıcılık.” cevabını vermiştir. Öğrencinin cevabından hareketle somut olmayan kültürel miras unsurları hakkında bir farkındalığının olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencinin “ayakkabıcılık” olarak nitelendirdiği geleneksel meslek yemeniciliktir. Öğrenci **Ö1**'in bu soruya vermiş olduğu cevap “Aşçı, Polis, Doktor, Öğretmen, Yemenici, Demirci, Saatçi.”dir. Bu öğrencinin, somut olmayan kültürel miras öğelerinden geleneksel meslekleri diğer mesleklerden yeterince ayırt edememekle birlikte, geleneksel mesleklerden de örnekler verebildiği görülmektedir.

“Yaşadığınız yere ait yöresel yemekler nelerdir?” sorusuna, öğrencilerden **Ö6:** “Safranbolu pidesi, tarhana.”, **Ö5:** “Simit, lokum, Safranbolu pidesi.”, **Ö11:** “Simit, lokum, Delioğlansarığı, Safranbolu pidesi, Bandırma.”, **Ö9:** “Su böreği, cevizli çörek, yaprak sarma, simit, lokum, Delioğlan sarığı, baklava”, **Ö8:** “Lokum, Safran simidi, Peruhi.”, **Ö10:** “Yaprak sarma, Safranbolu simidi, tarhana çorbası, kurutulmuş makarna.”, **Ö3:** “Delioğlan sarığı, lokum, simit, yaprak sarma, mantı, bükme.” cevaplarını vermişlerdir. Bu cevaplardan öğrencilerin, somut olmayan kültürel miras öğelerinden olan yöreye özgü geleneksel yemekleri diğer yemeklerden tamamıyla ayırt edebildikleri görülmektedir. Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı(BEP) uygulanan **Ö7**bu soruya “simit ve poğaç.”cevabını vermiştir. Simit ile kastettiğinin Safranbolu’ya özgü Safranbolu simidi olduğu düşünülürse, bu öğrencinin de kısmen de olsa somut olmayan kültürel miras farkındalığı kazandığı söylenebilir.

“Yaşadığınız yerdeki düğünlerde genel olarak hangi gelenekler uygulanır?” sorusuna, öğrencilerden **Ö10:** “Nişan, kına gecesi, düğün, araba önü kesilir, sandığa oturma.”, **Ö8:** “Nişan, kına gecesi, kapıyı açmama, sandığa oturma, arabanın önünü kesme.”, **Ö2:** “Araba önü kesilir, makas kör çıktı şakası.”, **Ö4:** “Halay çekilir, halk oyunları oynanır, kına gecesi, düğün, bayramlaşma, özel günler, Cuma namazı, Nevruz Bayramı.”, **Ö1:** “Kız kaçırma.”, **Ö9:** “Kız kaçırma, gelin arabasının önünü kesmek, kına gecesi, söz gecesi, gelin hamamı.”, **Ö11:** “Nişan, söz kesme, kız isteme, gelin arabasının önünü kesme.”, **Ö5:** “Kına gecesi ve düğün.”, **Ö6:** “Çömlek kırma, gelin arabasının önünü kesmek.” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin cevapları yaşadıkları yere ilişkin düğün geleneklerinden etkinlik öncesine göre, çok daha fazla ve çeşitli örnek verebildiklerini göstermektedir. **Ö3**’ün: “Halaylar çekilir, horon oynanır, zeybek oynanır, silah atılır.” cevabındaki “...silah atılır.” ifadesi düğünlerde silah atmayı (havaya ateş etmeyi) bir gelenek olarak düşündüğünün bir kanıtı olarak görülebilir. Bunun yanında öğrencinin, daha önce hiç söylenmeyen geleneksel halk oyunlarını sıralayabilmesi oldukça önemli bir kültürel miras kazanımı olarak görülebilir. Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı(BEP) uygulanan **Ö7**ise bu soruya “yemek yenilir” diyerek cevap vermiştir. Öğrencinin yaşadığı yerde yapılan düğünlerde ikram edilen geleneksel yemeklerin önemli bir kültürel değer olduğu göz önüne alındığında, kaynaştırma öğrencisinde somut olmayan kültürel miras öğesine ilişkin önemli bir farkındalığın oluştuğu söylenebilir.

“Bildığınız ve oynadığınız geleneksel çocuk oyunları nelerdir?” sorusuna, öğrencilerden **Ö6:** “Körebe, ebeleme ve saklambaç.”, **Ö5:** “Saklambaç, futbol,

körebe, ebeleme, yerden yüksek, ortada, aylık, gölge kovalamaca.”, **Ö11**: “Körebe, topaç çevirme, yerden yüksek, saklambaç, ebeleme.”, **Ö9**: “Topaç, ip atlama, yakan top, tombik, yerden yüksek, saklambaç, halat çekme, çuval yarışı.”, **Ö1**: “Saklambaç, körebe, yerden yüksek, futbol, ip atlama.”, **Ö4**: “Saklambaç, futbol, yerden yüksek, ebeleme, sek sek, ip atlama, yağ satarım bal satarım, çelik çomak, köşe kapmaca.”, **Ö2**: “Topaç, saklambaç, misket.”, **Ö8**: “Saklambaç, körebe, yerden yüksek, mendil kapmaca, sek sek.”, **Ö10**: “Saklambaç, körebe, çelik çomak, yağ satarım bal satarım, ebelemece.”, **Ö7**: “Saklambaç, ebelemece.”, **Ö3**: “Saklambaç, futbol, yakar top, ip atlama, yerden yüksek.” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplardan geleneksel çocuk oyunlarına daha fazla örnek verebildikleri görülmekle birlikte, futbolu etkinlik uygulamaları öncesinde olduğu gibi sonrasında da geleneksel çocuk oyunu olarak görmeleri dikkate değerdir. Futbol cevabını erkek öğrencilerin vermiş olması ve onların bu oyunu sıklıkla oynamayı tercih etmeleri bu bulgunun sebepleri olabilir.

“Büyüklerinizden duyduğunuz destan, masal, hikâye, fıkra, atasözü, deyim vb. nelerdir?” sorusuna, öğrencilerden **Ö8**: “Sakla samanı gelir zamanı, bakarsan bağ olur bakmazsan dağ olur.”, **Ö10**: “Damlaya damlaya göl olur, üzüm üzüme baka baka kararır, sakla samanı gelir zamanı.”, **Ö6**: “Acele işe şeytan karışır.”, **Ö2**: “Parayı veren düdüğü çalar, ye kürküm ye.”, **Ö4**: “Gülme komşuna gelir başına, komşu komşunun külüne muhtaçtır.”, **Ö1**: “Yalancının mumu yatsıya kadar yanar, aslan yattığı yerden belli olur.”, **Ö11**: “Damlaya damlaya göl olur, sakla samanı gelir zamanı, ağaç yaşken eğilir.” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin etkinlik uygulamaları öncesine göre daha fazla atasözü ve deyim örneği sıralayabildikleri görülmektedir. Bu durumun önemli bir nedeni, etkinlikler sırasında araştırmacı tarafından sık sık atasözü ve deyimlerin bilinçli olarak kullanılması olabilir. Etkinlik uygulamaları öncesinde olduğu gibi sonrasında da öğrencilerin atasözü ve deyim dışında destan, masal, hikâye gibi sözlü ve yazılı edebi ürün örneği veremedikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerden **Ö3**: “Bakarsan bağ olur bakmazsan dağ olur, Nasrettin hoca fıkraları.”, **Ö5**: “Damlaya damlaya göl olur, Adam kurutma kayası efsanesi.” ve **Ö9**: “Nasrettin hoca, ya tutarsa, ölme eşeğim ölme, çocukluğunu özleyen kavuk.” cevaplarıyla atasözü ve deyimlere ek olarak fıkra, efsane ve hikâye örnekleri de verebilmişlerdir. Araştırmacının derste verdiği bu örneklerin öğrencilerin dikkatini çektiği ve akıllarında kaldığı söylenebilir. Sadece üç öğrencinin atasözü ve deyim dışında derste verilen bu örnekleri hatırlaması; diğer öğrencilerin örneklere ilgisiz kaldığı, dinlemediği ya da araştırmacının yeterince bu örnekleri vurgulamadığı ile

ilişkilendirilebileceği gibi, sözlü ve yazılı edebi ürünlerin ancak öğrenciler tarafından okunduğunda anlamlı olabileceği ile de açıklanabilir.

“Evinizde ya da büyüklerinizin evinde bulunan kültürel değeri olan eşyalar nelerdir?” sorusuna, öğrencilerden **Ö3**: “*Köstekli saat, gaz lambası, eski saat, dantel, eski televizyon.*” cevabını vermiştir. Öğrencinin köstekli saat, gaz lambası ile demircilik ve bakırcılığı belirtmek istediği ve dantel ile de el sanatlarını belirtmek istediği düşünülürse, öğrencide somut olmayan kültürel miras farkındalığının oluştuğu söylenebilir. **Ö6**: “*Saat, gaz lambası, bez örtü, dantel.*”, **Ö5**: “*Gaz lambası, bakır tas, eski saat, tel kırma.*”, **Ö1**: “*İğne oyası, lif, dantel, gaz lambası, tel kırma.*”, **Ö4**: “*Dantel, yazma, oya, tel kırma.*”, **Ö2**: “*Köstekli saat, gaz lambası, iğne oyası, tel kırma.*” **Ö11**: “*Tel kırma, gaz lambası, tığ işi.*”, **Ö8**: “*Gaz lambası, yazma, dantel, tel kırma, ibrik, bakır bardak, köstekli saat.*”, **Ö10**: “*Gaz lambası, bakır tas, iğne oyası, havlu kenarı.*” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplarda “Safranbolu Kültür Günü” etkinliğinde evlerinden getirdikleri somut olmayan kültürel miras öge örneklerini de sıralamış olmaları oldukça dikkate değerdir. **Ö9**: “*Dantel, tel kırma, tığ işi, ebru, halı dokuma, ahşap üstüne resim yapma.*” cevabı ile diğer öğrencilerden farklı olarak, derste örnek olarak verilen ancak etkinlikte sınıfta gerçekleştirilen sergide bulunmayan ebru, halı gibi kültürel miras öğelerini de sıralamıştır. Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı(BEP) uygulanan **Ö7** ise bu soruya “*Demir çekiç.*” cevabını vermiştir. Bu öğrencinin, demircilik geleneksel mesleği ile evinde bulunan bir kültürel miras unsurunu ilişkilendirdiği söylenebilir. Bunun yanında öğrenci, Safranbolu kültür gezisi sırasında demirci ustası ziyaretinden, diğer arkadaşlarına göre daha fazla etkilenmiş olabilir.

“Yaşadığınız yere ait geleneksel el sanatları nelerdir?” sorusuna, öğrencilerden **Ö1**: “*Dantel, tel kırma, kilim dokuma, ebru.*”, **Ö9**: “*Dantel, tel kırma, tığ işi, ahşap üzerine resim yapma, ebru.*”, **Ö4**: “*Dantel, kilim dokuma, tel kırma, tığ işi.*”, **Ö2**: “*Tel kırma, iğne oyası, halı dokuma.*”, **Ö3**: “*Dantel, kilim dokuma, tel kırma, ebru.*”, **Ö11**: “*Tığ işi, tel kırma, kilim dokuma.*” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin, somut olmayan kültürel miras unsurlarından geleneksel el sanatlarına daha fazla örnek verebildikleri görülmektedir. **Ö10**’un: “*Dantel, halı dokuma, hint kınası, tel kırma.*”, cevabındaki “...hint kınası...” ifadesi, Türk kültürüne ait olmayan bir kültürel öğeyi, kendi kültürüne özgü geleneksel el sanatı olarak benimsemesi açısından dikkat çekicidir. **Ö8**: “*Demirci, bakırcı, kalaycı, yemenici, semerci, sayacı, keçecilik, mestçilik, çilingirci.*”, **Ö6**: “*Bakırcılık, demircilik, mestçilik, yemenicilik.*”, **Ö5**: “*Yemenicilik, tel kırma.*”, **Ö7**:

“Bakırcılık, demircilik, ayakkabıcılık.” cevaplarını vermişlerdir. Bu öğrencilerin geleneksel meslekleri icra eden zanaatkârların yaptıkları ürünleri, geleneksel el sanatı olarak görmeleri önemli bir bulgudur. Öğrencilerin, Safranbolu kültür gezisinde zanaatkârların ürünlerini incelemelerinden ve yemeni yapımını deneyimlemelerinden etkilendikleri de söylenebilir.

“Yaşadığınız yere ait gelenek ve görenekler nelerdir?” sorusuna, öğrencilerden **Ö5:**“*Düğün, arabanın önünü kesme, yere çömlek atma.*”, **Ö6:**“*Kına gecesi, sünnet düğünü, halk oyunu, arabanın önünü kesme.*”, **Ö8:**“*Kına gecesi, düğün, bayramlaşma, nişan.*”, **Ö11:**“*Nişan, düğün, sünnet, kına gecesi, nazar, gelin arabasının önünü kesmek.*”, **Ö10:**“*Kına gecesi, nişan, düğün, kız isteme.*”, **Ö4:**“*El öpülür, saygısızlık yapılmaz.*” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin genel olarak düğün geleneklerinden ve göreneklerinden bahsettiği görülmüştür. **Ö3:** “*Bayramlarda el öpmek, şeker toplamak, geline altın, para takmak.*”, **Ö2:** “*Kına gecesi, el öpmek, ziyaret etmek, kurban kesmek, şeker toplarız.*”ve**Ö1:** “*Türk kahvesi ve el öpmek.*” cevaplarıyla bayram geleneklerinden de bahsetmiştir. Öğrencilerden Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) uygulanan **Ö7’nin** bu soruya “*sünnet düğünü ve kına gecesi*” diyerek cevap vermesi öğrencide somut olmayan kültürel miras farkındalığının oluştuğunun bir göstergesi olarak düşünülebilir.

“Yaşadığınız yerde yapılan geleneksel kutlamalar ve eğlenceler nelerdir?” sorusuna, öğrencilerden **Ö9:** “*Halay, efelerin oynadığı oyun, halk sporları, halk oyunları, zeybek, Karagöz ile Hacivat.*”, **Ö1:** “*Halay, türkü.*”, **Ö4:** “*Halk oyunları, nişan, düğün.*”, **Ö2:** “*Karagöz ile Hacivat, halkoyunları.*”, **Ö3:** “*Halay, yöresel oyunlar, Karagöz ile Hacivat.*”, **Ö8:** “*Efelerin oynadığı oyun, halay, kına gecesi, düğün, kandil gecesi, bayramlaşma, zeybek.*”,**Ö6:** “*Halk oyunları, Ramazan eğlenceleri.*”,**Ö5:** “*Ramazan eğlenceleri*” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin hemen hemen tamamının geleneksel eğlencelere örnek verebildikleri ve araştırma öncesi durum tespitine göre araştırma sonrası durumlarında olumlu yönde gelişme olduğu saptanmıştır. **Ö11** ise bu soruya “*Ramazan eğlencesi, düğün, kız isteme, kına, nişan, gelin arabasının önünü kesme*” diyerek cevap vermiştir. Öğrencinin bu cevabından hareketle düğün geleneklerini “geleneksel eğlenceler” olarak tanımladığı söylenebilir. **Ö10:** “*Kına gecesi, nişan, parti,düğün, Ramazan eğlencesi, Karagöz ile Hacivat.*”örneklerini vermiştir. Bu öğrencinin “...parti...” örneğini etkinlik uygulamaları öncesinde de yazdığı dikkate alındığında, parti ile geleneksel kutlama ve eğlenceleri hâlâ karıştırdığı ya da parti ile geleneksel kutlamaları bir tuttuğu görülmektedir.

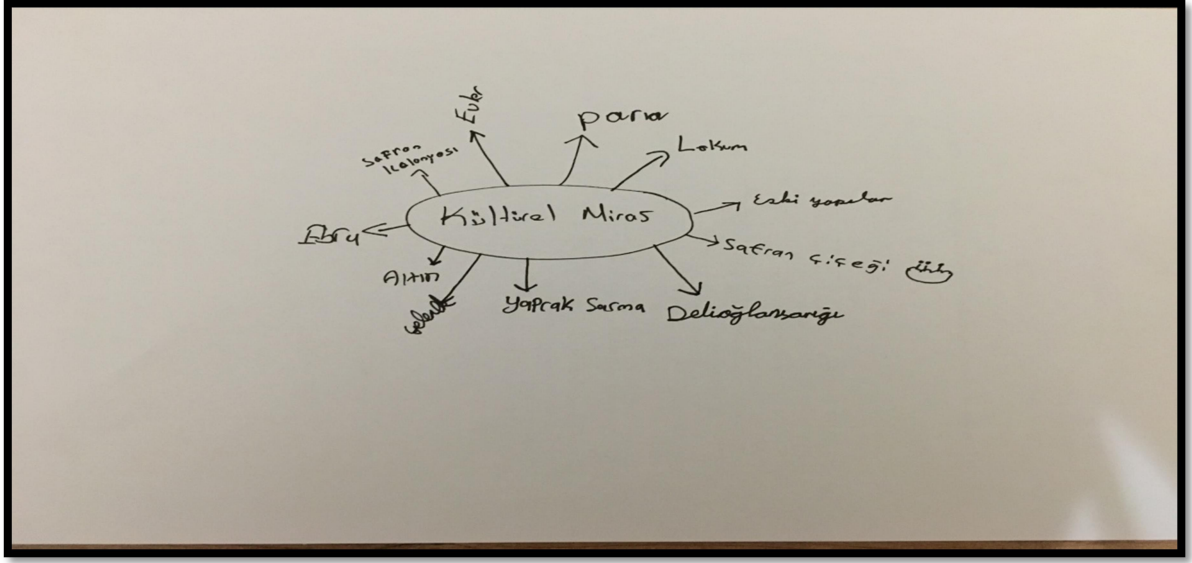
4.2. İkinci Alt probleme İlişkin Bulgular

“Etkinlik temelli uygulamalar sırasında ve sonrasında, öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeylerindeki değişiklikler nelerdir?” araştırma sorusuna yönelik toplanan nitel verilerin betimsel analizi yapılmıştır. Sosyal bilgiler 4. sınıf Kültür ve Miras Öğrenme Alanı’nda kültürel miras ile ilgili kazanımın öğretimine yönelik hazırlanan eylem/uygulama planında yer alan etkinliklerin uygulanması sırasında ve sonrasında öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeylerindeki değişim her etkinlik için ayrı ayrı analiz edilmiş ve bulgular sunulmuştur.

4.2.1.“Safranbolu’nun Kültürel Mirası” Etkinliğine İlişkin Bulgular

“Safranbolu’nun Kültürel Mirası” etkinliğinin amacı ve süreci hakkında, araştırmacı tarafından, öğrencilere bilgi verilmiştir. Araştırmacı öğrencilere çeşitli sorular yönelterek (“Sizce kültür nedir?”, “Kültürel miras nedir?”, “Yaşadığınız yere özgü yöresel yemekler nelerdir?”, “Yaşadığınız yere ait gelenekler görenekler nelerdir?”), onların konuyla ilgili ön bilgilerini ve hazırbulunuşluk seviyesini ortaya çıkarmaya çalışmıştır.

Kültür, kültürel miras, somut kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras konuları hakkında araştırmacı, öğrencilere beyin fırtınası yaptırmıştır. Öğrencilerin cevaplarından yola çıkarak bu kavramlar somutlaştırılmaya çalışılmış ve verilen örnekler somut ve somut olmayan kültürel miras örnekleri şeklinde sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Öğrencilere yöntemi göstermek amacıyla araştırmacı küçük bir zihin haritasını tahtaya çizmiş ve öğrencilerin verdiği iki örneği kendisi yazmıştır. Bundan sonra öğrencilerin kendilerinin konuyla ilgili zihin haritası oluşturmasını istemiştir. Her öğrenci kendi zihin haritasını hazırlamıştır. Bu zihin haritalarından bir örnek Fotoğraf 1’de gösterilmiştir.

Fotoğraf 1:Öğrencinin hazırladığı bir zihin haritası örneği

Fotoğraf 1’de görüldüğü gibi, öğrencilerin “kültürel miras” denildiğinde zihinlerinde; Ebru sanatı, safran kolonyası, evler, para, lokum, eski yapılar, altın, gelenek, yaprak sarma, Delioğlansarığı, safran çiçeği gibi kültürel miras öğeleri canlanmıştır. Buna göre öğrencilerin zihin haritasına eklemiş oldukları kavramların Safranbolu’da tanıtımına en çok önem verilen kültürel miras öğelerinden olduğu, somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerini bir arada kullandıkları söylenebilir.

Zihin haritası çalışmasından sonra araştırmacı tarafından, konular sunulmuş ve öğrencilerin soruları yanıtlanmıştır. Sunum sonunda öğrencilere, Safranbolu’ya özgü türküler dinletilmiş, Safranbolu’ya özgü bir kına gecesi ve Safranbolu halk oyunları ekibinin gösterileri izletilmiştir. Daha sonra etkinliğin sonuç değerlendirmesine geçilmiş ve öğrencilerden öz değerlendirme formunu doldurmaları istenmiştir. Öğrencilerinöz değerlendirme formundaki sorulara vermiş oldukları cevaplardan örneklerle ve yorumlara aşağıda yer verilmiştir.

Öz değerlendirme formunda yer alan “Bu etkinlikte neler yaptın?” sorusuna, öğrencilerden **Ö8:** “Bilgiler öğrendim. Zihin haritasını öğrendim.”, **Ö7:** “Etkinlik yaptık.”, **Ö5:** “Bu etkinlikte bazı sorulara cevap verdim.”, **Ö3:** “Dinledim.” cevaplarını verirken **Ö9:** “Bu etkinlikte sorular sorup onları cevapladık, video izledik, beyin fırtınası ve zihin haritası yaptık.”, **Ö10:** “Bu etkinlikte kına gecesi izledik.”, **Ö1:** “Bu etkinlikte kültürel mirasın zihin haritasını çizerek ok çıkardık. Sonra kültürel örnekler yazdık ve beyin fırtınası yaptık.” **Ö2:** “Bu etkinlikte kültürel mirasları yazdık, beyin fırtınası ve zihin

haritası yaptık.”, **Ö4:** “Bu etkinlikte somut ve somut olmayanı inceledim, kına gecesi izledim.” cevaplarını vermişlerdir. Bu cevaplara göre, etkinlik sonunda öğrencilerde kısmen de olsa bir kültürel miras farkındalığı oluşmaya başladığı söylenebilir. Bunun yanında öğrencilerin hemen hemen tamamının zihin haritası ve beyin fırtınası çalışmasından bahsetmesi, bu yöntemlerin kullanılmasının öğrencilerin dikkatini çektiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Hem sınıf öğretmeninin hem araştırmacının gözlem kayıtlarında da öğrencilerin beyin fırtınası ve zihin haritası çalışmasına ilgi gösterdiği, akranlarından farklı örnekler söyleyebilmek için yarıştıkları belirtilmiştir.

“Bu etkinlikte ne öğrendin?” sorusuna, öğrencilerden **Ö4:** “Bu etkinlikte somut ve somut olmayanı öğrendim.”, **Ö2:** “Bu etkinlikte kültürel mirası, somut kültürel mirası ve somut olmayan kültürel mirası öğrendim.”, **Ö10:** “ Bu etkinlikte halk oyunlarını ve türküleri öğrendim.”, **Ö1:** “Bu etkinlikte somut olan ve somut olmayan kültür mirasını öğrendik.”, **Ö2:** “Bu etkinlikte kültürün ne olduğunu öğrendik.”, **Ö5:** “Bu etkinlikte gelenek görenek gibi şeyleri öğrendim.”, **Ö8:** “Somut kültürel mirasları, somut olmayan mirasları öğrendim.”, **Ö6:** “Somut ve somut olmayan mirasları, beyin fırtınası.” **Ö3:** “Somut olan ve olmayan.” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin bu etkinlik sonucunda, somut ve somut olmayan kültürel miras ayrımının farkına varmaya başladıkları söylenebilir. Bu soruya bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) uygulanan **Ö7:** “Oyun havası öğrendim.” cevabını vermiştir. Safranbolu halk oyunları ekibinin gösterilerini bu şekilde aktaran bu öğrencinin somut olmayan kültürel miras unsurlarından olan halk oyunlarını içselleştirebildiği söylenebilir. Ayrıca BEP uygulanan öğrencinin, etkinlik sırasında oldukça ilgili ve istekli olduğu gözlenmiştir.

“Bu etkinlikte en çok ne dikkatini çekti?” sorusuna, öğrencilerden **Ö3:** “Somutlar.”, **Ö7:** “Somutlar çekti. Beyin fırtınası çok güzeldi.”, **Ö2:** “En çok somut kültürel miras çekti. Çünkü somut kültürel miras gözle görülebilir bir şey.”, **Ö8:** “Somut olan kültürel miraslar çekti. Çünkü onları biliyordum.” cevaplarını verirken **Ö4:** “Bu etkinlikte en çok dikkatimi çeken kına gecesi oldu.”, **Ö6:** “Halk oyunu.”, **Ö10:** “Halk oyunu dikkatimi çekti çünkü hem halk oyunu oynuyorlar hem de türküsü var.” cevaplarını vermişlerdir. Dört öğrenci, somut kültürel miras öğelerinin gözle görülebilir olmasından dolayı daha çok dikkatini çektiğini belirtirken aynı öğrencilerin öğretim sürecinde diğer etkinliklerde somut olmayan kültürel miras unsurlarından da bahsettikleri ve keyif aldıkları gözlenmiştir. Üç öğrenci ise bu soruya somut olmayan kültürel miras unsurlarından bahsederek cevap vermişlerdir.

Bunun yanında **Ö1:** “*Bu etkinlikte en çok dikkatimi çeken zihin haritasıdır.*”, **Ö9:** “*Bu etkinlikte en çok dikkatimi beyin fırtınası çekti çünkü garip geldi.*”ve **Ö5:** “*En çok beyin fırtınası dikkatimi çekti çünkü adı garip geldi.*”cevaplarını vermişlerdir. Bu cevaplar öğrencilerin sınıfta ilk defa beyin fırtınası ve zihin haritası uygulaması ile karşılaşmış olmaları ile açıklanabilir. Bunun yanında yapılan gözlemlerde öğrencilerin bu tekniklere çok fazla ilgi gösterdikleri gözlenmiştir.

“En çok keyif aldığın şey ne idi?” sorusuna, öğrencilerden **Ö3:** “*Somutlar.*”, **Ö1:** “*En çok keyif aldığım şey kültürel miras ve somut kelimeler.*” derken **Ö4:** “*En çok keyif aldığım şey kına gecesi idi.*” , **Ö6:** “*Halk oyunları.*” cevaplarını vermişlerdir. Sınıfta izletilen Safranbolu kına gecesi ile halk oyunları videosunun izlerinin öğrencilerin cevaplarına yansıdığı görülmektedir. Bu soruda da zihin haritası ve beyin fırtınasından öğrencilerin keyif aldığını gösteren cevaplar ile karşılaşmıştır. Örneğin, **Ö2:** “*En çok keyif aldığım şey zihin haritasıydı.*”,**Ö7:** “*Beyin fırtınası*” ,**Ö10:** “*Zihin haritasıydı.*”, **Ö8:** “*Soruları cevaplama ve zihin haritasıydı.*” **Ö5:**“*En çok keyif aldığım şey beyin fırtınasıydı.*”cevaplarını vermişlerdir. **Ö9’un:** “*En çok keyif aldığım şey video izlemektir.*” cevabı değerlendirildiğinde,Safranbolu’nun somut olmayan kültürel miras öğeleri ile ilgili izletilen videonun öğrencilerin ilgisini çektiği ve konunun öğretiminde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

“Neyi iyi yaptın?”sorusuna, öğrencilerden **Ö3:** “*Somutları çünkü çok dinledim.*”,**Ö1:** “*Somut.*”diyerek somut olmayan kültürel miras konusunda daha iyi olduklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında, aynı öğrencilerin günlük formlarında somut olmayan kültürel miras unsurlarından zevk aldıklarından bahsettikleri tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerin bulundukları gelişim düzeyi ve görevi dikkate alındığında somut kültürel miras öğelerini görebildikleri için daha kolay anlayabildikleri, somut olmayan kültürel miras öğelerini somut olandan ayırmada zorlandıkları ile açıklanabilir. Ancak aynı öğrenciler her ne kadar somut olmayan kültürel miras tanımlaması yapamasalar da bunun örneklerini verebilir duruma gelmişlerdir. Öğrencilerin halk oyunları, kına gecesi, düğün gibi değerlerin de birer kültürel miras ögesi olarak kabul etmeye başlamaları ve önemsemeleri önemli bir kazanım olarak görülebilir.Öğrencilerden **Ö4:** “*Zihin haritasında yazdıklarımı iyi yaptım.*”, **Ö6:** “*Soruları cevapladım.*” **Ö2:** “*Zihin haritası ve beyin fırtınası çünkü çok güzel etkinliklerdi.*”, **Ö10:** “*Zihin haritasını iyi yaptım.*” , **Ö8:** “*Zihin haritası çünkü aklıma çok güzel bir şey geldi.*”, **Ö5:** “*Bazı soruların cevaplarını iyi yaptım*

çünkü cevaplarını biliyordum.”, **Ö9:** “*Zihin haritasını iyi yaptım çünkü bayağı anladım.*” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar ve etkinlik süreci göz önüne alındığında, zihin haritası ve beyin fırtınası çalışmasının tamamı somut olmayan kültürel mirasla ilgili olduğu için, öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin etkinlikleri iyi yaptığı söylenebilir.

“Hangi konuda zorlandın? Neden?” sorusuna, öğrencilerin beşi “*Hiçbir konuda zorlanmadım*” derken **Ö3:** “*Somit olmayanı çünkü anlamadım.*” cevabını vermiştir. Bu öğrencinin somut ve somut olmayan kavramlarını ayırt etmekte zorlandığı gözlenmiştir. Cevabının temel sebebi bu olabilir. Eylem/Uygulama Planı’ndaki ilk etkinlikte henüz somut olmayan kültürel miras kavramının bu öğrenci tarafından anlaşılmaması ek çalışmalar yapılması gerektiğinin de önemli bir göstergesi olarak kabul edilebilir. **Ö10’nun:** “*Beyin fırtınası ve halk oyunlarının türkülleri.*” cevabı hem en çok zorlandığı hem de en çok dikkatini çekenin aynı olması oldukça dikkat çekicidir. Etkinlik sırasında öğrencinin çalışmaya katılmak için çaba gösterdiği, cevap vermeye çalıştığı gözlenmiştir. Aynı şekilde öğrencilerin dördü “*Beyin fırtınası ve zihin haritası oluşturma*” etkinliklerinde zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu cevaplar ve gözlem kayıtları değerlendirildiğinde dört öğrencinin beyin fırtınası ve zihin haritası etkinliğine ilgi göstermekle birlikte ilk defa böyle bu yöntemlerin uygulanmasıyla karşılaşmalarından dolayı başlangıçta nasıl katılım gösterecekleri konusunda zorluk yaşamışlardır. Dersin sonunda ve araştırmacının açıklamaları ile yaşadıkları zorluğu aştıkları söylenebilir. Gözlem kayıtlarında bu öğrencilerin beyin fırtınası ve zihin haritası çalışmasına katılmaya çalıştıkları üçüncü cevaplardan sonra doğru örnekler vermeye başladıkları belirtilmiştir.

“Nerede yardıma ihtiyacın oldu?” sorusuna, öğrencilerin sekizi “*Hiçbir yerde yardıma ihtiyacım olmadı.*” şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerden **Ö10:** “*Beyin fırtınasında ihtiyacım oldu.*” ve **Ö8:** “*Beyin fırtınasında zorlandım çünkü anlamadım.*” cevaplarını vermişlerdir. Bu öğrencilerin ilk defa beyin fırtınası yöntemi uygulaması ile karşılaşmaları, yardıma ihtiyaç duymalarının temel sebebi olabilir.

4.2.2. “Safranbolu Kültür Günü” Etkinliğine İlişkin Bulgular

“Safranbolu Kültür Günü” etkinliğine ilişkin, öğrencilere bir hafta önce bilgi verilmiş, etkinlik için evlerinden kültürel öge örnekleri getirmeleri istenmiş ve yapılacak çalışma hakkında aşamalar açıklanmıştır. Ders öncesindeki teneffüste araştırmacı ve

öğrenciler sınıfa getirilen kültürel öge örneklerini sergi düzeninde sıralara yerleştirmişlerdir. Ders başında yine araştırmacı dersin amacı ve süreci hakkında öğrencilere açıklamalarda bulunmuştur. Öğrencilerden, evlerinden getirdikleri kültürel ögeyi sırayla arkadaşlarına tanıtmaları istenilmiştir. Öğrencilerin, birbirlerine kültürel öge örnekleri ile ilgili soru sormaları ve cevap vermeleri sağlanmıştır. Bu çalışma tamamlandığında dersin genel değerlendirmesi yapılmıştır. Bu ders ile ilgili öğrencilerin günlük yazmaları istenilmiştir. Öğrenci günlükleri ve gözlem verilerine göre, etkinliğe ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

“Safranbolu Kültür Günü” etkinliğine ilişkin öğrencilerden **Ö9’un**: “Çağrınur öğretmenimiz geldi. Bizlerden kültürel örnekler istemişti. İlk önce sıraları dizdik ve getirdiğimiz somut olmayan kültürel eşyalarla sergi yaptık. Ben tel kırma ile dantel getirdim. Arkadaşlarımız bizim getirdiklerimizi inceledi. Tabi biz de getirdiğimiz eşyaları tanıttık. Arkadaşlarımdan bazısı köstekli saat, dantel, havlu kenarı, lif bunları getirmiş.” ifadesinden, öğrencinin somut olmayan kültürel miras örneğini sınıfa getirdiği, bunu tanıttığı, sınıfa getirilen farklı örnekleri incelediği görülmektedir. Gözlem kayıtlarında bu öğrencinin somut olmayan kültürel miras ögesine ilişkin doğru bilgi vererek tanıtım yapabildiği, arkadaşlarına tatmin edici cevaplar verebildiği ve bu etkinlikten keyif aldığı belirtilmiştir.

Ö9 gibi diğer öğrencilerin verdikleri cevapların bu bulgu ve yorumu desteklediği görülmektedir. Örneğin, **Ö8**: “...sıraları çevirdik. Sıraların üstüne kültürel eserleri koyduk. Sırayla evden getirdiğimiz bu eserleri inceledik.”, **Ö3**: “...herkes bir şey getirmişti. Ben köstekli saat. Gülbahar dantel, tel kırma. Onlar el sanatlarıymış.”, **Ö4**: “Bugün sınıfımızda sergi yaptık. Evden eski eşyalar getirdik. Tel kırma, dantel, eski eşyaları somut olmayan şeylere örnek olarak kullandık.”, **Ö10**: “Bugün eşyaları getirip düzenledik. Sonra somut olan ve olmayan eşyalara baktık. Arkadaşlarımdan kimi dantel kimi gaz lambası kimi köstekli saat kimi havlu kenarı kimi de bakır tas getirmişti.”, **Ö2**: “...getirdiğimiz şeyleri dizdik. Onları tanıttık. ...gaz lambası bakırcılığı, köstekli saat demirciliği, iğne oyası, tel kırma, lif ise el sanatlarını gösteriyor.”, **Ö11**: “Somut olmayan kültürel mirasları herkesin sırasına koyduk ve herkes sırayla hepsini inceledi. Herkes kendi eşyasını tanıttı. Kültürel mirasları incelerken bazıları iğne oyası, bazıları gaz lambası, lif, köstekli saat gibi şeyler vardı.”, Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) uygulanan **Ö7**: “Güzeldi çok güzeldi. Somut olmayan şeyleri tanıttık. Arkadaşlarımdan getirdiği şeyleri inceledim.” cevaplarını

vermişlerdir. Tüm bu cevaplar öğrencilerin Eylem/Uygulama Planı'nın ikinci aşaması olan bu etkinlikte görev aldıkları, evlerinden getirdikleri somut olmayan kültürel miras öğelerini tanıtabildikleri, somut ve somut olmayan kültürel miras ayrımını öğrenmeye başladıkları görülmektedir. Sınıfa somut olmayan kültürel miras örneği getirmeyen, BEP uygulanan Ö7 kodlu öğrencinin günlüğünde etkinlikten çok keyif aldığı, diğer arkadaşları kadar farklı ve çeşitli olmasa da somut olmayan kültürel miras örneklerini yazdığı ve açıklayabildiği tespit edilmiştir. Bu öğrencinin etkinlik boyunca çok ilgili ve istekli olduğu, etkinliğin her aşamasında aktif yer almaya çalıştığı gözlenmiştir.

“Safranbolu Kültür Günü” etkinliğinin ikinci aşamasını oluşturan sözlü tarih uygulamasına yönelik araştırmacı tarafından öğrenciler bir hafta önce bilgilendirilmiştir. Sözlü tarih yöntemini öğrencilerin bilinmemesi nedeniyle, araştırmacı sınıfta canlandırma tekniğini kullanarak öğrencilere sözlü tarihin uygulamasını göstermeye çalışmış ve onların sorularını cevaplamıştır. Bir öğrenci hariç olmak üzere (Ö1), öğrenciler sözlü tarih çalışmasını zamanında gerçekleştirmiş ve araştırmacıya bunun sonuçlarını teslim etmiştir.

“Safranbolu Kültür Günü” etkinliği kapsamındaki ilk derste yapılan sergi çalışmasının ardından ikinci derste öğrencilerin büyükleri ile gerçekleştirdikleri sözlü tarih çalışmasına ilişkin sunum yapmaları istenilmiştir. Üç öğrenci yaptıkları çalışmayı kısaca canlandırarak göstermek istemiştir. Öğrencilerin sözlü tarih çalışmasından keyif aldıkları gözlenmiştir. Öğrenci günlüklerinde yer alan **Ö8**: “...ben de nine olarak rol canlandırdım.Yine yapmayı isterim.Nine rolü yaparken başıma eski ve çok güzel işlenmiş mavi bir yazma örttüm.Çok zevkliydi.Çok eğlendim.”, **Ö11**: “...nine torun ilişkisi yaptık.Yani canlandırma yaptık.”ve **Ö3'e**: “...nine oğul canlandırması yaptık. Sonra nine kılığına girenlere sorular sorduk, sorularımıza cevap verdiler.”ait bu ifadelerden de, öğrencilerin sözlü tarih çalışmasını sınıfta canlandırarak sunmalarından hoşlandıkları anlaşılmaktadır. Bu öğrenciler canlandırma sırasında, somut olmayan kültürel miras öge örneklerini de göstermiş ve bunlarla ilgili de açıklamalar yapmışlardır. Öğrencilerin yaptıkları sözlü tarih çalışması, canlandırma ve kültürel miras kanıtı gösterebilmeleri; kanıt temelli somut olmayan kültürel miras öğrenimini gerçekleştirebildiklerinin önemli bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Araştırmacı, öğrencilerin sınıfta sundukları sözlü tarih çalışmalarını geliştirilen dereceli puanlama anahtarına (rubric) göre değerlendirmiştir. Bu değerlendirme sonuçları Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4:Öğrencilerin sözlü tarih çalışmalarının değerlendirme sonuçları

Çalışmayı yapmayan	Çok İyi	İyi	Orta	Geliştirilmeli	Toplam
Ö1	Ö8,Ö11,Ö3	Ö2,Ö5,Ö6,Ö9	Ö4,Ö10,Ö7	-	11
1	3	4	3	-	11

Sözlü tarih çalışmasını yapan ve sunan öğrencilerden Ö8, Ö11 ve Ö3'ün “çok iyi” derecesinde uygulamayı tamamlayabildiği görülmektedir. Ö2, Ö5, Ö6 ve Ö9'un “iyi” düzeyde; Ö4, Ö10 ve Ö7'nin “orta” düzeyde sözlü tarih çalışmasını tamamladığı tespit edilmiştir. Etkinliğin bu aşamasına çalışmasını tamamlamayan Ö1 katılmamış, arkadaşlarının çalışmalarını izlemiş ve dinlemiştir.

Öğrenciler, sözlü tarih çalışmaları kapsamında, 20-29 yaş aralığında iki kişi, 30-49 yaş aralığında dört kişi, 50 yaş ve üzerinde dört kişi ile görüşmüştür. Öğrencilerin sözlü tarih kapsamında görüşme yaptıkları bu kişilerden altısı 20 yıl ve üzeri, ikisi 10 yıl, biri iki yıl ve biri bir yıldan beri Safranbolu'da ikamet etmektedir. Sözlü tarih çalışmasında öğrencilerin görüşme yaptıkları kişilere yönelttiği sorulara göre, verilen cevaplardaki somut olmayan kültürel miras ögesi örnekleri Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Sözlü tarih soruları ve cevaplardaki somut olmayan kültürel miras ögesi örnekleri

Sorular	Cevaplardaki somut olmayan kültürel miras ögesi örnekleri
1. Eskiden burada yaşayan insanların giyimleri nasıldı?	-“Tekke takarlardı.”, -“Yöresel kıyafetler giyerlerdi.”, -“El işi iğne oyası yazmalar...”
2. Yaşadığınız yerin en meşhur geleneksel yemekleri hangileriydi?	- Çullu börek, kara mancar, zerde, yaprak sarma, su böreği, Safranbolu pidesi, baklava, lokum, mantı, peruhi, bükme, safranlı pilav.
3. Yaşadığınız yere özgü türküler nelerdi?	- Yüce Dağ Başında Yanar Bir Işık, Aç Kapıyı Ben Geldim, Yeşil İpek Bükeyim, Değirmen Üstü Çiçek, Dağdan İndim Düze Ben.
4. Düğün törenlerinde(sünnet, köy düğünleri vb) neler yapılırdı?	- “Nişan, kına gecesi, halay çekilir, oyunlar oynanır.” - “Köçekler vardı.” - “Eskiden düğünler kapı önlerinde yapılırdı şimdi ise lüks salonlarda yapılıyor.”
5. Yaşadığınız yere özgü halk oyunları nelerdi?	- Çayda çıra, horon ve halay, atlama oyunu, çiftetelli, zeybek.
6. Başlıca geleneksel el sanatları nelerdi?	- Ayakkabıcılık, demircilik, bakırcılık, kalaycılık, mestçilik, yemenicilik, tığ oyası, tel kırma, iğne oyası, bez dokuma, beyaz iş, ebru.
7. İnsanların başlıca kutlamaları ve eğlenceleri nelerdi?	- Düğünlerde eğlenmek, Hıdırellez, bayramlar.

Tablo 5'te görüldüğü gibi, öğrencilerin sözlü tarih çalışması yaptıkları tüm yetişkinler cevaplarında somut olmayan kültürel miras öğelerinden örnekler vermiştir. Görüşme yapılan kişilerin bu cevaplarını öğrencilerin sınıfta sunum sırasında aynen

kullandığı gözlenmiştir. Bunun yanında öğrencilerin etkinlikler öncesinde birçok somut olmayan kültürel miras ögesini (Örneğin, Hıdırellez, halk oyunları, geleneksel kıyafetler, türküler gibi) bilmedikleri tespit edilmiştir. Bu bulgudan hareketle, okul dışında yetişkinlerin kendilerinin bildiği ve farkında olduğu somut olmayan kültürel miras öğelerini çocuklara yeterince aktaramadıkları iddia edilebilir. Görüşme kayıtları incelendiğinde, öğrencilerin görüşme yaptığı kişilerin tamamının eski ile yeni karşılaştırması yaptığı ortaya çıkmıştır. Öğrencilerden sadece üçünün yaptığı sözlü tarih sunumunda bu eski zaman ve yeni zaman karşılaştırmasına yönelik açıklamalarda bulunduğu gözlenmiştir.

4.2.3. “Safranbolu Kültür Gezisi” Etkinliğine İlişkin Bulgular

“Safranbolu Kültür Gezisi” etkinliği hakkında öğrenciler bir hafta önceden bilgilendirilmiş, öğrenci velilerinden ve ilgili resmi kurumlardan izin alınmıştır. Geziye güvenlik vb. nedenlerle sınıf öğretmeninin yanında bir öğrenci velisi de eşlik etmiş ve okulun Safranbolu Eski Çarşısı’na yakınlığı nedeniyle yaya gerçekleştirilmiştir. Gezi öncesi öğrencilerle sınıfta kısa bir toplantı yapan araştırmacı gezinin amacı, dikkat edilmesi gereken konularda bilgilendirme yapmış ve geziye başlanmıştır. Geziye tüm öğrenciler katılmıştır.

Gezinin ilk durağı lokum imalatı ve satışı yapan ustayı ziyaret olmuştur. Lokum satışı yapılan bu mekânda bulunan bakır ve demirden yapılmış dekor amaçlı kullanılan nesneler öğrencilerin ilgisini çekmiş ve araştırmacıya bunların da somut olmayan kültürel miras ögesi olup olmadığına yönelik sorular sormuşlardır. Lokum ustası öğrencilere ikramda bulunmuş ve onların sorularını cevaplamıştır. Bu sırada öğrencilere, araştırmacı tarafından bazı geleneksel görgü kurallarına yönelik uyarılarda bulunulmuş (İkramı bir ya da birkaç taneden fazla almaya çalışmamak, teşekkür etmek vb.) ve bu kuralları uygulamaları sağlamaya çalışmıştır. Tüm öğrencilerin araştırmacının uyarılarını dikkate aldığı gözlenmiştir.

Gezinin ikinci durağı olan Yemeniciler Arastası’na gidilmiş ve Yemenici Ustası Erhan Başkaya ile öğrenciler zanaatla ilgili bilgi alışverişinde bulunmuşlardır. Yemenici Ustası’nın özel ilgisi ile öğrencilerin yemeni yapımına şahit olmaları, bazı küçük yemeni yapımı işlemlerini yaparak deneyimlemeleri sağlanmıştır. Özellikle erkek öğrencilerin yemeni yapımına ilişkin daha ilgili oldukları gözlenmiştir.

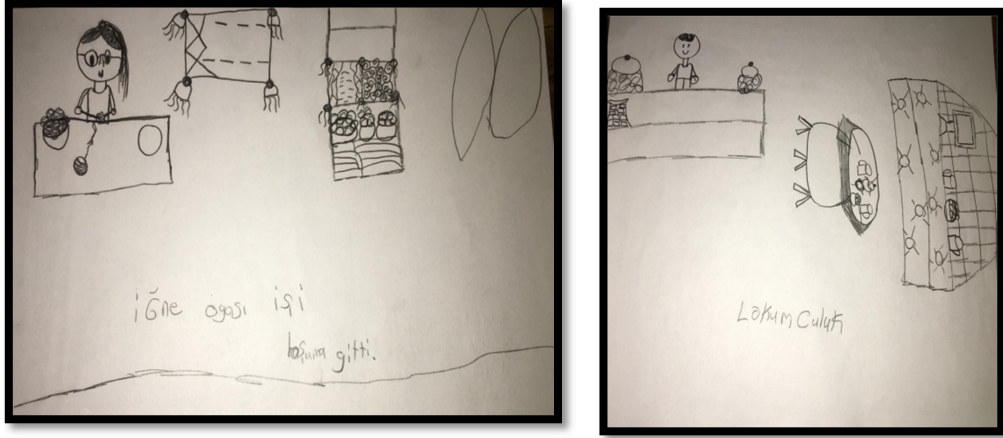
Gezinin üçüncü durağı olan Bakırcılar Çarşısı’na gidilmiş ve bakırcı, demirci

ustaları ile görüşülmüştür. Öğrenciler zanaatkârlara merak ettiklerini sormuşlar, demirden ve bakırdan yapılan ürünleri incelemişlerdir. Daha sonra el sanatları sanatkârı ile görüşülmüş, öğrenciler el sanatlarından çanta işlemesi yapımını izlemişlerdir. Öğrenciler el sanatları ürünlerini incelemişler ve sanatkâra sorular yöneltmişlerdir. Gezi sırasında öğrencilere, Safranbolu'ya özgü Safranbolu simidi alınmış ve ikram edilmiştir. Gezi sürecince araştırmacı tarafından, öğrencilere somut ve somut olmayan kültürel miras öğeleriyle ilgili sorular sorulmuş ve öğrencilerin cevaplarına geri dönüt verilmeye çalışılmıştır. Araştırmacı yeri geldikçe, daha önce yapılan etkinlikleri de hatırlatarak, somut olmayan kültürel mirasa ve bunların korunmasına, yaşatılmasına ilişkin açıklamalar yapmıştır. Gezi ile ilgili tüm aşamalar fotoğraflanmaya çalışılmıştır. Gezi planı çerçevesinde gerçekleştirilen etkinlik sonunda öğrencilerle birlikte okula dönülmüştür. Araştırmacı sınıfta gezi etkinliğinin genel bir değerlendirmesini yapmış, öğrencilerden bir sonraki derste teslim etmeleri kaydıyla, öz değerlendirme formunu doldurmalarını ve günlük yazmalarını istemiştir. İsteyen öğrencilerin günlüklerine gezi ile ilgili resim çizebilecekleri de belirtilmiştir.

“Safranbolu Kültür Gezisi” etkinliğine ilişkin öğrenci günlükleri ve öz değerlendirme formları ile gözlem kayıtlarından elde edilen verilere ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

4.2.3.1.Öğrenci günlüklerinden elde edilen bulgular

“Safranbolu Kültür Gezisi” etkinliğine ilişkin günlüğünde **Ö9:**“*Bugün okulla geziye gittik. Çok eğlendik. Bakırcılar Çarşısına gittik. Tepsilerin nasıl oyulduğunu ve baltanın nasıl yapıldığını gördük. Tel kırma yapan ve dantel ören abla gördük, bir de lokumcuya gittik. Orada lokum yedik ve orada demirden yapılmış somut olmayan kültürel şeyleri gördük. ... yemenicilik yerine gittik, orada usta-çırak ilişkisini gördük ve yemeninin hangi hayvan derisinde yapıldığını gördük. Yemeni ustasına sorular sorduk, usta ağabey bizim sorduğumuz soruları cevapladı. Diğer gittiğimiz yerlerde de sorular sorduk ve onlardan da cevap aldık...*” ifadelerine yer vermiştir. Öğrencinin günlüğüne çizdiği resimler ise aşağıda görülmektedir.

Resim 1: Ö9'a ait resimler

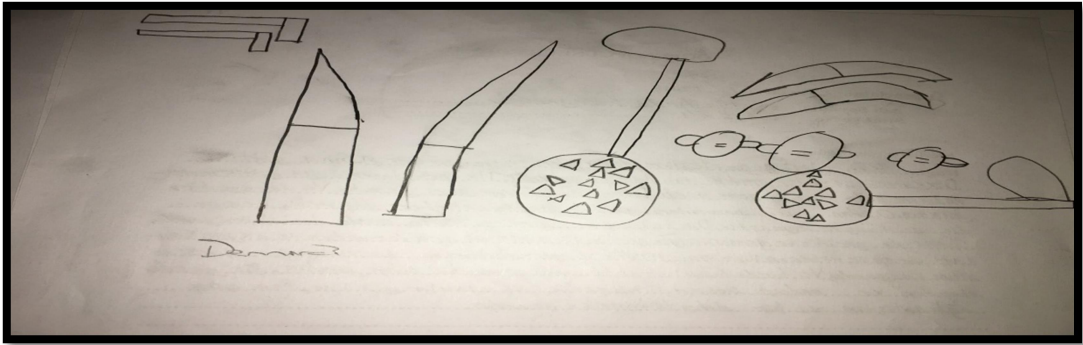
Öğrencinin günlüğündeki ifadelerden ve çizdiği resimlerden gezi etkinliğine aktif olarak katılım gösterdiği ve eğlendiği anlaşılmaktadır. Bunun yanında öğrencinin daha önce derslerde gerçekleştirilen etkinliklerde öğrendiği somut olmayan kültürel mirasa ilişkin bir farkındalıkla ustalara sorular sorduğu gözlenmiştir. Aynı öğrencinin kendisine ikram edilen Safranbolu simidini, “*Somut olmayan kültürel mirasımızdan biri!*” ifadesiyle aldığı araştırmacının dikkatini çekmiştir. Öğrencinin çizdiği resim incelendiğinde, iğne oyası el sanatı ile lokumun daha fazla dikkatini çektiği söylenebilir.

Günlüğünde **Ö6:** “*Lokumcuya gittik, orada lokum yedik oradan demircilere gittik adam orada demiri eritiyordu. Sonra yemeniciye gittik orada yemeninin fiyatını sordum 175 TL imiş, oradan bakırcıya gittik oradan el sanatlarına gittik.*” ifadelerine yer vermiş ve aşağıda görüldüğü gibi demircilik zanaatı ile ilgili bir resim çizmiştir. Öğrencinin; ürün fiyatları ile demirci, bakırcı ve yemenici ustalarına ürünlerin nasıl yapıldığına ilişkin sorular sorduğu gözlenmiştir. Yemenici ustasına, bir yemeni yapım aşamasında eşlik etmekten büyük keyif aldığı görülmüştür. Ö6'nın günlüğüne çizdiği resim aşağıda verilmiştir.

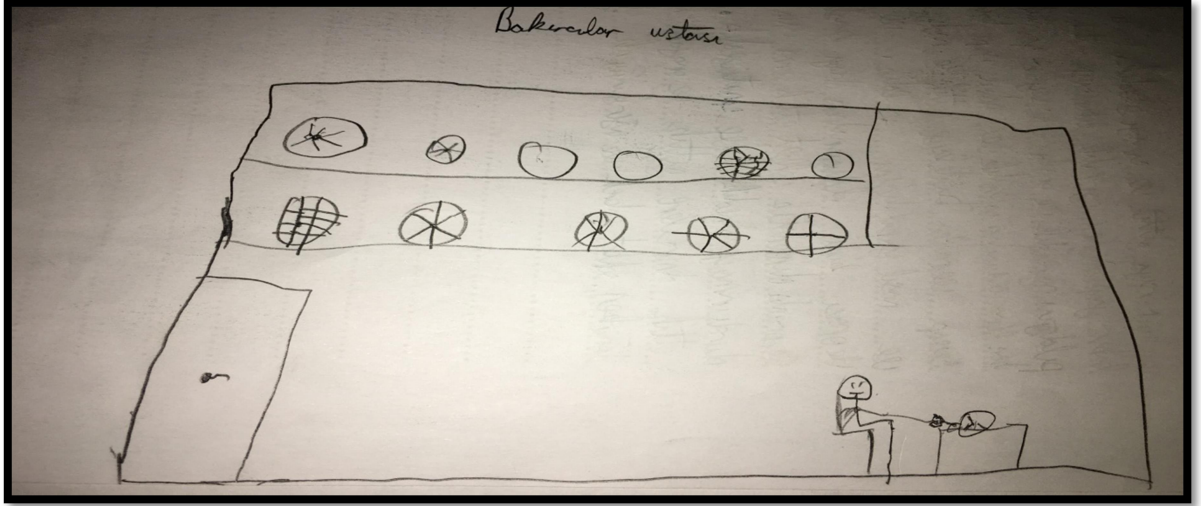
Resim 2: Ö6'ya ait resim

Günlüğünde **Ö11:** “Bakırcılar, Yemeniciler, Demirciler, Kalaycılar Çarşısına gittik. Dikkatimi çekenler oradaki kılıçlar ve bıçaklardı. İlk önce lokumcuya gittik ve orada lokum yedik, orada ibrik ve ocak vardı. Bunlar kültürel mirastı. Demircilerin olduğu yeri gezdik, ondan sonra bakırcıları gördük ateşte baltaları yapıyordu. Benim yapmama izin vermedi... yemeniciye girdik, ayakkabılara dokunduk. Ayakkabıcıda çırak ve ustanın ilişkisini gördük, birisi ayakkabıların topuğunu birisi de altını kesiyordu... Ben çok eğlendim bir daha gitmek isterim.” ifadelerine yer vermiş ve bu ifadelerini destekleyen demirci ürünlerini resmettiği tespit edilmiştir. Öğrencinin gezi sırasında demirci ve yemenici ustası ile daha fazla ilgilendiği, balta yapımına ustanın güvenliğini gerekçe göstererek izin vermemesine üzüldüğü gözlenmiştir. Bunun yanında öğrencinin gezi sırasında karşılaştığı somut olmayan kültürel miras öğelerinin farkında olduğunu söylemek mümkündür. Ö11’in günlüğüne çizdiği resim aşağıda verilmiştir.

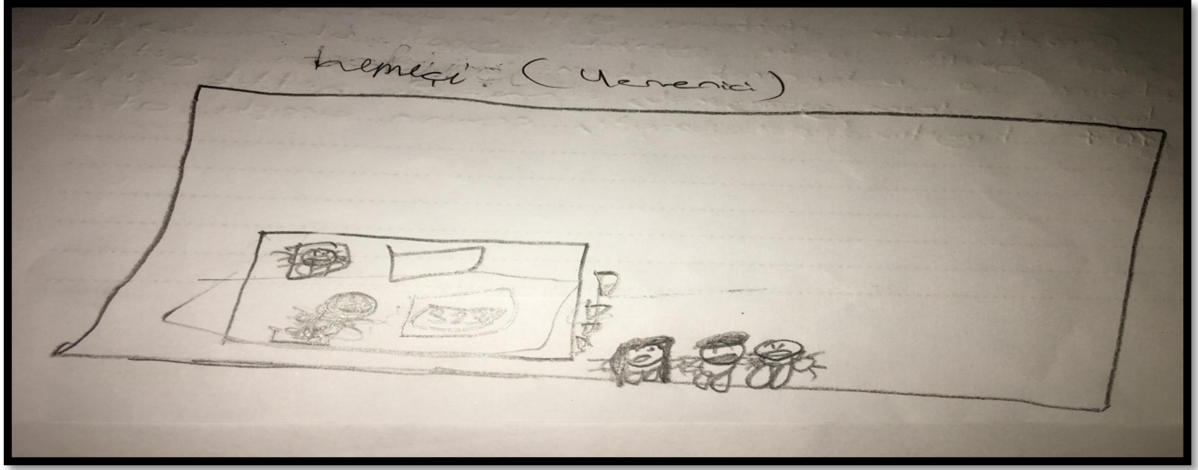
Resim 3: Ö11'e ait resim

Günlüğünde gezi sırasında gidilen yerleri sıralayan **Ö5'in**: “...orada bakır yapıldığını öğrendik,... yemenilerin kaç lira olduğunu ve nasıl yapıldığını öğrendik. Sorularımıza ustalar cevap verdiler...” ifadesi, somut olmayan kültürel miras ürünlerine yönelik ilgisinin ve farkındalığının olduğunu gösterir niteliktedir. Bu öğrencinin de somut olmayan kültürel miras ürünlerinin fiyatları ile yakından ilgilendiği gözlenmiştir. Öğrencinin günlüğüne, bakırcı ustası ve bakır ürünleri resmini çizdiği tespit edilmiştir. Ö5'in günlüğüne çizdiği resim aşağıda verilmiştir.

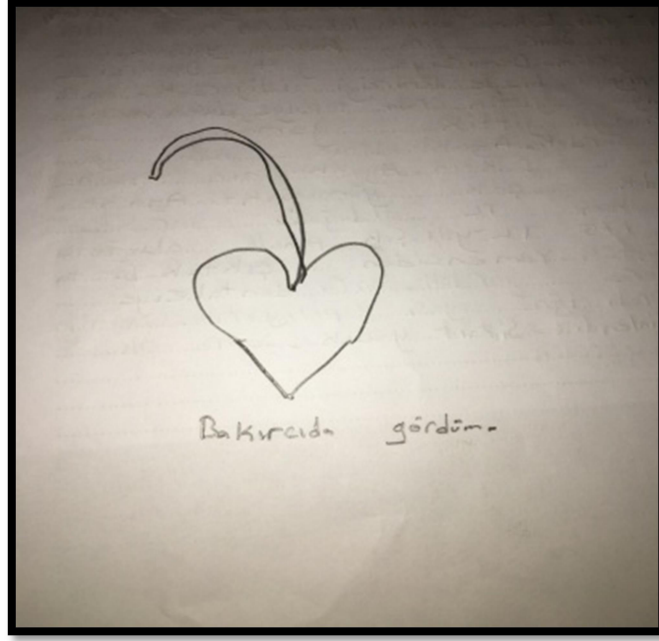
Resim 4: Ö5'e ait resim

Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı(BEP) uygulanan **Ö7**: “...gezdik, bakır dükkânına gittik, oyun oynadık, simit yedik, usta ayakkabı yaptı, ayakkabı 107 liraydı... yemeni el sanatıydı, lokum yedik, usta çırak vardı.” ifadesi ile gezide yaşadıklarını aktarmıştır. Bu kaynaştırma öğrencisinin de arkadaşları gibi gezide çok aktif olduğu, merakla ustalara sorular sorduğu, ürün fiyatlarıyla ilgilendiği gözlenmiştir. Öğrencinin yemeniyi geleneksel bir el sanatı olarak tanımlaması oldukça kayda değer bir kazanım olarak görülebilir. Nitekim öğrencinin günlüğüne yemenici ziyaretini resmettiği tespit edilmiştir. Ö7'nin günlüğüne çizdiği resim aşağıda verilmiştir.

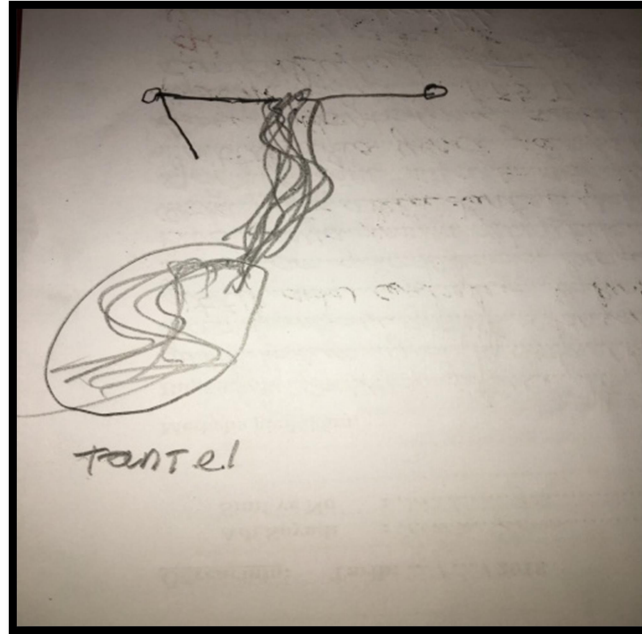
Resim 5: Ö7'e ait resim

Günlüğünde **Ö8:**“... Lokumcudada eski ocak, ibrik ve kazan vardı... Yemeniciye gittik, sorular sorduk. Ayakkabıların nasıl yapıldığına baktık. Ayakkabının içine dokunduk, çok yumuşaktı. Biz de biraz yapmaya çalıştık...Sonra bakırcıya gittik Orada tepsiye desen verdi... Usta ve çırak ilişkisi gördük...” ifadelerine yer vermiştir. Gezi sırasında karşılaştığı somut olmayan kültürel miras öğelerinin farkında olduğu görülen bu öğrencinin bakırcılığa ve ürünlere ilgi gösterdiği gözlenmiştir. Günlüğüne bununla ilgili bir resim de çizdiği tespit edilmiştir. Öğrencinin ustalara derste öğrendiklerinden ve yaptıklarından bahsetmesi ve buna yönelik sorular sorması da oldukça dikkat çekici bir gözlem olmuştur. Aynı öğrenci zanaatkarlarla sözlü tarih çalışması yapma isteğinde bulunmuştur.Öğrencinin usta-çırak ilişkisine yönelik ifadeleri de dikkat çekici olup geleneksel bir meslek olarak yemenicilik, bakırcılık gibi mesleklerin devamlılığının sağlanmasında çırak yetiştirmenin öneminin farkına vardığı söylenebilir. Ö8'in günlüğüne çizdiği resim aşağıda verilmiştir.

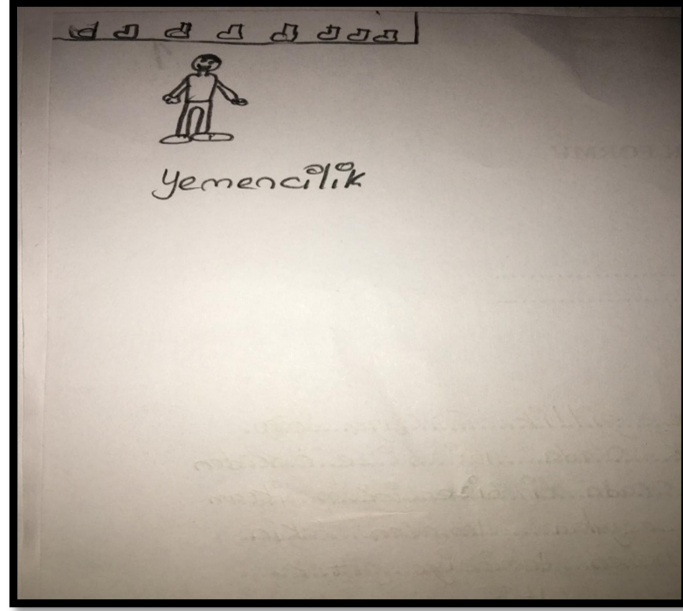
Resim 6: Ö8'e ait resim

Günlüğünde **Ö3**: “... Orada ibrik, cezve, gaz lambası gördük. ... orada cezveler, bakırlar, baltalar, bıçaklar gördük. Bir adam balta yapıyordu, biz oraya sırayla girdik... Orada tel kırma, iğne oyası, dantel gördük... Usta ve çırak ilişkisi gördük...” ifadelerine yer vermiştir. Öğrencinin gezi sırasında somut olmayan kültürel miras öğelerinin farkında olduğu, bu bilinçle ustalara sorular sorduğu gözlenmiştir. Öğrencinin günlüğüne dantel resmi çizdiği tespit edilmiştir. Ö3'ün günlüğüne çizdiği resim aşağıda verilmiştir.

Resim 7: Ö3'e ait resim

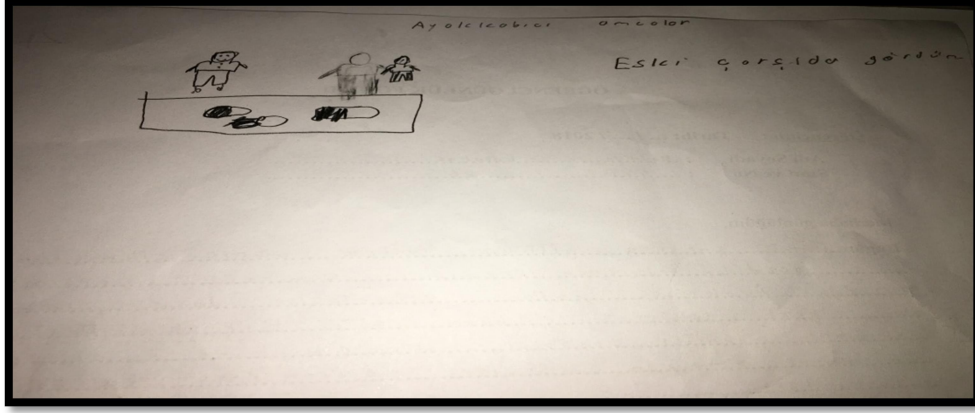
Günlüğünde **Ö1:** “İlk önce lokumcuya gittik. Orada abiye bize lokum ikram etti. Öğretmenimiz bize bir tane alın ve eşyalara ellemeden bakın dedi. Sonra abiye teşekkür ettik... Demirci abi ateşi yakmış, baltanın ucunu suya batırıp çıkarıyordu, çekiçle baltanın ucuna vuruyordu... yemeniciye gittik orada abi tepsiye desen veriyordu, orada fincan ve bir sürü tepsi vardı... ayakkabıcıya gittik orada çok şeyler anlattılar. Burada 400 yıl önce bir kişi ayakkabı yapıp satıyormuş...” ifadelerine yer vermiştir. Öğrencinin yemenicilik ile bakırcılık mesleğini karıştırdığı görülmektedir. Bunun yanında görgü ve gezi kurallarına günlüğünde tek yer veren öğrencidir. Öğrencinin günlüğündeki bu ifadelerinden sonra sözlü tarih çalışmasında yaptıklarını anlattığı tespit edilmiştir. Öğrencinin, her ne kadar günlüğündeki ifadelerinde yemenicilik ve bakırcılığı karıştırmış olsa da, günlüğüne çizdiği yemenicilik resmindeki tasvir doğrudur. Bu çelişkili durum, öğrencinin günlüğünü dikkatli yazmamasından kaynaklanabilir. Ö1’in günlüğüne çizdiği resim aşağıda verilmiştir.

Resim 8: Ö1'e ait resim

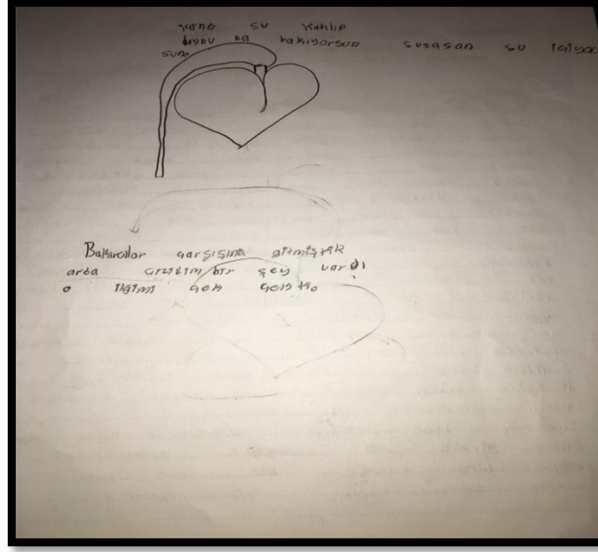
Günlüğünde **Ö4:** “Sınıfça Yemeniciler, Bakırcılar ve Demirciler Çarşısını, gezdik. Ayakkabı yapan amcalarla tanıştık, lokumcu ağabey bize lokum ikram etti. Bir abla dantel yapıyordu, dantel çantalar, dantel yaygılar gördüm Somut olmayan şeyleri öğrendim. Ustalara sorular sorduk bize mutlulukla cevap verdiler... El sanatları ustası gördük...” ifadelerine yer vermiştir. Öğrencinin gezi sırasında gördüğü somut olmayan kültürel miras öğelerine dikkat ettiği, bunları tanımlayabildiği görülmektedir. Öğrencinin gezi sırasında ustalara somut olmayan kültürel miras kavramını da kullanarak sorular sorduğu gözlenmiştir. Öğrenci günlüğüne yemenicilik ile ilgili bir resim çizmiştir. Öğrencinin

yemeni yapımına ilgi gösterdiği görülmüştür. Ö4'ün günlüğüne çizdiği resim aşağıda verilmiştir.

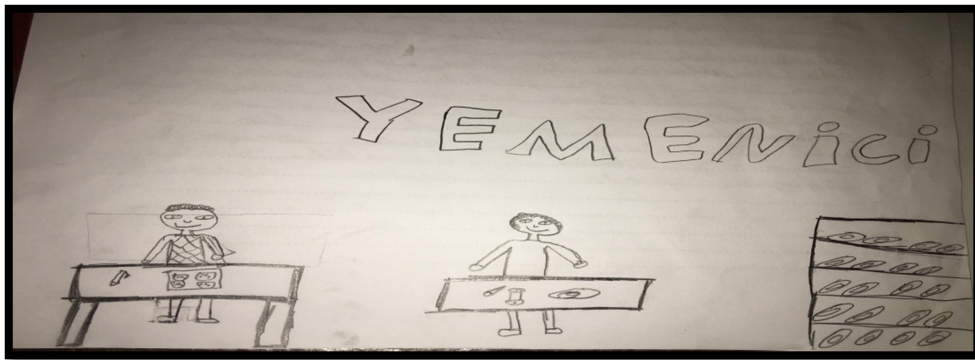
Resim 9: Ö4'e ait resim

Günlüğünde **Ö10**: “... Lokumcuda ibrik gördük. İbrik kültürel mirasımızın örneği... Demirciler Çarşısına gittik, oradaki ağabey balta yapıyordu. Baltayı ateşe atıyordu sonra suya batırıp düzleştiriyordu... yemeniciye gittik oradaki ağabey ayakkabı yapıyordu. Derisi dana derisinden...” ifadelerine yer vermiştir. Öğrencinin kültürel miras ürünlerinin farkında olduğu, bunların yapımını dikkatle gözlemlediği görülmektedir. Özellikle yemenici ustasına yemeni yapımı, dikkat edilmesi gerekenler, malzemesi, bunların maliyetine yönelik sorular sorduğu gözlenmiştir. Günlüğüne bakırcılıkla ilgili Ö8'e benzer bir resim çizdiği tespit edilmiştir. Bu iki öğrencinin gezide sürekli birlikte olmaları ve aynı ürünleri incelemeleri bu benzerliğin bir nedeni olabilir. Bu öğrencilerin günlüklerindeki ifadelerin tamamen farklı olduğu görülmüştür. Ö10'un günlüğüne çizdiği resim aşağıda verilmiştir.

Resim 10: Ö10'a ait resim

Günlüğünde **Ö2**: “İlk önce lokumcuya gittik, orada ibrik, eski saatleri, yoğurt mayalama bakraçlarını gördük.” ifadesine yer vermiştir. Öğrenci bu ifadeyle ilgisini çeken kültürel miras unsurlarından bahsetmiştir. Benzer şekilde, “...sonra Demirciler Çarşısında gittik, orada gramofon, gaz lambası gördük. Demirciler Çarşısında balta uçlarını yapıyorlardı, onları inceledik... Orada tel kırma da gördük, oranın karşısında kilim dokuyanları, iğne oyası gördük... yemeniciye gittik, yemenicilere baktık, oradaki amcalara sorular sorduk, onlar da bizim sorularımızı cevapladı. Bir de orada usta-çırak ilişkisini gördük. Bakırcılar Çarşısında bir usta tepsiye desen veriyordu.” ifadelerini günlüğüne yazdığı görülmüştür. Öğrencinin gezi sırasında, somut olmayan kültürel miras öğelerinin farkında olduğu, bu bilinçle ustalara sorular sorduğu gözlenmiştir. Yemenici ustasına ilgi gösterdiği, yemeni yapımına eşlik etmeye çalıştığı görülmüştür. Öğrencinin günlüğüne yemenici resmi çizdiği tespit edilmiştir. Ö2'nin günlüğüne çizdiği resim aşağıda verilmiştir.

Resim 11: Ö2'e ait resim

4.2.3.2.Öğrenci öz değerlendirme formlarından elde edilen bulgular

“Safranbolu Kültür Gezisi” etkinliğine öğrenci öz değerlendirme formunda ilk olarak “Bu etkinlikte neler yaptın?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerden **Ö11:** “*Bu etkinlikte bakırcılık,kalaycılık,demircilik,mestçilik ve lokumculuğu gördük.Lokum yedik,eski eşyalara baktık ve simit yedik.*”,**Ö5:** “*Safranbolu tarihi çarşısını gezdim.*”, **Ö7:** “*Gezdim, simit yedim, uslu durdum.*”, **Ö6:** “*Somut kültür, soyut kültür örnekleri gördüm.*”,**Ö9:** “*Bu etkinlikte kültürel şeyler söyledik.*”,**Ö2:** “*Gezdik, kültürel mirasları gördük.*”, **Ö10:** “*Yemenilerin yapılışına baktık.*”cevaplarını vermişlerdir.Öğrencilerin bu cevapları günlüklerinde verdikleri ile tutarlı olup onların somut olmayan kültürel miras öğelerinin farkında oldukları söylenebilir.

Öz değerlendirme formunda yer alan “Bu etkinlikte ne öğrendin?” sorusuna, öğrencilerden**Ö8:**“*Yemenicinin yemeniyi nasıl yaptığını öğrendim.*”, **Ö10:**“ *Bu etkinlikte demirciliği öğrendim.*”, **Ö2:** “*Somut ve somut olmayan kültürel mirasları öğrendim.*” , **Ö6:** “*Somut olmayan kültürel miras.*”, **Ö5:** “*Eskiden beri yapılan bazı sanatları gördüm ve tanıdım.*”, **Ö11:** “*Bu etkinlikte kültürel mirasları öğrendik.*”cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin hemen hemen tamamı somut olmayan kültürel miras unsurlarını öğrendiğini belirtmiştir. Ayrıca **Ö9:** “*Bu etkinlikte geleneklerimizi göreneklerimizi ve eskideki şeyleri öğrendik.*”diyerek öğrendiği somut olmayan kültürel miras unsurlarının kendisi için bir gelenek- görenek olduğunu belirtmiştir. Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı uygulanan(BEP) **Ö7’nin:** “*Usta- çırak ilişkisini ve demirden balta yapıldığını öğrendim.*”cevabı,usta-çırak ilişkisine yönelik bir öğrenme gerçekleştirdiğini göstermektedir.

Formda yer alan “Bu etkinlikte en çok ne dikkatini çekti?” sorusuna,öğrencilerden **Ö5:** “*En çok ilgimi çeken yemenici ustasıdır. Çünkü ayakkabıların nasıl yapıldığı ilgimi çekti.*”,**Ö10:** “*Yemenicilik dikkatimi çekti derisi dana derisi diye.*”,**Ö9:** “*Bu etkinlikte en çok geleneklerimiz dikkatimi çekti.*”, **Ö2:** “*Balta uçları dikkatimi çekti çünkü çok değişik bir şekilde yapıyorlar.*”, **Ö11:** “*Kılıçlar, bıçaklar ve baltalar dikkatimi çekti.*”, **Ö8:** “*Bakırcı dikkatimi çekti çünkü bakırın nasıl yapıldığını öğrenmek istedim.*”**Ö7:** “*Demircilik, bakırcılık, yemenicilik.*” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin zanaatkarları iyi gözlemlediği ve onların çalışmalarından etkilendikleri görülmektedir. Ö9’un farklı olarak geleneklere vurgu yapması dikkat çekicidir. Bu öğrencinin diğer arkadaşlarına göre daha doğru ve yerinde kavramları kullanabildiği, ilişkilendirebildiği, örnekler vererek açıklamalar yapabildiği gözlenmiştir.

Formda yer alan “En çok keyif aldığın şey ne idi?” sorusuna, öğrencilerden**Ö10:**

“Lokumculuk idi.”, **Ö8:** “Günlük yazarken ve gezide eğlendim.”, **Ö2:** “Gezi.”, **Ö9:** “En çok keyif aldığım şey etkinliğin kendisini yapmaktı.”, **Ö6:** “Bakırcılık.”, **Ö7:** “Gezide, günlük yazarken ve simit yerken.”, **Ö5:** “En çok keyif aldığım şey ayakkabı yapımını izlemektir ve yapmaktır.”, **Ö11:** “En çok keyif aldığım şey gezmektir.” cevaplarını vermişlerdir. Bu doğrultuda öğrencilerin hemen hemen tamamının gezi etkinliği boyunca eğlendikleri söylenebilir. Öğrencilerin geleneksel el sanatlarının yapımını izlemeleri ve hatta zaman zaman ürün yapım sürecine dahil olmaları, onların gezi etkinliğinden memnun olmalarının önemli bir sebebi olarak gösterilebilir.

Formda yer alan “Neyi iyi yaptın?” sorusuna, öğrencilerden **Ö11:** “Oradaki eşyaların isimlerini söyledim.”, **Ö5:** “Öğretmenin sorduğu soruları cevapladım.”, **Ö6:** “Her şeyi iyi yaptım çünkü öğretmenimizin anlattıklarını dinledim.”, **Ö2:** “Her şeyi çünkü öğretmenimiz kolay soru sordu.”, **Ö8:** “Soruları cevapladım.” cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilere gezi etkinliği boyunca geçmiş etkinliklerde öğrendiklerini pekiştirecek şekilde araştırmacı tarafından sorular yöneltilmiş ve öğrencilerin doğru cevaplar verdikleri görülmüştür. Öğrencilerin öz değerlendirme formunda verdikleri cevaplar ile gözlem kayıtları birbirini desteklemektedir.

Formda yer alan “Hangi konuda zorlandın? Neden?” sorusuna, öğrencilerin beşi “Hiçbir şeyde zorlanmadım.”, üçü ise “Mestçilik.” cevabını vermiştir. Diğer öğrenciler bu soruya herhangi bir cevap vermemişlerdir. Öğrencilerin mestçilikte zorlanmalarını söylemelerinin nedeni, gezi sırasında bu geleneksel mesleğin yapılışını görememeleri olabilir.

“Nerede yardıma ihtiyacın oldu?” sorusuna, öğrencilerin beşi “Hiçbir yerde yardıma ihtiyacım olmadı.”, üçü ise **Ö10:** “Dantelcide ihtiyacım oldu.”, **Ö11:** “Her şeyde yardıma ihtiyacım oldu.”, **Ö6:** “Anlamadıklarımda yardıma ihtiyacım oldu.” cevaplarını vermişlerdir. Diğer öğrenciler bu soruya herhangi bir cevap vermemişlerdir. Öğrencileringezi sırasında, anlamadıkları konularda, sürekli araştırmacıya sorular sormalarının öğrenme ihtiyacından kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim öğrencilerin öz değerlendirme formunda yer alan cevapları bunun kanıtı olarak görülebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ilişkin sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1.Sonuç

Sosyal bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras eğitime yönelik etkinlik temelli uygulamaların etkilerini incelemek amacıyla yapılan çalışmada, eylem araştırması modeli kullanılmış ve eylem/uygulama planı hazırlanmıştır. Araştırmanın amacına yönelik hazırlanan eylem planının gerçekleştirilmesi sonucunda; etkinlik temelli uygulamalar öncesi ve sonrasında, öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeylerinde önemli bir değişim tespit edilmiştir. Öğrencilerin etkinlik uygulamaları öncesinde geleneksel yemekler ve geleneksel çocuk oyunları dışında, somut olmayan kültürel miras öğelerine ilişkin örnekler veremedikleri ve açıklamalar yapamadıkları tespit edilmiştir. Tüm etkinlikler tamamlandıktan sonra ise öğrencilerin (BEP uygulanan kaynaştırma öğrencisi de dahil olmak üzere) SOKÜM Anketi'nde ve görüşme formunda yer alan tüm sorulara cevap verdikleri, somut olmayan kültürel mirasa yönelik doğru örneklerle açıklamalar yapabildikleri görülmüştür. Öğrencilerin günlüklerinde ve öz değerlendirmelerinde, konuyla ilgili öğrenmeyi gerçekleştirdiklerine yönelik özgüvenlerini dile getiren ifadelerle yer vermeleri bu sonucu destekler niteliktedir. Araştırmacı ve sınıf öğretmenin gözlem kayıtları genel olarak değerlendirildiğinde; etkinlikler sonrasında öğrencilerin kültürel miras, somut ve somut olmayan kültürel miras hakkında tanımlama, örnek verme ve açıklama yapabildiklerine dair gözlemler dikkate değerdir.

Etkinlik temelli uygulamalar sırasında ve sonrasında, öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalık düzeylerindeki değişiklikler etkinliklere göre değerlendirildiğinde; “Safrabolu’nun Kültürel Mirası” etkinliğinde başlangıçta öğrencilerin alışık olmadığı yöntemlerle karşılaşmasının zorlanmalarına neden olduğu görülmüştür. Ancak özellikle beyin fırtınası ve zihin haritası yöntemiyle işlenen ve power-point sunusu, video gibi materyallerle desteklenen dersten öğrencilerin keyif aldıkları söylenebilir. Kültürel miras, somut ve somut olmayan kültürel mirasa ilişkin yapılan beyin fırtınası ve zihin haritası uygulamalarına tüm öğrencilerin katılım sağlamaya çalıştığı gözlenmiştir. Ders sonunda üç öğrencinin kültürel miras, somut ve somut olmayan kültürel miras

örneklerini tam doğru olarak verebildikleri, diğer öğrencilerin somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerini karıştırdıkları ya da tam olarak açıklayamadıkları tespit edilmiştir. Bu sonucun, ilk etkinliğin tek başına somut olmayan kültürel miras öğretimi için yeterli olmadığını gösterdiği söylenebilir.

“Safranbolu Kültür Günü” etkinliği kapsamında yapılan sergi ve sözlü tarih sunumu çalışmalarından öğrencilerin keyif aldığı, etkinliğe aktif olarak katıldıkları ve somut olmayan kültürel miras öğelerine bilinçli olarak örnekler verebildikleri, bu öğelerle ilgili soruları cevaplayabildikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin yetişkinlerle yaptıkları sözlü tarih çalışmasında, yetişkinlerden farklı somut olmayan kültürel miras örneklerini ilk defa duydukları söylenebilir. Yetişkinlerin somut olmayan kültürel miras öğelerine ilişkin farkındalıklarının olduğu, ancak bu etkinlik öncesinde çocuklarına yeterince aktaramadıkları önemli bir bulgu olarak görülebilir.

“Safranbolu Kültür Gezisi” ile ilgili gözlemlerden, öğrenci günlüklerinden ve öz değerlendirme formlarından elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin gezi etkinliğinden memnun kaldıkları ve keyif aldıkları söylenebilir. Gezi sırasında, öğrencilerin somut olmayan kültürel miras öğeleri ile ilgili sınıfta daha önce yapılan etkinlikler kapsamında öğrendiklerini kullandıkları, karşılaştıkları ürünlerin somut olmayan kültürel miras ögesi olduğunun bilincinde oldukları ve bu bilinç ile geleneksel meslekleri icra eden zanaatkârlara sorular yönelttikleri tespit edilmiştir. Bu bulgu, somut olmayan kültürel miras eğitime yönelik uygulanan etkinliklerin amacına ulaştığı şeklinde değerlendirilebilir.

Etkinlikler kapsamında daha çok somut olmayan kültürel miras öğelerini tanıma, örnek verme, onların yapımı üzerinde durulmuştur. Kültürel mirasın korunması ve devamlılığın sağlanmasına yönelik yeterince eylem/uygulamaya yer verilmemesi bu etkinliğin önemli bir eksikliği olarak görülmelidir. Nitekim bulgular değerlendirildiğinde, sadece iki öğrencinin kültürel miras unsurlarının korunmasından bahsetmesi ve yine üç öğrencinin usta-çırak ilişkisine ifadelerinde yer vererek mesleğin devamlılığından söz etmesi kayda değerdir. Bu durum eylem planında/etkinliklerde kültürel mirasın korunması ve aktarılmasına yeterince yer verilmemesinin bir sonucu olarak görülebilir.

5.2. Tartışma

Araştırma sonuçlarına göre,etkinlik temelli uygulamalar sonrasında öğrencilerde somut olmayan kültürel mirasa ilişkin önemli bir farkındalığın oluştuğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin somut olmayan kültürel mirası tanıma, tanıtmaya, örneklerle açıklama hususlarında araştırma öncesine göre daha iyi oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ata (2012,s.42) okul dışı etkinlikler ile evde ve kütüphanelerde yapılabilecek sözlü tarih grup çalışması, aile soyağacı oluşturma, günlük tutma, proje çalışmaları gibi çalışmaların ifade edildiğini belirtmiş ve bu tür etkinliklerin eğitimi okul duvarlarının dışına taşımak ve “okul ile hayat arasındaki Çin seddini” kaldırmak üzere planlandığından bahsetmiştir. Bu doğrultuda,araştırmada öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalık edinmelerinde, eylem planında sözlü tarih, sergi ve gezi gibi sınıf/okul dışı uygulamalara yer verilmesi olabilir. Öğrencilerin Safranbolu Kültür Gezisi Etkinliği sırasında gördükleri (yemenicilik, bakırcılık, demircilik, lokumculuk, el sanatları gibi) ve hatta yapım aşamalarına şahit olamadıkları(mestçilik ve kalaycılık) geleneksel meslekleri/sanatları ve ürünleri tanımaları, tanımlayabilmeleri, açıklayabilmeleri ve derinlemesine zanaatkârlara sorular sorabilmeleri okul dışı uygulamaların olumlu etkisine bir kanıt olarak gösterilebilir.

Öztaşçı (2017) sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretim yönteminin nasıl uygulanabileceğini, bu yöntemin öğrencilerin gelişimlerine katkısını ve bu süreçte yaşanan sorunları saptamayı amaçladığı çalışmada, öğrencilerin yerel tarih proje süresince çeşitli zorluklar yaşadıkları, bununla birlikte yerel tarih öğretim yönteminin öğrencilerin akademik, kişisel, sosyal gelişimlerine olumlu katkısı olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Bu çalışma bulguları ile yapılan araştırmanın sonuçları birbiri ile tutarlıdır. Kültürel miras konularının aktarımında gezi etkinlikleri yoluyla öğrenmenin önemli bir rolü olduğu çalışma bulguları ile desteklenmiş olup Ünal, Sağ ve Güneş(2018), Safranbolu’da yaşayan halkın, yaşadıkları yerin yerel tarihi hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yaptıkları çalışmalarında, katılımcıların yerel tarih öğretimi yapılması gerektiğini düşündüklerini, yerel tarih denildiğinde yaşadıkları yerin tarihini anladıklarını, şehrin tarihine ilişkin bilgilerin somut kültürel miras öğeleri ile sınırlı olduğunu tespit etmişlerdir. Bunun yanında yerel tarihi yaşatma isteğinde olan katılımcıların bunun ancak anlatarak ve gezi ile mümkün olacağını düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Bireyin, düşünmeyi öğrenme yollarını kendi kültüründe ve toplumunda bulduğunu, üst düzey bilişsel işlevlerin gelişiminde dil ve sosyal çevrenin, bireylerin diğer insanlarla etkileşimlerinin önemli rol oynadığını belirtmek yanlış olmayacaktır(Cırık,2008,s.28). Öyle ki kültürün ve kültürün kalıntısı olarak kültürel miras unsurlarının çocukların bilişsel gelişimleri üzerindeki etkisi yadsınamayacak kadar büyüktür. Bu bağlamda Vygotsky'nin konu ile ilgili görüşleri üç başlık altında toplanabilir (Miller 1994);

1. Anlamlandırma. Kişinin içinde yaşadığı toplum ve kültür, bilgiyi anlamlandırmasında etkilidir. Çevremizdeki insanlar ve kültür, olayları algılamamızı ve anlamlandırmamızı etkiler. Bilgilerimiz bunların aracılığıyla oluşur.

2. Bilişsel Gelişim Araçları. Çocuğun bilişsel gelişimini sağlayan araçlar vardır, bunlar kültür, dil ve çocuğun çevresindeki (çocuk için) önemli kişilerdir. Bu araçların şekli ve kapasitesi, bilişsel gelişimi biçimlendirir ve hızını etkiler.

3. Yakınsak Gelişim Alanı. Vyogotsky' ye göre, kişinin gelişimi sonu olmayan bir silindire benzer. Bu silindir üzerinde, kişinin problem çözme becerileri geliştikçe yukarılara doğru kayan bir yakınsak gelişim alanı vardır. Bu gelişim alanının tabanını, kişinin yardım almadan çözebileceği problemler, tavanını ise, kişinin yardım alsa da çözemeyeceği problemler oluşturur. Tabanı ile tavanı arasında ise, kişinin yardım alarak çözebileceği problemler yer alır.

Yapılan araştırma bir boyutuyla kültürel mirasın yerel tarih araştırması olup öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalıklarında etkinlikler sonrasında gelişme olduğu görülmüştür. Bunun yanında gezi, sergi ve sözlü tarih çalışmalarında çeşitli zorluklar yaşanmış ve bunlar araştırmacının özverili çabası ve araştırmacıya destek olan kişilerin varlığı ile çözümlenebilmiştir. Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşayacağı bu zorluklar nedeniyle, öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenecekleri gezi, sergi ve sözlü tarih gibi uygulamaları öğretmenlerin yapmakta isteksiz olacakları düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda, öğrencilerin geleneksel uygulamalardan “halk takvimi” ile ilgili farkındalıklarının olmadığı tespit edilmiştir. Deniz, Diker ve Çetinkaya(2017), Karabük İli Safranbolu İlçesi'nde somut olmayan kültürel miras ögesi olarak halkın yerel iklim bilgisi ve sonucunda oluşturulan halk takvimini ele aldıkları çalışmalarında, Safranbolu'da iklim elemanlarına ilişkin yaşanan durumların ve isimlendirmelerin özellikle tarımsal faaliyetlere ve hayvancılığa göre belirlendiği ve sonuçta bu doğrultuda sayılı

günlere dayalı halk takviminin oluşturulduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca yakın dönemlere kadar Safranboluluların, atalarından miras kalan sayılı günleri çok önemsedikleri ve her birini uyguladıkları, ancak 1980 sonrası dönemde Türkiye'nin genelinde yaşanan hızlı değişimin Safranbolu'yu da etkilediği ve diğer geleneklerde olduğu gibi, bu geleneğe verilen önemin de azalmaya başladığı ve dolayısıyla köylerde yaşayan genç nesiller tarafından halk takvimi ile ilgili bilgilerin neredeyse unutulduğu sonuçlarına ulaşmışlardır. Bu sonuçlar ile yapılan araştırma bulgularının tutarlı olduğu söylenebilir.

Araştırmada öğrencilerin, etkinlik temelli uygulama öncesinde bakırcılık geleneksel mesleği hakkında eksik ya da yanlış bilgiye sahip oldukları tespit edilmiştir. Alagöz, Çalık ve Güneş'in (2018), Erzincan'da bakır işlemenin geçmişe göre durumunu tespit ettiği ve el sanatına olan ilgi seviyesini belirlediği, el sanatı ustalarının bakır işleme kapsamında hangi ürünleri ürettikleri, bu sanatın zor taraflarını ortaya koyma, bakır işleme sanatını gelecek nesillere aktarılmasında ve korunmasında karşılaşılan güçlükleri tespit etmek için yaptığı çalışmada; bakır işleme sanatının yok olma riskiyle karşı karşıya olduğu, eskiye göre daha az üretim yapıldığı, geçmişe göre daha az ilgi gösterildiği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin bu araştırma öncesinde, bakırcılık ve kalaycılık ile ilgili bilgiye sahip olmaması tespitinin önemli bir nedeni; Alagöz, Çalık ve Güneş'in (2018) çalışmasında bahsettiği bakır işlemenin unutulma ve yok olma riski yaşaması olabilir.

Alanyazın taramasında somut olmayan kültürel miras öğretimine ilişkin uygulamalı bir araştırmaya ulaşılamadığı için, yapılan çalışma süreci ve sonuçlarına yönelik yeterli karşılaştırma yapılamamıştır. Bununla birlikte, araştırmada ulaşılan sonuçların nedenlerine ilişkin bazı öngörülerde bulunmak mümkündür.

Öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin ön bilgilerinin araştırma öncesinde (geleneksel yemekler ve çocuk oyunları dışında) yok denecek kadar az olmasının bir sebebi, aile ve yaşadıkları çevredeki yetişkinlerin çocuklarına kültürel miras aktarımında bulunmamaları ile açıklanabilir. Medya organlarında kültürel miras aktarımının yeterince yapılmıyor olması da önemli bir neden olabilir. Bunun yanında örgün eğitimde, ilkökul kademesinde, kültürel miras konularına çok az yer verilmesi, öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin eksikliklerinin bir nedeni olarak gösterilebilir. Öğrencilerin araştırma öncesinde ve sonrasında; destan, efsane, halk hikâyesi, masal, türkü gibi kültürel anlatılara hiç örnek verememesi üzerinde düşünülmesi gereken bir sonuçtur. Aynı şekilde Nevruz, Hıdırellez gibi mevsimlik bayram ve kutlamalar ile halk oyunları, halk sporu, geleneksel gösteri sanatları ve eğlenceler de öğrenciler açısından bilinmezler arasındadır.

Bu kültürel miras değerlerinin zaman içinde unutulmaya yüz tutması, çok az kişinin bunlarla ilgilenmesi ve devam ettirmeye çalışması, çocuklara bu değerlerin aktarılmaya çalışılması ile ilgili bir çabanın olmayışı, popüler kültür ve hızlı şehirleşme; öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin bilgisizliklerinin temel nedenleri olarak gösterilebilir.

5.3. Öneriler

Yapılan araştırma sonucunda eğitimcilere ve araştırmacılara yönelik sunulan öneriler şunlardır:

- Kültürel miras, somut ve somut olmayan kültürel miras öğretimine yönelik uygulamalı çalışmalar yapılarak eğitimcilere örnekler sunulabilir.
- 4. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilen bu araştırma, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim düzeyinde de yapılabilir.
- Kültürel mirasın korunmasına yönelik uygulamalı eğitim çalışmaları yapılabilir.
- Kültürel miras aktarımında dersler kadar rehberlik çalışmalarının da sorumlu olduğu göz önünde bulundurulduğunda rehberlik çalışmaları ile dersler desteklenebilir.
- Çalışmada ebeveynlerin çocuklarına kültürel miras aktarımı sorumluluğunu yeterince yerine getiremedikleri tespit edilmiştir. Bu durumda, kültürel miras aktarımı sorumluluğunun daha çok örgün eğitim sistemine kaldığını göstermektedir. Bu nedenle kültürel miras aktarımı ve kültürel mirasın korunmasına yönelik Türkçe, hayat bilgisi, sosyal bilgiler, tarih, coğrafya gibi derslerde daha fazla içeriğe yer verilebilir.
- Bu araştırma nitel uygulamalı bir çalışma olup kültürel miras öğretimine yönelik karma araştırma deseninde uygulamalı ya da deneysel çalışmalar yapılabilir.
- Araştırma kapsamında yapılan beyin fırtınası, zihin haritası, sergi, sözlü tarih ve gezi çalışmalarından, öğrencilerin keyif aldıkları ve başarılarına olumlu katkıda bulunduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle kültürel miras öğretiminde farklı sınıf içi ve okul dışı uygulamalara yer verilmelidir.
- Araştırma kapsamında çeşitli teknolojik araç ve gereçlerin (video gibi) kullanılmasının öğrencilerin kültürel miras öğrenimine olumlu katkıda bulunduğu

tespit edilmiştir. Bu nedenle ders işlenişlerinde konuya ve öğrenci seviyesine uygun çeşitli materyaller kullanılmalıdır.

- Kültürel miras öğretiminde bu araştırmada kullanılmayan proje, yaratıcı drama, müze gibi farklı uygulamalara yönelik araştırmalar yapılabilir.
- Araştırma, UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan ve birçok yeri koruma altında alınmış, aynı zamanda turizmin geliştiği bir ilçe olan Safranbolu'da gerçekleştirilmiştir. Kültürel mirasına ilişkin herhangi bir koruma durumu olmayan bir yerde araştırma yapılarak sonuçlar karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Ablak, S., Dikmenli, Y. ve Çetin, T. (2014). Üniversite öğrencilerinin Kırşehir'in tarihi ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 171-186.
- Acar, M. (2011a). *Karabük Safranbolu el sanatları*. Ankara: Karabük Valiliği Yayıncılık.
- Acar, M. (2011b). *Karabük Safranbolu folkloru*. Ankara: Karabük Valiliği Yayıncılık.
- Akcaoglu, C. (2017). *Somut olmayan kültürel miras ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanımı*. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Akhan, N. E. (2014). Teaching intangible cultural heritage in the social studies courses. *International Online Journal of Educational Sciences*, 6(3), 722-736.
- Aksoy, N. (2003). Eylem araştırması: eğitimsel uygulamaları iyileştirme ve değiştirmede kullanılacak bir yöntem. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 36, 474-489.
- Aliağaoğlu, A. (2004). Sosyokültürel miras turizmi ve Türkiye'den örnekler. *Ankara Üniversitesi Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2 (2), 50-64.
- Altunsabak, E. (2016). *Somut olmayan kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktarımı ve gençlik: Kars ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alagöz, G., Çalık, İ. ve Güneş, E. (2018). Kültürel miras turizmi açısından Erzincan bakır işleme sanatının mevcut durumu ve sürdürülebilirliği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 55, 174-191.
- Ar, H. (2015). *Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında turist rehberlerinin rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Arca, D., Bayık, Ç., Acar, H., Alkan, M. ve Şeker, D.Z. (2011, Nisan). *Safranbolu tarihi kenti örneğinde dökümantasyon çalışmalarında fotogrametri ve CBS'nin birlikte kullanımı*. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 13. Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 6.
- Arslanoğlu, İ. (2000). Kültür ve medeniyet kavramları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 15, 4, 1-21.
- Artun, E. (2006). *Halk kültürlerinin gelecek kuşaklara taşınması*. Erişim adresi: <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBiLiM/49.php>
- Arıkan, İ. (2012). *İlköğretim 7.sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili başarı düzeyleri ve tutumlarının bazı değişkenlerle incelenmesi* (Adıyaman örneği). Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.

- Arıkan, İ. ve Doğan, Y. (2013). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili başarı düzeyleri ve tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Adıyaman örneği). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(15), 30-68.
- Aslan, E. ve Çulha, B. (2008). *Kimiz biz? Türkiye'deki ilköğretim okullarında ulusal kimlik ve kültürel miras eğitimi*. M. Safran ve D. Dilek (Ed.), 21. yüzyılda kimlik, vatandaşlık ve tarih eğitimi (s. 133-152). İstanbul: Yeni İnsan Yayıncılık.
- Ata, B. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*. C. Öztürk (Ed.), Sosyal Bilgiler Öğretimi (s. 33-47). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Avcı, M. (2014). *Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimine ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Ayaz, N., Apak, C. ve Sünbül, K. (2018). Kültürel miras alanları üzerine bir meta analizi: Safranbolu ilçesi örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-14.
- Aygün, H. M. (2011). Kültürel mirası korumada katılımcılık. *Vakıflar Dergisi*, 35, 191-213.
- Bacanlı, H. (2013). *Eğitim psikolojisi* (19. bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bağcı, A. (2016). Somut olmayan kültürel mirasın aktifleştirilmesi problemi. *Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi (KAREFAD)*, 4(2), 167-173.
- Balcı, A. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler* (12. bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bates, D. G. (2009). *21. yüzyılda kültürel antropoloji insanın doğadaki yeri* (S. Aydın, Çev. Ed.). İstanbul: Bilgi İletişim Grubu Yayınları.
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO). (2017a). *Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme*. Erişim adresi: http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/somutkulturelmiras/somut_kulturel_miras.pdf
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO). (2017b). *Doğal ve kültürel miras*. Erişim adresi: <http://www.unesco.org.tr/?page=15:64:1:turkce>
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO). (2017c). *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi*. Erişim adresi: http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/somut_olmayan_km/SOKM_KORUNMASI.pdf
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO). (2017d). *Somut olmayan kültürel miras listelerinde Türkiye*. Erişim adresi: http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/somut_olmayan_km/SOKM_TR.pdf
- Bostancı, M. N. (1995). *Toplum, kültür ve siyaset* (1. baskı). Ankara: Vadi Yayıncılık.

- Bölücek, B. (2008). *Sosyal bilgiler öğretiminde türkülerden yararlanmanın öğrencilerin akademik başarısına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bülbül, H.(2016).Müze ile eğitim yoluyla ortaokul öğrencilerinde kültürel miras bilinci oluşturma.*Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*,6(3),681-694.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F.(2015).*Bilimsel araştırma yöntemleri*(19.baskı).Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can, M. (2009). *Kültürel miras ve müzecilik*. Erişim adresi: <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0>
- Cırık, İ.(2008). Çok kültürlü eğitim ve yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,34,27-40.
- Çakır, C.Ş. (2010). *Somut olmayan kültürel mirasın müzelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelepi, M. S. (2016). Somut olmayan kültürel miras ve üniversite gençliği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (3), 5-35.
- Çetin, T. ve Gürgil, F.(2014).Üniversite öğrencilerinin Bartın’ın doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları.*Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,7(4),255-274.
- Çengelci, T. (2012). Sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yeri. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 185-203.
- Çığır Dikyol, D. ve Pamuk, İ.(2017).Kültürel ve tarihsel mirasın sosyal bilgiler öğretmen adaylarına katkıları: “derslerde anlatılanlar gerçekmiş”. *Kesit Akademi Dergisi*,3(8), 123-142.
- Çiçekoğlu, N. (2014).*Somut olmayan kültürel miras taşıyıcıları: Rize el sanatları ustaları üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Council of Europe. (2005). Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society, Faro 27.10.2005. Erişim adresi:<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/199.htm>
- Çoban, S.(2014). *Mardin’de yaşayan yetişkinlerin tarihi ve kültürel mirasa ilişkin bilinçlilik durumu*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,Ankara.
- Dağıstan Özdemir, M.Z. (2005). Türkiye’de kültürel mirasın korunmasına kısa bir bakış. *Planlama TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını*, 31, 1-126.
- Deveci,H.(2009).Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanma:öğretmen adaylarının kültür portfolyolarının incelenmesi.*Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*,8(28),1-19.

- Deniz,T.,Diker, O. ve Çetinkaya, A.(2017). Somut olmayan kültür ögesi olarak yerel iklim bilgisi ve halk takvimi: Safranbolu’da (Karabük) bir saha araştırması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 22(38)205-226.
- Dönmez, C.ve Yeşilbursa, C.C.(2014). The effect of cultural heritage education on students’ attitudes toward tangible heritage. *Elementary Education Online*, 13(2),425-442.
- Duran, E.(2011). Turizm, kültür ve kimlik ilişkisi; turizmde toplumsal ve kültürel kimliğin sürdürülebilirliği.*İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,10(19),291-313.
- Erkal, H. (2010).*UNESCO yaşayan insan hazineleri ulusal sistemlerinin, somut olmayan kültürel mirasın yaşatılmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına etkisi üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan, İ.(2004). Popüler kültürün ne olduğu üzerine. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(57), 1-18.
- Girard, F. (2017). “Yaşayan insan hazineleri” ulusal sistemlerin kurulmasına ilişkin kılavuzlar ilkeler (N. İçöz, Çev.). Erişim adresi: http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/somut_olmayan_km/UNESCOYIH.pdf
- Gökalp, Z. (2012). *Türkçülüğün Esasları*. İstanbul: Anonim Yayınları.
- Gönenç, G. (1994). *Safranbolu*. İstanbul: Ceyma Yayınları.
- Gunnestad, A. (2006). Resilience in a cross-cultural perspective: How resilience is generated in different cultures. *Journal of Intercultural Communication*, 11. Erişim adresi: <https://www.immi.se/intercultural/nr11/gunnestad.htm>
- Gümüş, N. ve Adanalı, R.(2011).The attitude and behavior of students in high school towards historical and cultural heritage in Buca (İzmir). *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*,30,87-102.
- Gürbüz, A. (2002). Yerel kalkınma stratejisi içinde turizm ve Safranbolu. *Bilig Dergisi*, 22 (40), 29-48.
- Gürçayır, S. (2011). Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi üzerine eleştirel bir okuma. *Milli Folklor Dergisi*, 23 (92), 5-12.
- Gürgil, F. (2011).*İlköğretim sosyal bilgiler programında halk kültürünün yeri: İlköğretim öğrencilerinin halk kültürü dersi uygulamalarına ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürkan, B. (2015). *Sosyal bilgiler ders kitaplarının somut olmayan kültürel miras açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Güvenç, B. (1970). *Kültür Kuramında Bütüncüllük Sorunu Üzerine Bir Deneme*. Ankara: Hacettepe Basımevi.
- Haviland, W.A. (2002). *Kültürel antropoloji* (H. İnanç ve S. Çiftçi, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Halaç, H. H. ve Demir, İ. (2017). Toplumsal hafızamız kültürel mirasımız. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 1441-1445.
- HEREDUC. (2005). *Heritage in the classroom: A practical manuel for teachers*. Erişim adresi: <http://schoolweb1.gemeenschapsonderwijs.be:8101/Files/HereducComplete.pdf>
- Hunter, K. (2008). *Heritage education in social studies*. Erişim adresi: <https://www.ericdigests.org/pre-929/heritage.htm>
- Kafesoğlu, İ. (2012). *Türk milli kültürü* (34. baskı). İstanbul: Ötüken Yayıncılık.
- Karabaşa, S. (2014). Uygulamaları açısından somut olmayan kültürel miras ve folklor. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 20(80), 99-105.
- Karabük ilimizin turizm ve kültür değerleri. (2017, 19 Mayıs). Erişim adresi: <http://www.karabuk.gov.tr/kultur-turizm-2>
- Karip, F. (2012). *İlköğretim 7.sınıf öğrencilerinin kültürel mirasın korunması bilincine yönelik hazırbulunuşluk düzeylerinin ölçülmesi (Ağrı ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Keskin, Y. ve Öğretici, B. (2013). Sosyal bilgiler dersinde “duyarlılık” değerinin etkinlikler yoluyla kazandırılması: nitel bir araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 143-181.
- Kılcan, B. ve Akbaba, B. (2013). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kültürel mirasa duyarlılık değerine ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 5(3), 113-137.
- Kutlu, M. M. (2009). Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında eğitime yönelik ilk adım: halk kültürü dersi. *Milli Folklor Dergisi*, 21 (82), 13-18.
- Malinowski, B. (2016). *Bilimsel Bir Kültür Teorisi* (D. Uludağ, Çev.). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- MEB. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Erişim adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354>
- Merriam, S.B. (2013). Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber. (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel Yayınları.

- Meydan A. ve Akkuş, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*,29,402-422.
- Miller JG (1994) Cultural diversity in the morality of caring: Individual-oriented versus duty-oriented interpersonal codes. *Cross Cult Res*, 28:3-39.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (2017). *1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu*. Erişim adresi: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html
- Mutsak, S. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitime ilişkin görüşleri (Denizli şehri örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,Niğde.
- Oğuz, M. Ö. (2008a). UNESCO ve geleneğin ustaları. *Milli Folklor Dergisi*, 20 (77), 5-10.
- Oğuz, M. Ö. (2008b). UNESCO ve insanlığın sözlü ve somut olmayan mirası başyapıtları. *Millî FolklorDergisi*, 20 (78), 5-11.
- Oğuz, M.Ö. (2008). *Türkiye'nin somut olmayan kültürel mirası*.Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Oğuz, M. Ö. (2008c). *Çağdaş kentin kültürü ve somut olmayan kültürel miras*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.
- Oğuz, M. Ö. (2009). *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?* Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Oğuz, E. S. (2011).Toplum bilimlerinde kültür kavramı.*Edebiyat Fakültesi Dergisi*,28(2),123-139.
- OHA (Oral History Association). (2018, 15 Mayıs). Principles and best practices. Erişim adresi: <http://www.oralhistory.org/about/principles-and-practices/>
- Okuyucu, A. (2011). *Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanımına yönelik bir araştırma*.(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ortakçı, F., Gürses, M. ve Sert, S. (2011).Safranbolu lokumunun mikrobiyolojik kalitesi.*Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 41 (2), 145-147.
- Öksüz Kuşçuoğlu, G. ve Taş, M.(2017).Sürdürülebilir kültürel miras yönetimi.*Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Akademi Dergisi*,2(1), 58-67.
- Özdemir, M. ve Çelik, D. (2013). Safranbolu ilçesinde yemeni yapımı. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 8 (6), 537-549.
- Özdemir, Ü. (2007). Safranbolu'nun kültürel miras kaynakları ve korunması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 16 (26), 129-142.

- Öztaşçı, C.A.(2017). *Yerel tarih öğretim yöntemini sosyal bilgiler dersinde uygulamaya koymak: Bir eylem araştırması*(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Punch, F. K. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş nicel ve nitel yaklaşımlar*. (1. Basım) (Çev. D. Bayrak, H. B. Arslan, Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Pehlivan, A. (2015). *Açık ve örgün eğitim sosyal bilgiler ders kitapları ve öğretim programında somut olmayan kültürel miras öğelerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Prott, Lyndel V. and O’Keefe, Patrick J. (1992) “Cultural heritage” or “cultural property?”. *International Journal of Cultural Property*, 1(2) ,307-320.
- Safran, M. (2011). *Sosyal bilgiler öğretimine bakış*. B. Tay ve A. Öcal (Ed). Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi. (s. 1-19) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sayan, Y.(2009).Türk kültür mirasının korunması ve tarihi çevre bilinci üzerine.*Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*,9(1), 157-160.
- Sidekli, S. ve Karaca, L. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde yerel, kültürel miras öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen adayı görüşleri. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*,5, 20-38.
- Silverman, H. ve Ruggles, D. F. (2007). Cultural Heritage and Human Rights. H. Silverman ve D.F. Ruggles (Eds.).Cultural Heritage and Human Rights in (pp.3-22). USA.:Springer.
- Shepherd, R. (2007). UNESCO and the politics of cultural heritage in Tibet.*Journal Of Contemporary Asia*, 36(2), 243-257.
- Somut Olmayan Kültürel Miras. (2018, 15 Mayıs). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi. <http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,50837/somut-olmayan-kulturel-mirasin-korunmasi-sozlesmesi-hak-.html>
- Tarihi Kentler Birliği. (2017, 15 Mayıs). *Safranbolu*. Erişim adresi: <http://www.tarihiKentlerBirligi.org/wp-content/uploads/SAFRANBOLU.pdf>
- Tonta, Y.(2014,Eylül).*Kültürel mirasın geleceği*. Uluslararası Kültürel Mirasın ve Kültürel Bellek Kurumlarının Yönetimi Kongresi.
- Tunçözügür, Ü. (2012). *Dünden bugüne Safranbolu*. Safranbolu: Safranbolu Belediyesi Kültür Yayınları.
- Turhan Tuna, S. ve Saral, E.(2018). Somut olmayan kültürel mirasın korunması bağlamında Türkiye’de eğitim alanında yapılan bilimsel çalışmalar üzerine bir bibliyografya denemesi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*,5(1),68-78.

- Türk Dil Kurumu. (2017). *Kültür*. Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.592eb85ee37d70.74513294
- Türker, N. ve Çetinkaya, A. (2009). *Batı Karadeniz bölümü ekoturizm potansiyeli*. Ankara: Detay Yayınları.
- Uçar, M.(2014). İlköğretim düzeyinde kültür varlığı ve koruma konularındaki eğitiminin etkinliği ve sivil toplum örgütlerinin eğitime katkısının değerlendirilmesi. *Megaron*, 9(2),85-102.
- Ulusoy, K.(2011).Türk toplum hayatında yaşatılan kahve ve kahvehane kültürü(bir sözlü kültür ve sosyal çevre eğitimi çalışması).*Milli Folklor*, 23(89),159-169.
- Uzuner, Y. ve Girgin, Ü.(2014).*Eylem araştırmasına giriş*.Y.Uzuner ve M.Özten Anay(Çev.Ed.),Eylem araştırması el kitabı.(s.20-21-22).Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ültanır, G. (2003). Eğitim ve kültür ilişkisi-eğitimde kültürün hangi boyutlarının genç kuşaklara aktarılacağı kaygısı. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 291-309.
- Ünlü, İ.(2012).İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin kültür algılarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*,13(1),77-92.
- Ünal, F. (2013). Sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan halk kültürü öğelerinin değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sosyal Bilgiler Öğretimi Özel Sayısı*, 6 (14), 611-644.
- Ünal, F. Sağ, Ç. ve Güneş, S.(2018,Mayıs). *Yetişkinlerin yerel tarihe ilişkin görüşlerinin incelenmesi: Safranbolu örneği*. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu,5.
- Üstündağ Aydın, H. (2007). *Antropoloji*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Vecco, M. (2010). A definition of cultural heritage: from the tangible to the intangible. *Journal of Cultural Heritage*, 11(3), 321-324.
- Yeşilbursa, C.C. (2011).*Sosyal bilgilerde miras eğitimini öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yeşilbursa, C.C.(2013). Altıncı sınıf öğrencilerinin somut kültürel mirasa yönelik görüşleri.*Kastamonu Eğitim Dergisi*,21(2),406-420.
- Yeşilbursa, C.C. ve Uslu, S.(2014).The comparison of Turkish and American preservice social studies teachers' attitudes toward heritage education.*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*,9(8),879-891.
- Yolcu, M.A.(2014).Nevşehir'de yaşayan geleneksel mesleklerin değişim ve dönüşümü.*International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*,9(2),1719-1738.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*.(10.Basım) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK-1: Araştırma Eylem Planı/Aşamaları ve Veri Toplama Araçları

Eylem Araştırması Uygulama Planı/Aşamaları	
Aşamalar	Kullanılacak Veri Toplama Araçları
1.Ön bilgi ve durum tespiti (1 ders saati)	SOKÜM Anketi Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu
2.Eylem/Uygulama 1 (Safranbolu’nun Kültürel Mirası Etkinliği) (2 ders saati)	Gözlem Formu Öğrenci Öz Değerlendirme Formu
3.Eylem/Uygulama 2 (Safranbolu Kültür Günü Etkinliği) (3 ders saati)	Sözlü Tarih Formu Gözlem Formu Öğrenci Günlüğü Öğrenci Öz Değerlendirme Formu
4.Eylem /Uygulama 3 (Safranbolu Kültür Gezisi Etkinliği) (1 gün)	Gezi Planı Formu Gözlem Formu Öğrenci Günlüğü Öğrenci Öz Değerlendirme Formu
5.Son değerlendirme (1 ders saati)	SOKÜM Anketi Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Kültür ve Miras” Öğrenme Alanı 4.2.2. Kazanıma İlişkin Açıklamalar ve Belirtke Tablosu

(Bloom’un Yeni Taksonomisi:Krathwohl, 2002 esas alınmıştır.)

Kazanım SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir. Açıklama: Yakın çevresinde yer alan bir müze, cami, türbe, köprü, medrese, kervansaray gibi tarihi bir mekân gezisi ya da sözlü tarih veya yerel tarih çalışmaları yapılır. Değer: Aile birliğine önem verme, kültürel mirasa duyarlılık. Beceri: Kanıt kullanma, değişim ve sürekliliği algılama.						
Bilgi Boyutu	Bilişsel Süreç Boyutu					
	1. Hatırlama	2. Anlama	3. Uygulama	4. Analiz	5. Değerlendirme	6. Yaratma
A. Olgusal Bilgi						
B. Kavramsal Bilgi						
C. İşlemsel Bilgi			X			
D. Üstbilişsel Bilgi						

Eylem/Uygulama 1	
Dersin Adı	Sosyal Bilgiler
Sınıf	4
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Kazanım ve Açıklamaları	Kazanım SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir. Açıklama: Yakın çevresinde yer alan bir müze, cami, türbe, köprü, medrese, kervansaray gibi tarihi bir mekân gezisi ya da sözlü tarih veya yerel tarih çalışmaları yapılır. Değer: Aile birliğine önem verme, kültürel mirasa duyarlılık. Beceri: Kanıt kullanma, değişim ve sürekliliği algılama.
Taksonomi Boyutu	İşlemsel Bilgi /Uygulama
Etkinlik Adı	Safranbolu'nun Kültürel Mirası Etkinliği
Süre	2 ders saati
Yöntem ve Teknik	Anlatma, tartışma, beyin fırtınası, soru- cevap.
Araç ve Gereçler	Bilgisayar, projeksiyon.
Ölçme ve Değerlendirme Araçları	Soru-cevap, Zihin haritası, Gözlem formu, Öğrenci Öz Değerlendirme Formu.
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri	Zihin haritası oluşturma (Her bir öğrenci tahtaya çıkarak zihin haritasına bir örnek ekler.)
Grupla Öğrenme Etkinlikleri	Safranbolu'ya özgü bir türkü dinletilir.
Öğrenme ve Öğretme Süreci	Öğrencilere derse geçmeden önce işlenecek konuyla ilgili ön bilgi verilecek ve öğrenciler ders için güdülenecektir. Daha sonra konuyla ilgili öğrencilere “Yaşadığımız yere ait uygulamalar, gelenekler görenekler nelerdir?”. “Yaşadığımız yere özgü yöresel yemekler nelerdir? ”Sizce kültür nedir?” soruları yöneltilerek öğrencilerin konuya dikkati çekilecektir. Kültür, kültürel miras, somut kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras konuları hakkında öğrencilere beyin fırtınası yaptırılacak ve konular Safranbolu'dan örnekler verilerek somutlaştırılacaktır. Daha sonra öğrenciler ile zihin haritası oluşturulacak ve her bir öğrencinin tahtaya çıkarak zihin haritasına bir örnek/kavram eklemesi sağlanacaktır. Bu etkinliklerden sonra öğretmen tarafından konular sunulacak ve öğrencilerin soruları yanıtlanacaktır. Sunum çerçevesinde öğrencilere son olarak Safranbolu'ya özgü bir türkü dinletilecek ve dersin sonuç değerlendirmesine geçilecektir.
Ölçme ve Değerlendirme Süreci	Soru cevap ve zihin haritası kullanılarak etkinliğin ölçme değerlendirme süreci tamamlanacaktır. Öğrencilerin öz değerlendirme formunu doldurmaları sağlanacaktır.
Planın Uygulanmasına Yönelik Açıklamalar	Araştırmacı etkinlik sonunda gözlem formunu dolduracak, sınıf öğretmeninden de gözlem formunu süreçte doldurmasını isteyecektir. Araştırmacı bir sonraki hafta yapacağı kültür günü etkinliği ve sözlü tarih çalışması hakkında öğrencilere açıklamalar yaparak 2. Eylem Planı'na yönelik hazırlıkları yapacaktır.

Eylem/Uygulama 2	
Dersin Adı	Sosyal Bilgiler
Sınıf	4
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Kazanım ve Açıklamaları	Kazanım SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir. Açıklama: Yakın çevresinde yer alan bir müze, cami, türbe, köprü, medrese, kervansaray gibi tarihi bir mekân gezisi ya da sözlü tarih veya yerel tarih çalışmaları yapılır. Değer: Aile birliğine önem verme, kültürel mirasa duyarlılık. Beceri: Kanıt kullanma, değişim ve sürekliliği algılama.
Taksonomi Boyutu	İşlemsel Bilgi /Uygulama
Etkinlik Adı	Safranbolu Kültür Günü Etkinliği
Süre	3 ders saati
Yöntem ve Teknik	Beyin fırtınası, soru-cevap, konuşma halkası, sunum.
Araç ve Gereçler	Öğrencilerin ve araştırmacının evlerinden getirmiş olduğu çeşitli somut olmayan kültürel miras ögesi örnekleri.
Ölçme ve Değerlendirme Araçları	Sözlü Tarih Formu, Dereceli Puanlama Anahtarı, Gözlem Formu, Öğrenci Günlüğü ve Öz Değerlendirme Formu.
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri	Öğrencilere (bir hafta önceden) ev ödevi olarak röportaj yapmaları için sözlü tarih formu verilecek ve somut olmayan kültürel miras ile ilgili olduğunu düşündükleri nesnelerin fotoğraflarını çekmeleri istenecektir.
Grupla Öğrenme Etkinlikleri	Sınıf /okul ortamında Safranbolu kültür günü sergisi gerçekleştirilecektir.
Öğrenme ve Öğretme Süreci	Öğrencilere etkinlikten bir hafta önce etkinlik ile ilgili bilgi verilecek, etkinlik için evlerinden kültürel öge örnekleri getirmeleri istenecek ve öğrenciler etkinliğe güdülenecektir. Öğrencilere derste, etkinliğe geçmeden önce etkinlik ile ilgili ön bilgi verilecek, etkinlik sonunda ne öğreneceklerinden bahsedilerek etkinliğe geçilecektir. Öğrenciler ile birlikte sınıf ortamında getirdikleri kültürel öge örnekleri sergilenmek amacıyla sıralara dizilecek ve her bir örneğin sahibi öğrencinin kültürel öge hakkında bilgi vermesi sağlanacaktır. Öğrencilerin, kültürel öge örnekleri hakkında soru cevap tekniğini uygulayarak bilgi alışverişinde bulunmaları istenecektir. Öğrencilerin, sözlü tarih yöntemi ile yaptıkları çalışmaları kısaca sunmaları istenecektir. Öğrencilere konuşma halkası etkinliği yaptırılacaktır.
Ölçme ve Değerlendirme Süreci	Sözlü tarih formu, dereceli puanlama anahtarı, gözlem formu, öğrenci günlüğü ve öz değerlendirme ile etkinliğin ölçme ve değerlendirme süreci tamamlanacaktır.
Planın Uygulanmasına Yönelik Açıklamalar	Araştırmacı etkinlik sonunda gözlem formunu dolduracak, sınıfın öğretmeninden de gözlem formunu süreçte doldurmasını isteyecektir. Araştırmacı bir sonraki 3. Eylem Planı kapsamında gerçekleştireceği gezi hakkında öğrencilere bilgi verecek ve gerekli tüm hazırlıkları yapacaktır.

Eylem/Uygulama 3	
Dersin Adı	Sosyal Bilgiler
Sınıf	4
Öğrenme Alanı	Kültür ve Miras
Kazanım ve Açıklamaları	Kazanım SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir. Açıklama: Yakın çevresinde yer alan bir müze, cami, türbe, köprü, medrese, kervansaray gibi tarihi bir mekân gezisi ya da sözlü tarih veya yerel tarih çalışmaları yapılır. Değer: Aile birliğine önem verme, kültürel mirasa duyarlılık. Beceri: Kanıt kullanma, değişim ve sürekliliği algılama.
Taksonomi Boyutu	İşlemsel Bilgi /Uygulama
Etkinlik Adı	Safranbolu Kültür Gezisi
Süre	1 Gün
Yöntem ve Teknik	Gezi, gözlem, soru-cevap, inceleme.
Araç ve Gereçler	Gezilecek yerlerde yaşayan insan hazinesinin kullandığı araç ve gereçler
Ölçme ve Değerlendirme Araçları	Gözlem Formu, Öğrenci Günlüğü ve Öz Değerlendirme Formu.
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri	Geziden sonra öğrencilerden günlük tutmaları istenecektir.
Grupla Öğrenme Etkinlikleri	Gezi ve gözlem.
Öğrenme ve Öğretme Süreci	Öğrenciler bir hafta önce yapılacak gezi hakkında bilgilendirilecektir. Gezi günü öğrencilere gezi hakkında bilgiler verilecektir. Gezi planı doğrultusunda gerekli çalışmalar yapılacaktır. Gezi sırasında herhangi bir güvenlik problemi oluşmaması için gerekli önlemler alınacaktır. Gezinin ilk durağı olan Yemeniciler Arastası'na gidilecek ve Yemenici Ustası Erhan Başkaya ile öğrenciler zanaatla ilgili bilgi alışverişinde bulunacaklardır. Öğrencilerin usta çırak etkileşimini fark etmelerine yönelik söyleşi yapılacaktır. Öğrenciler yemeni yapımını izleyecekler ve güvenlik sorunu teşkil etmeyecek şekilde yemeni yapmaya çalışacaklardır. Bu sayede çocukların usta çırak etkileşimi ve zanaatın gerçekleştirilmesine yönelik deneyim kazanmaları sağlanacaktır. Gezinin ikinci durağı olan Bakırcılar Çarşısı'na gidilecek ve bakırcı, demirci ustaları ile görüşülecektir. Öğrenciler zanaatkârlara merak ettiklerini sorabilecekler ve yapılan ürünleri inceleyeceklerdir. Gezinin üçüncü durağı olarak lokum imalatı ve satışı yapan ustalarla öğrenciler arasında söyleşi gerçekleştirilecektir. Daha sonra el sanatları sanatkârları ile görüşülecek, öğrenciler el sanatları yapımını izleyeceklerdir. Öğrenciler el sanatları ürünlerini inceleyecekler ve sanatkâra sorular yöneltebileceklerdir. Tüm etkinlik boyunca izin alınarak fotoğrafçılık vb. çalışmalar yapılacaktır. Gezi planı doğrultusunda gezi son bulacaktır.
Ölçme ve Değerlendirme Süreci	Gözlem formu, öğrenci günlüğü ve öz değerlendirme formu kullanılarak etkinliğin ölçme ve değerlendirme süreci tamamlanacaktır.
Planın Uygulanmasına Yönelik Açıklamalar	Araştırmacı etkinlik sonunda gözlem formunu dolduracak ve notlar alarak fotoğraf çekecektir.

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS(SOKÜM) ANKETİ

Adı Soyadı :

Sınıf ve No :

Açıklama: Bu formda yer alan sorular Safranbolu'nun kültürel mirası ile ilgilidir. Sorularla ilgili cevaplarınızı ilgili yerlere "X" şeklinde işaretleyiniz. Birden fazla cevap işaretleyebilirsiniz. Cevaplarınızı boş bırakılan yerlere yazabilirsiniz. **Bu bir sınav değildir ve sonunda herhangi bir not verilmeyecektir.** Lütfen samimi bir şekilde cevap veriniz. Teşekkür ederim.

Çağrınur SAĞ (Bartın Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi)

1. Aşağıdaki geleneksel yemeklerden hangilerini biliyorsunuz?

Geleneksel yemekler	Biliyorum	Hiç bilmiyorum
Peruhi		
Su böreği		
Bükme		
Yaprak dolması		
Delioğlansarığı		
Cevizli çörek		
Bandırma		
Yufka ekmeği		

***Yukarıda biliyorum olarak işaretlediklerinizden ikisini açıklayınız.....**

.....

***Diğer bildiğiniz geleneksel yemekler nelerdir? Aşağıya yazınız.**

.....

2. Aşağıdaki geleneksel mesleklerden hangilerini biliyorsunuz?

Geleneksel meslekler	Biliyorum	Hiç bilmiyorum
Bakırcılık ve kalaycılık		
Demircilik		
Semercilik		
Kunduracılık		
Keçecilik		
Sayacılık		
Nalbur ve Nalbantlık		
Mestçilik		
Dericilik		
Saraçlık		
Yemenicilik		

***Yukarıda biliyorum olarak işaretlediklerinizden ikisini açıklayınız.....**

.....

***Diğer bildiğiniz geleneksel meslekler nelerdir? Aşağıya yazınız.**

.....

3. Aşağıdaki lokum çeşitlerinden hangilerini biliyorsunuz?

Lokum çeşitleri	Biliyorum	Hiç bilmiyorum
Çifte kavrulmuş		
Kürklü		
Safranlı		
Kahveli		
Kaymaklı		
Fındıklı		
Yaban mersinli		
Güllü		
Sade		
Damla sakızlı		

***Yukarıda biliyorum olarak işaretlediklerinizden ikisini**

açıklayınız.....

.....

***Diğer bildiğiniz lokum çeşitleri nelerdir? Aşağıya yazınız.**

.....

4. Aşağıdaki geleneklerden hangilerini biliyorsunuz?

Gelenekler	Biliyorum	Hiç bilmiyorum
Sünnet düğünü		
Bayramlaşma		
Doğum gelenekleri (diş hediği vb.)		
Nevruz		
Hıdırellez		
Asker uğurlama		
Duvak töreni		
Yağmur duası		

***Yukarıda biliyorum olarak işaretlediklerinizden ikisini**

açıklayınız.....

.....

***Diğer bildiğiniz gelenekler nelerdir? Aşağıya yazınız.**

.....

5. Aşağıdaki düğün geleneklerinden hangilerini biliyorsunuz?

Düğün gelenekleri	Biliyorum	Hiç bilmiyorum
Sandığa oturma		
Kapıyı açmama		
Nişan		
Gelin arabası önü kesme		

Gelin arabası üzerine bulgur,buğday atma		
Çömlek kırma		
Duvak töreni		
Gelin hamamı		
Kına gecesi		

***Yukarıda biliyorum olarak işaretlediklerinizden ikisini**

açıklayınız.....
.....

***Diğer bildiğiniz düğün gelenekleri nelerdir? Aşağıya yazınız.**

.....

6. Aşağıdaki türkülerden hangilerini biliyorsunuz?

Türküler	Biliyorum	Hiç bilmiyorum
Açkapıyı Ben Geldim		
Albayrak Irmazan		
Alçak Cevüz Dalları		
Alçacuk Duvardayım		
Aman Değirmenci Guzum Değirmenci		
Baça Duvarını Aştım		
Beyler Aman		
Beyler Bahçasında Vurdular Beni		
Bir Gelinin Bir Gızınan Cengi Var		
Bir Giderim Beş Ardıma Bakarım		
Burma Da Burma Duman Tüter Dağın Belinden		
Çadır Gurdum Eğr'ova'nın Düzüne		
Çadır Gurdum Şu Derenin Düzüne		
Çıtırdak		
Mız Mız		
Kabem		

***Yukarıda biliyorum olarak işaretlediklerinizden ikisini**

açıklayınız.....
.....

***Diğer bildiğiniz türküler nelerdir? Aşağıya yazınız.**

.....

7. Aşağıdaki çocuk oyunlarından hangilerini biliyorsunuz?

Çocuk oyunları	Biliyorum	Hiç bilmiyorum
Körebe		
Saklambaç		
Çelik-Çomak		
Köşe Kapmaca		
Gölge Kovalamacası		
Mendil Kapmaca		
Yağ Satarım		
İstop		

Yakan Top		
Sek Sek		
Yerden Yüksek		
Tombik		
Çuval Yarışı		
Topaç		
Misket/Bilye		
Hulahop		
Mangala		

***Yukarıda biliyorum olarak işaretlediklerinizden ikisini**

açıklayınız.....
.....

***Diğer bildiğiniz çocuk oyunları nelerdir? Aşağıya yazınız.**

.....

8. Aşağıdaki destan, efsane, masal, hikâye, fıkra, atasözü, deyim vb. hangilerini biliyorsunuz?

Destan, Efsane, Masal, Hikâye, Fıkra, Atasözü, Deyim vb.	Biliyorum	Hiç bilmiyorum
Kabak bostandan dışarı, tabak esnaftan dışarı		
Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır		
Kızlık beylik, gelinlik bir aylık		
Kutlu olsun kutlu olsun, eteğin belinde, süpürge elinde olsun, mahallede görümcen gibi gezme, akşam kayınvaliden kayınpederin yatmadan yatma, kayınvaliden gibi hom hom olma.		

***Yukarıda biliyorum olarak işaretlediklerinizden ikisini**

açıklayınız.....
.....

***Diğer bildikleriniz nelerdir? Aşağıya yazınız.**

.....

9. Aşağıdaki kültürel eşya ve nesnelerden hangilerini biliyorsunuz?

Kültürel eşya ve nesne	Biliyorum	Hiç bilmiyorum
Dantel, işleme vb.		
Kilim vb.		
İbrik		
Gaz lambası		
Geleneksel giyim ve kuşam (Yemeni, şalvar, iğne oyacı yazma, bindallı)		
Sedir		
Somya		
Kandil		
Gaz ocağı		

***Yukarıda biliyorum olarak işaretlediklerinizden ikisini**

açıklayınız.....

.....

***Diğer bildiğiniz kültürel eşya ve nesneler nelerdir? Aşağıya yazınız.**

.....

10. Aşağıdaki geleneksel el sanatlarından hangilerini biliyorsunuz?

Geleneksel El Sanatları	Biliyorum	Hiç bilmiyorum
Ahşap boyama		
Telkari		
Cam üfleme		
Kanaviçe işleme		
Bakırcılık		
Semercilik		
Dericilik		
Yemenicilik		
Keçecilik		
Sayacılık		
Mestçilik		
Saraçlık		

***Yukarıda biliyorum olarak işaretlediklerinizden ikisini**

açıklayınız.....

***Diğer bildiğiniz geleneksel el sanatları nelerdir? Aşağıya yazınız.**

.....

11. Aşağıdaki geleneksel uygulamalardan hangilerini biliyorsunuz?

Geleneksel uygulamalar	Biliyorum	Hiç bilmiyorum
Halk hava tahmini (Kocakarı soğuğu, cemre düşmesi, pastırma sıcakları vb.)		
Halk takvimi (Gücük, Kara kış vb.)		
Halk hekimliği (Bitkilerle tedavi gibi)		
İnançlar (Kahve falı, nazar boncuğu vb.)		
Halk sporları (Güreş, cirit vb.)		
Halk oyunları (Aç kapıyı ben geldim oyunu vb.)		
Halk ozanları (Aşık Veysel, Neşet Ertaş vb.)		
Gösteri sanatları (Karagöz, kukla vb.)		
Kutlamalar (Altın Safran Belgesel Film Festivali, Güreş Festivalleri vb.)		
Geleneksel eğlenceler (Yayla Şenlikleri, Kültür Şenlikleri vb.)		

***Yukarıda biliyorum olarak işaretlediklerinizden ikisini**

açıklayınız.....

***Diğer bildiğiniz geleneksel uygulamalar nelerdir? Aşağıya yazınız.**

.....

GÖRÜŞME FORMU

Tarih: ... / ... / 2018

Görüşülen Öğrencinin

Adı Soyadı :

Sınıf ve No :

Açıklama: Bu formda yer alan sorular Safranbolu'nun kültürel mirası ile ilgilidir. **Bu bir sınav değildir ve sonunda herhangi bir not verilmeyecektir.** Lütfen samimi bir şekilde cevap veriniz. Teşekkür ederim.

Çağrınur SAĞ (Bartın Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi)

1-Yaşadığınız yere ait geleneksel meslekler nelerdir?

.....
.....
.....

2-Yaşadığınız yere ait geleneksel yemekler nelerdir?

.....
.....
.....

3-Yaşadığınız yerdeki düğünlerde genel olarak hangi gelenekler uygulanır?

.....
.....
.....

4-Bildiğiniz ve oynadığınız geleneksel çocuk oyunları nelerdir?

.....
.....
.....

5-Büyüklerinizden duyduğunuz destan,masal, hikâye, fıkra, atasözü, deyim vb. nelerdir?

.....
.....
.....

6-Evinizde ya da büyüklerinizin evinde bulunan kültürel değeri olan eşyalar nelerdir?

.....
.....
.....

7-Yaşadığınız yere ait geleneksel el sanatları nelerdir?

.....
.....
.....

8- Yaşadığınız yere ait gelenek ve görenekler nelerdir?

.....
.....
.....

9-Yaşadığınız yerde yapılan geleneksel kutlamalar ve eğlenceler nelerdir?

.....
.....
.....

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Ekinlik adı:.....

Tarih:.....

Öğrencinin adı soyadı:.....

Sınıfı ve numarası:.....

1-Bu etkinlikte neler yaptın?

.....
.....
.....

2-Bu etkinlikte ne öğrendin?

.....
.....
.....

3-Neyi iyi yaptın? Neden?

.....
.....
.....

4-Hangi konuda zorlandın? Neden?

.....
.....
.....

5-Nerede yardıma ihtiyacın oldu?

.....
.....
.....

6-Etkinlikte en çok ne dikkatini çekti? Neden?

.....
.....
.....

7-Etkinlikte en çok nelerden keyif aldın?

.....
.....
.....

GÖZLEM FORMU (1. Eylem Planı için)

Gözlenen öğrencinin;

Adı Soyadı :

Sınıf ve No :

(Bu form etkinlik sırasında öğretmen ve araştırmacı tarafından öğrencileri değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır.)

	DERECELER		
	Evet	Hayır	Kısmen
Öğrenci öğretmenin anlattıklarını dinledi.			
Öğrenci konuya ilgi gösterdi.			
Öğrenci anlamadığı yerlerde soru sordu.			
Öğrenci ders kapsamında yapılan etkinliklere ilgiliydi.			
Öğrenci, arkadaşlarının öğrenmesine engel teşkil edecek bir durumda bulunmadı.			
Öğrenci, öğretmenin yönergesine uygun olarak etkinlikleri yaptı.			
Öğrenci etkinlikleri gerçekleştirirken arkadaşlarına müdahalede bulunmadı.			
Öğrenci sorulara yardım almadan, bireysel cevap verdi.			
Öğrenci, öğretmenin etkinliklerini gerçekleştirmesine engel teşkil edecek bir durumda bulunmadı.			
Gözlem ile ilgili diğer açıklamalar:			

SÖZLÜ TARİH FORMU

Öğrencinin;

Adı Soyadı :

Sınıf ve No :

Ailenizdeki veya çevrenizdeki büyükleriniz arasından yaşadığınız yerin kültürel özellikleri ve tarihi hakkında bilgisi olduğunu düşündüğünüz birini seçiniz. O kişiyle aşağıdaki soruları kullanarak bir röportaj yapınız. Daha sonra somut olmayan kültürel miras (Kültürel mirasın bir parçası olarak tanımlanan uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler. Örneğin; geleneksel yemekler, gelenek-görenek, zanaatlar, halk oyunları, el sanatları vb.) ile ilgili kendi evinizde ya da büyüklerinizin evinde bulunan bir/birkaç nesnenin fotoğrafını çekiniz. Nesneleri sınıfa da getirebilirsiniz. Teşekkür ederim.

Çağrınur SAĞ (Bartın Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi)

- Kaç yaşındasınız?
.....
- Ne zamandan beri burada yaşıyorsunuz?
.....
- Gençliğinizde burada yaşayan insanların giyimleri nasıldı?
.....
- Yaşadığınız yerin geleneksel yemekleri hangileriydi? Günümüzde de bu yemekler yapılıyor mu?
.....
- Yaşadığınız yere özgü türküler nelerdi?
.....
- Düğün törenlerinde, kutlamalarda (sünnet, köy düğünleri vb.) neler yapılırdı?
.....
- Yaşadığınız yere özgü halk oyunları nelerdi?
.....
- Başlıca geleneksel el sanatları nelerdi?
.....
- Günümüzde de bu el sanatları yapılıyor mu?
.....
- İnsanlar para kazanmak için hangi ekonomik faaliyetlerde bulunurlardı?
.....
- İnsanların başlıca kutlamaları ve eğlenceleri nelerdi?

SÖZLÜ SUNUM DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Adı Soyadı :

Sınıf ve No :

Değerlendirmeyi yapan:.....

(Aşağıdaki dereceli puanlama anahtarı, öğrencilerin sözlü tarih sunum çalışmalarını değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır.)

	Ölçütler	Çok iyi (20)	İyi (15)	Orta (10)	Geliştirilmeli (5)
1	Çalışma için kaynaklardan ve kişilerden yararlanma				
2	Çalışmanın içeriğinin yapılandırılması				
3	Çalışmayı sunma				
4	Kendini ifade etme				
5	Çalışmanın bireysel olarak tamamlanması				
6	Çalışma kapsamında kanıt toplama				
7	Çalışmanın amacının farkında olma				
8	Çalışmaya özgü kanıtların yeterli olması				
9	Çalışmanın anlatımının açık ve anlaşılır olması				
10	Çalışmada hayal gücünün kullanılması				
11	Çalışmada örnek kullanımı				
12	Çalışma sonunda önemli yerlerin özetlenmesi				
13	Çalışmada teknolojiden yararlanma				
14	Dinleyicinin katılımı				
15	Çalışmanın zamanında tamamlanması				
	Toplam puan:				

GÖZLEM FORMU (2. Eylem Planı için)

Gözlenen öğrencinin;

Adı Soyadı :

Sınıf ve No :

(Bu form etkinlik sırasında öğretmen ve araştırmacı tarafından öğrencileri değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır.)

	DERECELER		
	Evet	Hayır	Kısmen
Öğrenci, sınıfa somut olmayan kültürel miras öğelerinden örnekler getirdi.			
Öğrenci kültür günü etkinliğine ilgiliydi.			
Öğrenci, akranlarının getirmiş olduğu nesneleri dikkatli bir şekilde inceledi.			
Öğrenci,akranlarına evlerinden getirmiş olduğu nesneler ile ilgili soru sordu.			
Öğrenci, arkadaşlarının öğrenmesine engel teşkil edecek bir durumda bulunmadı.			
Öğrenci, öğretmenine somut olmayan kültürel miras unsurları ile ilgili soru sordu.			
Öğrenci, öğretmenin etkinliği gerçekleştirmesine engel teşkil edecek bir durumda bulunmadı.			
Öğrenci sunum yapan arkadaşlarını ilgiyle izledi.			
Öğrenci sunum yapan arkadaşlarının etkinliğine engel teşkil edecek bir durumda bulunmadı.			
Öğrenci sunum etkinliğinden sonra anlamadığı yerlerde öğretmenine/arkadaşlarına sorular sordu.			
Gözlem ile ilgili diğer açıklamalar:			

ÖĞRENCİ GÜNLÜK FORMU

Tarih: ... / ... / 2018

Öğrencinin:

Adı Soyadı :

Sınıf ve No :

Merhaba günlüğüm,

[illegible]

GEZİ PLANI FORMU

Gezinin konusu	Somut olmayan kültürel miras öğretimi		
Gezinin amacı	Öğrencilerde somut olmayan kültürel miras farkındalığı oluşturma		
Gezinin hangi ders ve etkinlik kapsamında planlandığı	Sosyal bilgiler dersi		
Geziden beklenen öğrenci kazanımları/hedef ve davranışlar	Kazanım: Ailesi ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir. Açıklama: Yakın çevresinde yer alan bir müze, tarihi bir mekân gezisi ya da sanal müze çalışması yapılabilir.		
Gezinin başlama ve bitiş tarihi	28/03/2018 - 28/03/2018		
Gezi yerleri	Safranbolu eski çarşı merkezi (Bakırcılar Çarşısı ve Yemeniciler Arastası).		
Geziye gidilecek yol güzergâhı	Güzergah ayrıca verilmiştir.		
Geziden dönülecek yol güzergâhı	Güzergah ayrıca verilmiştir.		
Gezinin değerlendirilmesi	Gözlem raporu, Öğrenci günlüğü		
Geziye Katılacak Sınıflar ve Öğrenci Sayıları			
ŞUBE	ERKEK	KIZ	TOPLAM
4/A	4	7	11

GÖZLEM FORMU (3. Eylem Planı için)

Gözlenen öğrencinin:

Adı Soyadı :

Sınıf ve No :

(Bu form etkinlik sırasında araştırmacı tarafından öğrencileri değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır.)

	DERECELER		
	Evet	Hayır	Kısmen
Öğrenci belirlenen meslek gruplarını icra eden zanaatkârların anlattıklarını dinledi.			
Öğrenci konuya ilgiliydi.			
Öğrenci zanaatkârlara soru sordu.			
Öğrenci gezi etkinliğine ilgiliydi.			
Öğrenci, arkadaşlarının öğrenmesine engel teşkil edecek bir durumda bulunmadı.			
Öğrenci kültürel unsurları yakından tanımak için inceleme yaptı.			
Öğrenci kültürel öge yapımı (örneğin, yemeni) için istekliydi.			
Öğrenci gezi planı düzenine uydu.			
Öğrenci kontrollü olarak serbest bırakıldığında öz denetimli davrandı.			
Gözlem ile ilgili diğer açıklamalar:			

EK-2: Resmi İzin Belgesi

T.C.
KARABÜK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 44653020-20-E.8307384
Konu : Çağınur SAĞ' ın Araştırma İzni

26/04/2018

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Bartın Üniversitesi Rektörlüğünün 03.04.2018 tarihli ve 1800021738 sayılı yazısı
b) Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünün (Araştırma Değerlendirme Komisyonunun) 12.04.2018 tarihli ve 7445232 sayılı yazısı.

Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Çağınur SAĞ "Kültürel Miras Eğitiminin 4. sınıf öğrencilerinin Yaşayan İnsan Hazinelerine Yönelik Tutumlarına Etkisi" konulu araştırma çalışmasını ilimiz Samsunbolu ilçesi Kalealtı İlk Okulu öğrencilerine uygulamayı talep etmektedir. Tez çalışması ile ilgili yazı ve belgeler ilgi (a) yazısı ile gönderilmiştir.

Araştırma değerlendirme komisyonunca ilgi (b) yazısı ile uygun görülen tez çalışmasının, ilgili okul müdürlüğünün sorumluluğunda, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmamak kaydıyla gönüllülük esasına göre uygulanması, uygulamalarda sadece mühtefü anket sorularının kullanılması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ali KÖSE
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:
1-Yazı (4 sayfa)
2-Yazı (2 sayfa)

OLUR
26/04/2018
Abdülhalim CAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

26.04.2018
26.04.2018

Adres: Ergenekon mah. Atatürk Blv No:6/A,Kar:34.5-KARABÜK
Telefon No: (0 370) 412 22 80 Fax No: (0 370) 424 23 33
e-Posta: karabuk79@genel.gov.tr İnternet Adresi:

Bilgi İçin: Murat BUDUR
Ünvan :Müdür
Telefon No: (0 370) 412 22 80-5132

Bu resmi görevin elektronik ortamda iletilmesi için: <https://e-cikislar.genel.gov.tr/adresler> 6935-3940-3341-9278-6430 kodu ile yayın edilmektedir.

EK-3: Etkinlik Uygulama Fotoğraflarından Örnekler

Ek 3.1. “Safranbolu’nun Kültürel Mirası” etkinliği fotoğraflarından örnekler

Ek 3.2. “Safranbolu Kùltür Günü” etkinliği fotoğraflarından örnekler

Ek 3.3. “Somut olmayan kültürel miras unsurlarını öğreniyorum” etkinliği
fotoğraflarından örnekler

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Çağrınur Sağ

Doğum Yeri ve Tarihi :Bolu, 07.07.1994

Lisans Öğrenimi :Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi A.B.D. (Tezli)

Bildiği Yabancı Diller :İngilizce

Bilimsel : 1.Ünal, F. ve Sağ, Ç. (11-14 Mayıs 2017).Sosyal

Faaliyet/Yayınlar Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özel Eğitime

Aldığı Ödüller Gereksinimi Olan Öğrencilere Karşı Bakış

Açılarının İncelenmesi,IX. Uluslararası Eğitim

Araştırmaları Kongresi,Ordu, s.1-14.

2.Ünal, F., Sağ, Ç. ve Güneş,S.(10-12 Mayıs

2018).Yetişkinlerin Yerel Tarihe İlişkin

Görüşlerinin İncelenmesi: Safranbolu Örneği, V.

Uluslararası Tarih Eğitimi Kongresi, İstanbul, s.

141.

2.Ünal, F., Güneş,S. ve Sağ, Ç. (10-12 Mayıs

2018). 4. Sınıf Öğrencilerinin Yerel Tarih

Çalışmaları ve Yerel Tarih Sergisi. V. Uluslararası

Tarih Eğitimi Kongresi, İstanbul, s. 144.

İş Deneyimive Stajlar :

Projeler ve Kurs :

Belgeleri

Çalıştığı Kurumlar :

İletişim

E-Posta Adresi :cqrnursaq@gmail.com

Tez Savunma Tarihi : 26/06/2018